

The Project Gutenberg eBook of Kotona Kerttulassa: Kertomus nuorisolle, by Edith Forssman

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kotona Kerttulassa: Kertomus nuorisolle

Author: Edith Forssman

Translator: Theodolinda Hahnsson

Release date: June 28, 2006 [EBook #18710]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KOTONA KERTTULASSA: KERTOMUS
NUORISOLLE ***

Produced by Matti Järvinen, Tuija Lindholm and Distributed

Proofreaders Europe

Kotona Kerttulassa.

Kertomus nuorisolle.

Kirjoittanut
Aina [Edith Forssman].

Suomentanut
Th. Yrjö-Koskinen.

Ensimmäisen kerran julkaissut
G. W. Edlund 1903.

Nuorille lukijoilleni.

*Luettuani "Ainan" "*Hemma på Gretaby*", ihastuin kirjaan, tekijän puhtaan hengen ja sujuvan kirjoitustavan vuoksi, ja ajattelin, että tähän olisi meidän suomalaisellekin nuorisolle sopivaa lukemista. Koska aina olen rakastanut nuorisoa, päätin kääntää yllämainitun kirjan suomeksi. Kauppaneuvos G. W. Edlund otti sen hyväntahtoisesti kustantaaksensa, joten se nyt suomalaisessa asussaan, nimellä "*Kotona Kerttulassa*", tarjotaan Teille luettavaksi.*

Toivoen Teille, nuorille lukijoilleni, siitä paljon hyödyllistä huvia, piirrän

*vanha ystävänne
Th. Yrjö-Koskinen.*

Enon ja tädin luona.

Äiti rakas!

Täällä nyt siis olen terveenä ja raittiina rakkaassa lapsuudenkodissasi Kerttulassa, ja tämäpä todellakin on ihan sellainen, jommoisiksi sitä olet kuvannut, miellyttävin paikka mitä maailmassa löytyy. Muistoni siitä ovat hyvin hämärät, sen huomasin heti, ja mitäpä neljänvuotiaasta saattaisikaan muistaa. Senpä vuoksi kaikki täällä onkin melkein kuin uutta minulle.

Eno ja Meeri olivat minua vastassa asemalla. Olisinhan saattanut tulla tänne laivallakin kahta päivää myöhemmin, täällä kun on oma laivalaituri, mutta junamatka oli myöskin varsin hauska. Satuun tutustumaan erääseen rouvaan, jolla oli kolme vilkasta lasta. Minä rupesin näitten lasten kanssa leikkimään, jotta äiti sai hetkeksi lepoa, ja tiedätkö, äiti, hän erotessamme oikein kiitti minua tuosta vähäpätöisestä avusta.

Eno itse ajoi ja Meeri ja minä istuimme takaistuimella vähäisissä nelipyöräisissä troskan tapaisissa ajoneuvoissa, ja hevonen — sen nimi oli Oiva — se nyt oli oikein komea elukka, tumman ruuni, tuuheaharjainen ja -häntäinen. En koskaan ole nähnyt jalompaa hepoa. Eno sanoo asemalta olevan 14 kilometriä Kerttulaan, mutta minusta tämä matka kului niin nopeaan kuin tanssi, sillä minulla oli niin paljo nähtävää ja kuultavaa. Kyllähän ennenmuinoin Koivulassa vanhan iso-äidin luonakin oli hauskaa, mutta tämä seutu metsäisine vuorineen, järvineen ja lampineen on kuitenkin paljon ihanampi. Vedet välkkyvät sinisilminä tuolla vehreyden keskellä.

Minä muistin setä Topelius'en kaikki kauniit kertomukset ihanasta synnyinmaastamme Suomesta ja sydämmeni rupesi taajempaan sykkimään. Tiedätkö, äiti kultani, kyllä minä tunnen, että rakastan kotimaatani, vaikka tähän asti en kentiesi ole sitä oikein käsittänyt. — Meeri oli iloinen, kun näki minun ihastukseni, hän oikein ylpeileekin siitä, että hän on suomalainen, ja eno hymyili ystävällisesti meille. — Hyvä on, että olette isänmaallisia, rakkaat tyttöseni — sanoi hän — mutta teidän tulee myöskin aina työssänne ja toimessanne elämässä osottaa, että isänmaan menestys on pyrkimysten päämaali, sillä se on oikeata isänmaanrakkautta. —

Aurinko lähenei jo laskuaan, kun me ajoimme pitkin Kerttulaan vievää lehtokujaa, jossa lehevät koivut levittivät varjoansa. Ne sinä varmaankin vielä muistat, äiti kulta, vaikka ne tietysti ovat paljon kasvaneet sinun nuoruutesi ajoilta. Piha näyttää somalta, kun tie jakautuu kahtaalle, kiertäen kukkaryhmillä koristettua ruohonurmikkoa. Kun sitten ajetaan portaitten eteen, näyttää Kerttulan vaalea kahdenkertainen rakennus erittäin kodikkaalta ruskeine akkunapuitteineen ja sievine kattokoristeineen.

Veranta tänne on laitettu lisää sittekuin sinä olit täällä. Se on niin iso, että koko perhe mahtuu siinä päivällistä syömään, vieläpä vieraitakin lisäksi. — Täti otti minut vastaan avosylin; hän näytti niin hyvältä ja hauskalta; voi, en saata kuvata häntä kuten tahtoisin, mutta sinä, äiti, kyllä muistat hänet. Hän on ikäänkuin Gerdan vanhempi sisar. Gerda täyttääkin jo pian kahdeksantoista vuotta ja Fredrik seitsemäntoista sekä Meeri viisitoista, — Meeri ja minähän olemme ihan yhden-ikäiset, kuten tiedät, — ja Bruuno on kolmentoista vuotias. Sitte täällä vielä on kaksoisveljekset Haarald ja Pentti, jotka makasivat kehossa minun viimein täällä ollessani, sitte Eedit ja Ester, "pikku työt", joiksi heitä nimitetään, ja viimeiseksi kaikkein herttaisain kultanuppu, pieni Lilli, joka ei vielä osaa selvästi puhua.

Meitä on niin monta, että täällä surisee kuten mehiläispesässä, kun olemme kaikki koossa, mutta täällä Kerttulassa on niin hyvää tilaa, ettei milloinkaan tunnu ahtaalta. — "Missä sydän antaa tilaa, löytyy kyllä makuusijaa", sanoo täti, vaikka hänellä olisi kuinkakin monta majoitettavaa, eikä hän myöskään näytä rasittuneelta, vaikka me miten hääräisimme ja teuhaisimme hänen ympärillään.

Pojilla on tänä vuonna opettaja, eräs herra Kontio, joka näyttää vähän puhkilukeneelta. Bruunohan sai keväällä ehdot matematiikassa. Fredrik tutkii kasveja ahkerasti, hänestä tulee varmaankin luonnontutkia — ja maisteri tekee samoin; heitä tuskin vielä olen nähnyt. — Sitten en myöskään saa unhottaa kertoa äidille kaikkien lemmikistä, vanhasta Tussesta — suuresta newfoundlantilaisesta mustaturkkisesta koirasta, jolla on viisaat ruskeat silmät ja pitkät pörhöiset korvat. Se seuraa lapsia kaikkialle sekä on heidän rakkahin leikkikumppaninsa, ja kun se loikoilee pihassa auringon paisteessa, niin ei voi olla taputtamatta tätä uskollista, oivallista talonvartiaa.

Serkut ovat jo tehneet kaikenmoisia hauskoja suunnitelmia kesää varten; me aiomme soudella ja ajella, kylpeä ja kävellä, ja minä tiedän, että minun tulee hyvin hauska, joll'et sinä, rakas äiti, vain minua siellä Ruotsissa liiaksi kaipaa. Jospa sinä nyt oikein voisit kylpeä pois pahan päänkivistyksesi ja tulisit oikein terveeksi ja reippaaksi. Sano terveisiä rakkaalle isälleni ja muista joka päivä omaa

Helkaasi.

— No nyt on kirje valmis! — Helka piirsi nimensä viimeiselle sivulle tehden vallattoman koukeron lopulle, otti sitten kirjekotelon käteensä ja juoksi portaita alas. Hän naputti hiljaa etehisestä vasemmalle menevää ovea. — Eno! —

— Noh, mitä tahdot, pikku ystäväni? Astu sisään vain! —

— Tuon kirjettä äidilleni. —

— Se on oikein tehty. Laske se tuonne hyllypöydälle muitten joukkoon, minun täytyy vielä kirjoittaa yksi, ennenkuin posti lähtee. Äiti on, näenmä, saanut sinulta pitkän jutun; se tulee häntä huvittamaan suuresti, kun hän siellä istuu yksinäisyydessä kaipaillen ainoaa lastansa — sanoi asessori Bergendahl ystävällisesti. — Kunpa nyt vain viihtyisit Kerttulassa, rakas Helkaseni!

— Hoh, sen tunnen varmasti, — vastasi Helka katsellen suurilla ruskeilla silmillään suoraan enonsa. — Olen jo vuosikausia toivonut tänne, sillä silloin kun olin pieni, kertoi äitini tuontuostakin minulle rakkaasta lapsuudenkodistaan, mutta kun me asuimme niin kaukana, emme tulleet matkustaneeksi tänne, ei senkään vuoksi, että äiti oli kovin heikko, eikä hän uskaltanut antaa minun lähteä yksin.

Asessori nyökkäsi myöntävästi päätään.

— Kun sitte muutimme Helsinkiin ja minä tutustuin serkkuihin ja tulin heidän koulutoveriksensa, silloin minä yhä enemmän rupesin halajamaan tänne, ja sitte vanhempani lupasivat, että pääsisin tänne tänä kesänä.

— Niin, ja nyt siis olet täällä tädin ja enon luona vanhassa Kerttulassa — sanoi asessori ja taputti sydämmellisesti sisarentytärtään olalle. — Huvittele nyt serkkujesi kanssa miten parhaiten saatat; silloin tulet pian, toivon minä, yhtä ahvettuneeksi kuin Meeri ja tunnet itsesi oikein kodistuneeksi luonamme.

— Kiitoksia, eno hyvä, sen kyllä uskon... Nyt Meeri minua huutaa...

Ja poissa oli tyttö.

Arki-elämää.

— Missä olet, serkkuseni? Noh, hyvä että sain sinut käsiini, tule nyt kaikella muotoa! Gerda on jo mennyt hyvän matkaa rannalle päin lasten kanssa. — Meeri tarttui kiihkeästi Helkan käteen ja vei hänet mukaansa.

Meren lahti sijaitsi noin viiden minuutin matkan päässä asuinrakennuksesta, tie kulki puiston kautta ja sitte kauniin lehti- ja hakometsikön läpi, ja sitte oltiin jo heti perillä keltaiseksi maalatun kylpyhuoneen luona, jota tuuheakasvuinen niemi suojasi aavemmalta tulevaa tuulta vastaan. Täällä meressä oli lapsilla iloisimmat hetkensä. Pikku tytöt olivat jo vedessä, jossa potkielivat niin, että vesi roiskui kauas heidän ympärillään, ja Gerda seisoi lautalla asettaen nutturalle pitkää palmikkoansa, Meeri viskasi äkkipäätä vaatteet yltään ja molskahti veteen kuin suuri sammakko, mutta Gerda laskeutui alas kuten kaunis valkoinen kalalokki; siltä hän ainakin näytti Helkan mielestä, joka seiso portaita pöyristellen kastaen paljaita jalkojansa kylmään veteen. Ester ja Eedit koettivat oppia uimaan; he makasivat poikittain kuivatuitten kahilakimppujen ja korkkityynyjen päällä. Meeri tuli varsin hyvin toimeen vedessä, ja Helka ihmetteli Gerdaa, joka uiskenteli sinne tänne niin taitavasti, että tuskin näki hänen liikuttavan käsiään tai jalkojaan.

Hui, ui, nyt täytyi Helkankin mennä veteen. Se tuntui niin kylmältä kuin jää, hänen kuumaa ruumistansa vasten, mutta kun ensi vastenmielisyyks oli voitettu, ihastui hän niin tuohon kirkkaaseen veteen, että hän rupesi piirisille lasten kanssa ja lupasi pyytää Gerdaa opettamaan hänellekin uimataittoa.

Kaikkien mielestä uiminen oli mitä hauskinta, ja vaikea oli saada pikkutyttöjä vedestä pois. Meeri nuhteli ja Gerda varoitti levollisella, hiljaisella tavallaan, mutta aina he vastasivat: — Me kastamme itseämme vain kerran vielä, katsoppas nyt, tämä käy oikein taiteellisesti — yks, kaks, kolme! — Ja noin he kastoivat itseään monta monituista kertaa, kunnes heidän oli niin vilu, että hampaat kalisivat, ja silloin he aivan sinikalpeina riensivät uimahuoneeseen. Siellä oli jokaisella määrätty paikkansa ja vaatevaarnansa. Kerttulassa oli kaikki huolellisen käden järjestämää, sen huomasi heti. Eedit auttoi pikku Esteriä, joka ei vielä tullut toimeen nappiensa ja nauhojensa kiinnittämisessä. Tullaksensa lämpimiksi uimisen jälkeen, lapset lähtivät juosten kotiin, mutta isot tytöt istuivat vielä kauan puolipuettuina juttelemassa, suureksi harmiksi Bruunolle, joka jo maltittomasti halusi päästä uimaan.

Poikain oli tapana juosta oitis aamulla noustuaan järveen kylpemään, mutta he menivät sitte jo taas toistamiseen ennen päivällistä. Pikku tytöt eivät sitä saaneet tehdä, heillä kun oli ollut talvella hinkua.

Päivällislepoa vietettiin pihalla riippumatoissa koivujen alla tahi vaahterikossa puutarhassa. Jokainen etsi mielipaikkansa, sillä välin kuin isä luki sanomalehtiä kammarissaan ja äiti nautti hetken lepoa verannan sohvannurkassa. Hänen vapaahetkensä olivat harvat, ja usein hänet kutsuttiin pois kesken hänen lyhyttä lepoansa.

— Täti ei saa olla viittä minuuttia rauhassa, luulen minä — sanoi Helka eräänä päivänä — nyt jo kolmannen kerran tätiä huudetaan, sitte kuin tänne istuimme.

— Olet kyllä oikeassa — myönsi Meeri — hän tekee kaikki meidän kaikkien puolesta, ja me olemme niin ajattelemattomia, että usein unohtamme auttaa häntä, milloin sitä voisimme tehdä. En tiedä miten aika joutuu niin nopeaan, ikäänkuin sillä olisi siivet, ja aina loma-aika tuntuu liian lyhyeltä.

— Gerda hakkaa kuitenkin kaiken sokerin, mitä talossa tarvitaan.

— Sen hän kyllä tekee, ja minä olen ottanut tehtäväkseni kukkien kastamisen; Freedrik ja Bruno auttavat puutarhassa Piilin muijan johdolla; hän on meidän puutarhurimme.

— Niin — sanoi Bruno — ellen sitä tekisi äitini tähden, niin minä varmaan juoksisin tieheni, sillä ikävämpää tehtävää en tiedä, kuin maata nelinryömin porkkanasaroissa ja nyhtää pois rikkaruohoa, niin pientä, että sitä tuskin saa hyppysiinsä.

Tytöt nauroivat. — Kyllä näky missä Bruno on liikkunut, Freedrik on paljon säännöllisempi, niin sanoo Piilin muijakin — arveli Meeri.

— Niin, kun muija on niin kovasti sääntillinen, ja mitenkä sitä saisi niin perattua, että jokainen pieni korsi tulisi mukaan poikki menemättä. Mutta Freedrik on sen sijasta kovin hidas, sillä hän näkee jokaisessa rikkaruohossa kasvitieteellisen harvinaisuuden, ja sitä, näes, täytyy tutkia, ja siihen menee aikaa, ymmärräthän sen.

— Mutta nyt emme saa laiminlyödä kukkien kuivaamista niin kauan kuin on kevät kukkien aika — sanoi Helka.

— Mennään jo tänään poimimaan — vastasi Meeri.

Helka ja Meeri olivat sivukumppaneita koulussa, Bruno oli yhtä luokkaa alempana ja Gerda oli tänä keväänä lopettanut koulunkäyntinsä, joten hän nyt ensi kerran käytti valkoista ylioppilaslakkaa kiiltävine lyryineen.

— Oih, kuinka tuo kukkasten kuivaaminen on ilkeätä! — Bruno laski kätensä päänsä alle ja loikoili pitkänään ruohikossa Meerin jalkojen edessä. — Eihän sitä koskaan saa olla rauhassa, ei edes loma-aikana.

— Hyi sinua, laiskuri — torui Meeri ja pisti veljeänsä niskaan kastikkeen kärjellä.

— Äs, oletko ilkiö taas niskassani!

— Noh, älä suutu noin vähästä, Bruno hyvä — sanoi Meeri, mutta Bruno käänsi selkensä ja oli suutuksissa olevinaan.

— Sain kiitosta kukistani menneenä vuonna — sanoi Helka, johdattaen puhetta toisaalle — mutta se oli varmaankin ansaitsematonta, sillä omasta mielestäni ne eivät ensinkään olleet onnistuneita enkä minä myöskään löytänyt niitä paljoa sieltä huvilan luota, jossa me asuimme.

— Oi raukkaa sinua, joka asuit huvilassa, sehän oli melkein kuin olisi täytynyt istua teljettynä kaupunkipuutarhaan, jossa on rakennuksia ja aitauksia kaikkialla minne vain kääntyy.

— Eipä siellä yhtään ollut paha oltava, kuten sinä kuvittelet. Ikkunoista emme nähneet edes lähimpiä naapureitamme, sillä siinä oli kaksi suurta vaahteraa ja pensas-aita rakennusten välillä.

— Suurenmoista tosiaan! Olisin mielestäni kuten sidottu vasikka, ellen saisi olla oikein maalla kesällä — sanoi Bruno vähän päätään nostattaen. — Ajatteles, kun ei pääsisi kertaakaan juoksemaan tarpeeksensa, ellei tulisi aitaus vastaan tahi ellei jo olisi toisen huvilan alueella. Sitte ei siellä ole hevosia eikä lehmiä, tuskin kanaakaan. Ei, toista täällä maalla on. Tämä vasta on jotakin! Tätä minä kiitän.

— Ja Kerttulaa ensi sijassa — lisäsi Meeri. — Täällä sinä kyllä asuskelisit vuodet ympärinsä.

— Sen kyllä myönnän! Kun tässä nyt olen kuhnustellut koulun läpi, rupeankin maanviljelystä harjoittelemaan, sen isä jo minulle on luvannut, ja sitte tulen kentiesi vielä Kerttulan pehtooriksi.

— Tule vain minun puolestani! En aio minäkään tässä laiskan tointa pitää, sen saat nähdä, minä aion ruveta voimistelun-opettajaksi, ja Helka aikoo tulla veistotyön-opettajaksi!

— Onneksi olkoon! Vai niin, teistä ei siis kumpikaan aio naimisiin mennä, ehkä se on olevinaan vanhanaikuista; mutta minä aion hankkia itselleni rouvan, ja kaunis hänen täytyy olla.

— Niin, ehkei pappilan Elma riitäkään — ivaili Meeri, joka mielellään vähän kiusotteli veljeään.

— Täällä pihalla on niin kuuma, että tulee elävänä paistetuksi — mutisi Bruuno ja siirtyi lehtimajaan vaahterain siimekseen.

— Hänen tulee aina kuuma, kun puhutaan hänen entisestä suosikistansa — sanoi vallaton Meeri hymyillen ja meni jälleen loikoilemaan riippumattoon. — Nyt on Iines Stormbom taas hänen paras leikkikumppaninsa.

— Vanhako on Elma Broberg? — kysyi Helka.

— Talvella täytti neljätoista; hänestä tulet pitämään, hän on oikein oiva tyttö, ja hänen veljensä Vihtori on myöskin oikein hyvä poika.

— Hän kaiketi tuli ylioppilaaksi menneenä vuonna?

— Tuli niin, ja hän on niin taitava käytökseltään ja käyttää pincenez'tä, joka tekee hänet oikein soman näköiseksi, ja sitten hänellä vielä on sievät viikset.

— Minä luulen hänessä olevan vähän keikarin vikaa — sanoi Helka — siltä minusta näytti silloin, kuin hänet näin teidän asunnossanne kaupungissa.

— En minä juuri sitä tiedä, mutta kyllä hän aina käy hienommassa puvussa kuin Freedrik ja herra Kontio. — Tiedätkö, että Elma tulee meidän kouluumme syksyllä. — Pian täältä lähdemme pappilaan, joten saat tehdä naapuriemme tuttavuutta. Santaniemeen meidän myöskin täytyy mennä tervehtimään Lotta tätiä. Hänellä, tiedätkö, on niin kovasti hauska ja kaunis koti, ja hän niin mielellään tahtoo nähdä nuorta väkeä ympärillään. Santaniemi on komein kartano meidän pitäjässä.

— Hauskempi kuin Kerttula ei se kuitenkaan saata olla — intti Helka päättävästi. — Mutta kerroppas nyt vielä jotakin Lotta tädistä!

— Aivan mielelläni; mutta hän ei suinkaan ole ainoastaan minun; vaan meidän kaikkien herttainen täti, ensimmäinen henkilö, jota minä voin muistaa aikaisesta lapsuudestani. Silloin eli vielä hänen äitinsä, joka oli kovin vanha, mutta nyt on täti yksin rakkaassa Santaniemessään ja hallitsee ja asettelee siellä kaikkea paremmin kuin paras isäntä. Kaikki alustalaiset katsovat kunnioittaen häneen, ikään kuin hän olisi heidän äitinsä. Isä sanoo, että hän on niin hyvä, ettei hän milloinkaan anna vasemman käden tietää, mitä oikea tekee. Siellä on niin kummallisia vanhoja kapineita, siellä Santaniemessä, ja niin kauniita vierashuoneita, joissa on valkoiseksi maalatut paneilit ja perhekuvia seinillä. Puutarhassa kasvaa omenapuita satamäärin, ja marjapensaat seisovat siellä pitkissä jaksoissa kuten sotamiehet rivissä. Sitte siellä on huvihuone ja keinu ja talli, jossa on mitä komeimpia hevosia; ne ovat Lotta tädin lemmikkejä. Niin, kyllä me olemme leikkineet ja pitäneet hauskaa senkin seitsemän kertaa Santaniemessä ennen, jolloin tädin veljenpoika, Heikki, lapsena asui siellä. Nyt hän jo on suuri mies, jo yli kahdenkymmenen, eikä hän olekkaan pitkiin aikoihin oleskellut Santaniemessä muuta kuin pari viikkoa erästään. Hänestä tulee insinööri ja hän lueskelee paraikaa eräässä oppilaitoksessa Dresdenissä. Heikki on erinomaisen hyvä ja vakava poika, vaikka hän on vähän hiljainen ja harvapuheinen. Lotta täti onkin häneen hyvin kiintynyt; hän on tädin ainoa elossa oleva sukulainen. Oikein hauskaa saada sinut tutustumaan Santaniemeen ja Lotta tätiin... Mutta tule nyt, äiti jo verannasta viitto meitä luoksesa.

Molemmat tytöt kiirehtivät portaitten luo.

— Täällä on ollut Santaniemestä joku, joka on tuonut kopallisen hyvää lämmintä leipää, ja minä panin Fiinan kattamaan kahvipöydän tänne ulos — sanoi rouva Bergendahl iloisesti; hän oli aina tyytyväinen, kun hänellä oli hauskoja uutisia kerrottavana ja kun hän saattoi asettaa hauskuutta ympäristönsä. — Isä tulee kohta, nyt soitan poikia ja Gerdaa tulemaan myöskin!

Kellon tuttu ääni kutsui perheen jäseniä "keskus-asemalle", joksi Bruuno hyvin sattuvasti nimitti verantaa, joka kesällä oli tavallisena kokouspaikkana.

Pää täynnänsä saksalaisia lauselmia ja sananparsia, tuli Gerda alas ylikerrassa sijaitsevasta

huoneestaan; hän luki innokkaasti voidaksensa syksyllä lähteä ulkomaille täydentämään siellä opintojansa saksankielessä, joka oli hänen pää-aineensa. Bruuno, joka oli nukkunut makeasti siimehikkäässä lehtimajassa, hieroi par'aikaa unta silmistään.

Freedrik ja herra Kontio olivat laittaneet kuntoon muutamia harvinaisia kuivattuja kasveja; ja "maisteri" näytti siltä, kuin hän vielä olisi oleskellut "tieteiden esikartanoissa", kuiskasi Meeri Helkalle, sillä hänen vaalea tukkansa oli pystyssä ja katse kaukaisuudessa, aina siihen asti kuin Gerdan sointuva ääni kuului joukosta, jolloin hän ikäänkuin unesta hätkähti hereille.

Freedrik oli pitkä, vaalea ja hyvin solakka, hänellä oli aattehikas otsa ja suuret sinisenharmaat silmät, ja hän oli ihan vastakohta Bruunolle, joka oli lyhytkasvuinen, mustatukkainen ja hyvin tanakka. Bruunon vilkkaat silmät saattoivat välistä välähtää salaman tapaan, kun joku häntä vastusteli, mutta Freedrikin luonteessa oli jotakin levollista ja vakavaa, ja ainoastaan silloin, kun hän hymyili, kirkastuivat hänen kasvonsa ihmeellisesti. Hän oli äitinsä näköinen; heillä oli sama lämmin katse ja yhtä miellyttävä hymyily.

— Olemme aikoneet mennä uistinta soutamaan tänä iltana, haluttaako teitä tulla mukaan? — kysyi Freedrik.

— Tietysti!

— Me myöskin tahdomme tulla mukaan! — huusivat pikku tytöt ja kaksoiset.

— Te ette voi olla ääneti — sanoi Meeri.

— Vene ei kannata niin monta — mutisi Bruuno.

— Saatammehan ottaa ison ruuhen — esitti Freedrik, joka ei tahtonut saattaa mielipahaa pikkusiskoille.

— Me pääsemme mukaan, me pääsemme mukaan! — huusivat lapset riemuiten ja keräytyivät vanhimman veljen ympärille, hän kun aina oli kiltti heitä kohtaan.

Nuorison iloinen pakina kuului verannassa niin äänekkäästi, että seinät kajahtivat. Vanhemmat katselivat hymyillen toisiaan. — Jumalan kiitos, kyllä talossa eloa ja iloa oli!

Parin tunnin kuluttua nähtiin vilkkaan joukon rientävän venerantaan, joka oli kauniin lahdelman pohjukassa, missä myöskin laivalaituri sijaitsi; ja leikkillisesti jutellen asetettiin siimat ja kopat veneeseen, jonne nuoret vihdoinkin itsekkin kiipesivät.

— Jollei teillä ole kala-onnea, niin poiketkaa vanhan Joosepin luo paluumatkallanne — sanoi äiti — hänellä varmaankin on joku hauki kalasäiliössään.

— Kyllä, kyllä, äiti — kuului vastaus, mutta kaikki he toivoivat runsasta kalansaalista.

Herra Kontio, joka aina oli pitkäväteinen esityksissään, kertoi laveasti Gerdalle eräästä uudenlaatuisesta ongenavasta, joka juuri oli tullut perille höyryaluksella, ja Freedrik pani kuntoon uistinta, sillä aikaa kuin Bruuno hiljaa souteli eteenpäin. Kaikki koettivat olla niin hiljaa kuin mahdollista, mutta siinäpä lensi sorsaparvi ylös kahilistosta, ja taas näkyi joku vene ulkona ulapalla; kaikki nämät vetivät nuorten huomiota puoleensa, ja niin eivät enään muistaneetkaan olla vaiti, vaan juttelivat täyttä vauhtia. Miten nyt soutelivatkin oikealle ja vasemmalle ja suoraan Kajjakan saarelle, niin eipä kertaakaan kala uistimeen tarttunut.

— Semmoista se on, kun on vene täynnä lörpötteleviä lapsinulikoita — sanoi Bruuno ollen vähän aikaa soutamatta.

— Minun mielestäni me vanhemmat emme ensinkään ole olleet hiljaisempia kuin lapset — sanoi Freedrik nauraen. — Mitä kalan väliä on, annetaan sen uida; niin kauniina iltana kuin tämä, tuntuu kuitenkin ihastuttavalta olla ulkona lahdella.

— Kyllä tosiaan on ihanaa — sanoi Helka — lahti on tyyni ja kirkas kuin kuvastin!

Hän oli oikeassa; oli niin tyyntä, ettei pienintä värettäkään näkynyt sen kiiltävällä pinnalla, ja kaukana ulapan tuolla puolen laskeutui ilta-aurinko. Kaikki veneessä olijat kävivät vähitellen äänettömiksi, heihinkin vaikutti valtavasti luonnon juhlallinen iltarauha.

— Oi sinä kirkas iltarauha — sanoi Freedrik hiljaa.

— Emmekö laulaisi jotakin — kysyi Gerda. He olivat kaikki musikaalisia ja heidän oli usein tapana laulaa yhdessä varsinkin kesäisin ulkona ollessaan, ja pian kajahteli lahden yli: "Kultaisessa kartanossa

elää Ahti syvällä aalloissa", "Sä kasvoit neito" y. m. tunnetuita lauluja.

Kun he vihdoin suuntasivat venheensä kotiapäin, olisi koko seurue unohtanut sen ikävän seikan, ettei heidän kopassaan hyppinyt ainoatakaan kalaa, ellei pieni Eedit pikku viisaasti olisi muistuttanut: — Tästä käy tie Joosepin tupaan.

Meeri ja Helka lähtivät kalastajan luo saadaksensa äidin asian toimeen, mutta toiset jatkoivat matkaansa kotiin päin. Muutaman hetken perästä tytöt seisoivat lahden pohjukassa pienen punaisen tuvan luona, jonka edustalla vanha Jooseppi verkkojansa selitteli. Hän lupasi seuraavana aamuna tuoda kalan ja hymyili vähän ivallisesti herrasväen kala-onnelle.

— Miten Leena tänään voi?

— Kuten tavallisesti, arvaan minä — tuumasi ukko.

— Käykäämme sisälle häntä katsomaan — sanoi Meeri. — Hän on vanhan Joosepin sokea vaimo, kuten tiedät. — Hyvää iltaa, hyvää iltaa! — Meeri avasi rohkeasti tuvan oven.

— Hyvää iltaa, pikku neiti, minä tunsin teidät oitis äänestänne. — Sokea tuli empimättä suoraan heitä kohti. — Täällä on joku vielä lisää, luulen minä!

— On, Helka serkkuni Helsingistä.

— No hyvänen aika, Roosa rouvan tytär! Häntä minä olisin mielelläni tahtonut nähdä, jos sen Jumala olisi suonut sillä hänen äitinsä oli niin harvinaisen hyvä ihminen nuoruudessaan.

— Äiti on kyllä kertonut kalastajatuvasta, sekä miten heidän täällä oli tapana keittää takassa kahvia, jota sitten alhaalla rannassa juotiin.

— Jumala hänen hyvää muistiansa siunatkoon; mutta siihen aikaan minä en vielä ollut pimeydessä, kuten nyt.

— Niin, Leena parka, kyllä teidän on vaikea oltava — sanoi Meeri.

— Ei saa valittaa, pikku neiti; Jumala itse on pannut ristini päälleni, ja hän tietää, mikä meille paras on. Minulla on myöskin niin paljon, josta minun tulee olla kiitollinen; ensiksikin on ukkonni kovin hyvä ja auttaa minua kaikin tavoin; sitte minulla on niin hyvää isäntäväkeä, joka ei milloinkaan väsy osottamasta minulle hyvyyttä, ja vieläpä minulla on katto pääni päällä ja jokapäiväinen leipä Herran armosta, ilman mitään ansiota. Olen kuten kukkanen kedolla ja kuten taivaan lintu, minä en kehrää enkä kylvä, mutta saan kuitenkin osani tämän maailman hyvydestä. Niin, niin, nuoret neitini, vanha Leena on kaikin tavoin tyytyväinen.

— Hyvästi nyt taas tällä kertaa!

— Hyvästi, ja kiitoksia paljon, kun tulitte katsomaan! On niin ilahuttavaa sydämmelleni, kun muistetaan minua. — Muija noikkasi ja kurkoitti tyytyväisenä pienet kurttuiset kätensä hyvästiksi.

— Miten hyvä ja kiltti vanha muija tuo Leena on — sanoi Helka ihan liikuttettuna, kun kotiin lähtivät.

— Niin — sanoi Meeri — luulenpa että hän on tyytyväisin ja kiitollisin ihminen mitä minä tunnen. Äidin on tapana sanoa, että Leena on monta kertaa antanut hänelle neuvoa kärsivällisyyteen esimerkkinsä kautta.

— Varmaankin hänestä voisi paljon oppia — sanoi Helka miettiväisesti.

Pihalta kuului samassa kellojen iloinen kilinä, ja tytöt rupesivat juoksemaan kilpaa joutuakseen aikanaan illalliselle.

Naapurimme.

— Tänään aiomme lähteä ajamaan pappilaan — sanoi asessori eräänä aamuna aamiaista syödessään — äidillä on suuri siivoominen juhannusjuhlaa varten, ja hän näkee varmaankin mielellään, että siirrymme pois muutamaksi tunniksi.

— Mitkä hevoset otetaan, isä?

— Rusko ja Pekka; siitä sinä Bruuno saat huolta pitää.

Poika lähti nuolen nopeudella; hän ei milloinkaan tällaisissa asioissa vitkastellut. Tytöt riensivät pukemaan itseänsä matkaa varten. Meeri ja Helka asuivat yhdessä eräässä kammariassa yläkerrassa, ja Gerda, joka kesän ajaksi oli jättänyt vuoteensa orpanalleen, oli muuttanut pieneen vieraskammioon, jossa hän sai olla häiritsemättä kirjoineen. Pojat ja herra Kontio asuivat ylikerran porstuan toisella puolen, ja lapset makasivat alhaalla isän ja äidin luona.

Kaikki huoneet talossa olivat korkeat ja valoisat, ja huolimatta yksinkertaisuudestaan olivat ne kuitenkin hyvin hauskat ja kodikkaat. Helka oli vallan ihastunut tyttöjen kammariin, jossa kaikki huonekalut olivat valkoisiksi maalatut ja päällystetyt vaaleanpunaisella kukillisella kretongilla. Valkoisten akkunauudinten yläpuolelle oli somasti laskotettu samanlaatuista kangasta, ja myöskin pienen pukeumapöydän ympärille, joka sijaitsi huoneen nurkassa ja jolle tyttöjen kaikkein kauniimmat koristeet olivat aistikkaasti asetetut.

Molemmilla oli oma piironkinsa ja pesukaappinsa; hauska kirjoituspöytä oli akkunan ääressä, ja huoneitten välikäytävässä oli tilava vaatehuone. "Yksinkertaista, mutta mukavaa" — se sananparsa näkyi tulleen pääsäännöksi Kerttulassa.

— Otan raitaisen kretonkihameeni ylleni — sanoi Meeri, joka kiireimmiten harjasi lyhyeksi leikattuja hiuksiansa. Hän ei milloinkaan tuhlanut aikaa ajatellaksensa pukuansa.

— Täti neuvoi minua ottamaan sinisen puseroni ja mustan hameeni — kertoi Helka. — Hiukseni ovat jo aivan pörröisinä, minun täytyy ne uudestaan kammata, ja sitte panen sinisen nauhan palmikkooni, että se pysyy siistinä.

— Sievänä, tarkoitat kaiketi — sanoi Meeri hymyillen, hän kun mielellään laski leikkiä serkkunsa halusta käydä sievästi puettuna.

Helka näytti vähän nololta, sillä hän muisti, että äiti oli varoittanut häntä turhamaisuudesta; mutta samassa tuokiossa hän jo jälleen koetteli, miten somasti hopeainen rintasolki soveltuisi siniseen puseroon.

— Oletteko pian puettuina, tytöt — kysyi Gerda, jolla jo oli hattu päässä. — Hevoset ajetaan kohta portaitten eteen eikä isä tahdo mielellään odottaa.

— Kohta, kohta! — Meeri etsi suurimmassa tuskassa käsineitään ja nenäliinaansa; hänen kapineillaan oli omituinen taipumus kadota juuri viimeisessä hetkessä. "Hamssu" sanaa, jota hän usein sai kuulla nimensä sijasta mainittavan, ei hänelle aivan syyttömästi sanottu.

— Hyvästi äiti, hyvästi pikku tytöt!

Aessori ja Helka istuivat nelipyöräisten rattaitten taka-istuimelle. Bruuno ajoi, Meeri istui hänen rinnallaan, ja muilla oli hyvä tila linjaalirattailla.

Seura oli iloinen, ja matka oli hauska kauniissa kesä-ilmassa. Molemmissa ajoneuvoissa juteltiin niin vilkkaasti, ettei kukaan muu kuin Bruuno ajatellut sitä, kuinka pian Rusko ja Pekka veivät heitä määrän päähän. Mutta hän kyllä uskollisesti valvoi ja piti surua matkakumppaneistaankin. Joka mäessä ja jokaisen sillan luona hän muisti huutaa maisterille, joka molemmin käsin piteli ohjaksia ja katseli Gerdaa enemmän kuin hevosta: — Pitäkää nyt silmät auki!

Pappila oli vihantain puiden keskellä vähäisen järven rannalla. Se oli punaiseksi maalattu, ja akkunapuitteet olivat valkoiset. Suuret vanhan-aikuiset portaat näyttivät varsin hauskoilta.

— Tervetultua, tervetultua! — Pieni pyöreä olento kepsahti kuten tuulispää yli pihan avataksensa veräjät selkiselälleen; se oli Elma. Provasti ja pruustinna seisovat portailla vieraita vastassa, ja nuori Vihtori herra tervehti neitosia niin kohteliaalla kumarruksella, että se kyllä riitti heille kaikille kolmelle.

— Olemme koko viikon odottaneet teitä — sanoi pruustinna. — Elma on katsellut maantielle päin joka päivä. Mutta nyt teidän täytyy, hyvät ystävieni, välttämättömästi jäädä päivällistä syömään meille, minulla on aivan tuore kuha tarjottavana. Istukaa nyt tänne ulos, täällä on vilpoista, kahvi tulee ihan kohta. — Pieni hyväntahtoinen pruustinna riensi pois, innostunut kun oli, toimittamaan virvokkeita vierailleensa.

Provasti ja aessori olivat sillä välin sytyttäneet sikarinsa sekä istuneet nurkassa olevaan sälesohvaan, ja nuoret asettuivat portaille istumaan, kuten aina oli tapana pappilassa. Elmalla oli kaikenmoista kerrottavaa, hänen pieni suunsa liikkui lakkaamatta, niin ettei Helka saattanut olla hymyilemättä; mutta sitä hän Elma juuri tahtoikin, sillä hänestä oli hauska, kun ihmiset näyttivät iloisilta. Siksipä hän ansaitsikin hyväilynimen "auringonsäde", jonka hänen isänsä oli hänelle antanut.

Vihtori oli hiljaisempi, mutta paljon kauniimpi kuin sisarensa. —
Oikein hieno ja sievä nuori ylioppilas — sanoi Meeri.

Niin pian kuin oli kahvia juotu pruustinna tädin kiitettyjen ja tunnettujen kuminakaakkujen kera, vei Elma vieraansa hakaan katselemaan komeaa ayrshire-vasikkaa, joka äsken oli saanut palkinnon eräässä karjanäyttelyssä. Sitte heidän täytyi tarkastaa kanahuonetta ja kyyhkyslakkaa, jotka olivat Elman erityisessä hoidossa. Hän kyllä tunsu jokaisen kyyhkysen ja pienimmänkin kananpoikasen nimen, vaikka ne Helkan tottumattomissa silmissä olivat kaikki yhdennäköisiä. Kaikki oli uutta ja hauskaa nähdä, ja kun oli kuljettu ympäri kaikkialla, yhdyttiin seuran toisiin jäseniin ja ruvettiin kaikin krokettia pelaamaan pihamaalla, joka portaitten edestä oli tasoitettu sileäksi kentäksi.

Helka ja Freedrik sekä Bruuno ja Elma olivat yhtä puoluetta, herra Kontio ja Vihtori sekä Gerda ja Meeri toista. Kaikki viimeksimainitut pelasivat erittäin hyvin, ja vähän epätasaisen taistelun perästä heidän onnistui voittajina päästä sodasta. Väsyneinä ja lämpöisinä nuoret tulivat päivälliselle ja olivat vielä täydessä keskustelussa pelistään, jota Bruuno ehdotti jatkettavaksi päivällisen jälkeen. Siitä tytöt eivät kuitenkaan olleet huvitettuja, vaan he tahtoivat mieluummin istua siimeksessä keinulavitsalla provastin ikkunan alla. Siinä piti tuumattaman miten juhannus-iltaa vietettäisiin, ja monta suunnitelmaa tehtiin, kunnes vihdoinkin kaikki yhtyivät asessori Bergendahlin ehdotukseen, että he tänä vuonna soutaisivat Kaijakkasaareen ja polttaisivat kokkoa saaren äärimmäisen niemen päässä.

Vihtori oli puhelias ja vieraille hyvin kohtelias. Hän kertoi tytöille pieniä kaskuja pääkaupungista ja tarjosi nuorille herroille papirosseja; mutta ei Freedrik eikä herra Kontio polttanut. Bruuno kurkisti salavikhaa avoinna olevaan ikkunaan ja otti sitte äkkiä kotelosta papirossin. Muutaman hetken kuluttua sattui asessori kurkistamaan ulos provastin kammarin ikkunasta. Hänen tarkka silmänsä havaitsi heti suitsevan papirossin Bruunun huulien välissä, mutta hän ei maininnut siitä mitään; hänen tyyni ilmehikäs katseensa puhui kuitenkin tarpeeksi Bruunolle, joka heti viskasi pois puoleksi poltetun papirossi-pätkän. Hän tunsu kyllä isänsä mielipiteen, ettei poikien sopinut polttaa, ennenkuin he itse olivat ansainneet rahaa tuohon tarpeettomaan huviin, ja kaikkein vähimmin — sen tiesi Bruuno — sopi kolmentoista vuotiaan koulupojan polttaa papirossia. Hän oli vain ollut liika velto vastustamaan kiusausta; oli tuntunut hauskalta koettaa, miltä tuollainen maistui. Vaan nyt hän oli pahalla mielellä. Iloinen seura ei häntä enää huvittanut, ja hän oli tyytyväinen, kun vihdoinkin tuli aika lähteä pois, ja hän pääsi toimittamaan hevosia valjaisiin. Koko kotimatkan hän istui synkkänä ja ääneti; mutta kun Helka ja Meeri olivat astuneet alas ajoneuvoista, tarttui Bruuno äkkiä isänsä käteen kuiskaten: — Isä, suo anteeksi!

— Sen olen jo suonut, poikani — vastasi isä lempeästi, ja siten oli pilvi haihtunut Bruunun taivaalta.

— — — — —

Muutamia päiviä myöhemmin näkivät tytöt äidin panevan kutimensa vähäiseen työlaukkuun.

— Mitä tuo merkitsee, äiti?

— Sitä vain, että minä aion vieraisille Santaniemeen ja ajattelin ehdottaa, että sinä Meeri ja Helka tulisitte seurakseni.

— Ai, niin hauskaa, niin hauskaa — huusi Meeri, joka rakasti seuraelämää ja vieraisilla oloa, varsinkin kun oli kysymys lähdestä Lotta tädin luo.

Matka molempien maakartanoitten välillä ei ollut pitkä, kun hevosella ajettiin, mutta vielä lyhempi, jos kuljettiin pientä polkua metsän läpi. Tavallisesti naapurit käyttivät tätä oikotietä, jos ilma oli kaunis. Nyt siis rouva Bergendahl ja tytöt lähtivät jalkaisin, ja Tusse seurasi mukana. Hyppien ja ilakoiden se heilutti tuuheaa häntäänsä, kun oli päässyt mukaan.

Taivas oli kirkkaan sininen, ainoastaan kevyet pilvenhattarat liikkuiivat siellä ylhäällä ikäänkuin valkoiset pumpulihahnut, ja metsässä vanamokukat tuoksuivat. Helkan täytyi ehtimiseen seisauttaa niitä poimimaan, joten hän jäi koko pitkästi toisten jälkeen; mutta mikäpä olisi ollut hauskeempaa, kuin poimia noita pieniä kukkakellosia ja leppoisena kesäiltana suhisevien hakopuiden siimeksessä nauttia niiden tuoksua.

— No katsoppas, nyt tulemme jo heti kartanoon — huudahti Meeri, ja hänen orpanansa kiirehti yhtymään heihin talon komeitten rautaporttien luona, jotka johtivat vanhaan, hyvin hoidettuun puistoon, missä suuret lehmukset ja saarnipuut levittivät tuuheita oksiaan.

— Santaniemi on monessa polvessa kuulunut neiti Furumarkin suvulle — kertoi rouva Bergendahl, sillä välin kuin he kulkivat leveätä sannoitettua ajotietä pitkin. — Kaikki täällä onkin hyvin säilynyttä ja kunnossa pidettyä vanhoista ajoista asti, niin että sitä oikein mielikseen katselee. Tuossa nyt näet talon päärakennuksen suoraan edessäsi.

— Täti, sehän on ihan linnan näköinen — huudahti Helka kiinnittäessään katseensa tuohon valkoiseen kulmakattoiseen komeaan kolmikerroksiseen kivikartanoon.

— Täällä asuu Lotta täti kuten prinsessa! — Rouva Bergendahl hymyili.

— Katsos, tuolla hän itse seisoo ja viittaa meille tervetuliaisia.

Portailla seisoivat kullatun vaakunan alla pitkävärtaloiset, vielä nuorennäköinen nainen, harmaaseen silkkihameeseen puettuna ja musta pitsisolmuke vähän harmahtavissa hiuksissaan. Tämä nainen oli Lotta täti omissa persoonassaan, ja kun vieraat tulivat lähemmäksi, riensi hän reippaasti heitä vastaan.

— Tervetultua! Hauska kun saan teitä nähdä, hyvät ystäväni. Ja sinäkin, pieni kaupungin tyttö, tervetultuasi Santaniemeen! — sanoi hän sointuvalla äänellään ja suuteli Helkaa otsalle. — Meidän täytyy heti alusta tulla hyviksi ystäviksi, muista se!

Vilpoinen oli tuo suuri hämärä porraskäytävä ja seinillä kummalliset maalaukset; täällä saattoi olla vilu keskikesälläkin. Leveällä akkunalaudalla seisoivat jäällä jäädytettyä vettä, joka maistui ihanalta lämmittävän kävelyretken perästä. Lotta täti ehdotti että Meeri, joka oli tuttu talossa, näyttäisi Helkalle kaikki talon huoneet ja yleensä mitä nähtävää oli. Siinä syntyi sitten oikea huonetarkastus. He juoksivat portaita ylös ja alas ja pitkin kapeita pitkiä käytäviä ja taas sieviin vierashuoneisiin, joista Meeri ennen oli kertonut; sitte ylös ullakkoon näköalaa ihailemaan ja taas alas synkkiin kellariholveihin, joissa talon väki sanoi aaveitten kulkevan. Helka ei milloinkaan ollut huvittavampaa nähnyt.

Alikerrassa olivat juhlahuoneet, kuten emäntä niitä nimitti. Siellä oli iso sali komeine kalustoineen: pitkin sohvineen, joissa oli punaiset tamastipäälliset, korkeanojaisine tuoleineen ja pöytineen, joiden jalat olivat taitehikkaissa kiemuroissa. Keltaisessa vierashuoneessa olivat sekä huonekalujen päälliset että uutimet mitä vahvimpaa silkkibrokaattia, ja kiinalaisessa kammiossa oli jos jonkinmoisia kiinalaisia porsliinikapineita hyllyillä, kaappien ja pöytien päällä. Tämä oli aivan kuin joku museo.

Viimeiseksi he tulivat ruokasaliin, pitkään, kapeaan huoneeseen, jossa oli tummat paneilit, vanhat mahonkikaapit ja perhekuvia kaikilla seinillä. Siellä istuivat nyt Lotta täti ja rouva Bergendahl juomassa suklaatia, ja kun Helka ihastuneena kertoi kaikesta, mitä hän oli nähnyt, sanoi emäntä:

— Teidän täytyy tulla olemaan täällä kokonainen päivä, silloin vasta pikku ystäväni oikein kodistuu Santaniemessä, ja sitte teidän täytyy jäädä yöksi ja maata viheriäisessä kammariassa — tiedäthän Meeri — siellä, jossa seinissä naksahdelee ja jossa aina uneksitaan hauskoja unia.

— Tuhansia kiitoksia, hyvä tätiseni, en tiedä mitään hauskeempaa — huudahti Meeri. — Tuo viheriä kammari vaikuttaa aina niin lumoavasti minuun.

— Hyvä, asia on siis varma! — Menkää nyt alas puutarhaan kukkasia katsomaan, ansareissa ei näin kesä-aikaan ole paljon nähtävää. Sitte me kaikin lähdemme lammikolle katselemaan joutsenten toissapäivänä valmistunutta asuntoa.

— Joutsenia, onko täällä todellakin joutsenia?

— On kyllä, neljä kappaletta. Ne uivat pitkin päivää lammikossaan.

Meeri vei Helkan mukaansa talon komeita ansareita katsomaan. Kun olivat tarpeekseen katselleet kukkasia ja saaneet puutarhurilta suuret kukkavihot, läksivät he emännän ja rouva Bergendahlin parissa vähän edemmäksi puistoon ja tulivat pienen viehättävän lammikon luo, joka kirkkaana kuvastimena oli heidän edessään. Lammikon keskellä oli keinotekoinen pieni saari, johon ennenmainittu joutsenten uusi huone oli rakennettu kiinalaisen pagodin tapaan, koristettuna pykäharjalla ja tornilla. Kirkkaan lammikon pinnalla uiskentelivat joutsenet majesteettisen arvokkaasti.

Lotta täti oli ottanut leipää mukaansa tyttöjen murennettavaksi noille kauniille eläimille, jotka niin sievästi kurkoittivat pitkää kaulaansa, ottaakseen heille viskattuja herkkupaloja.

Pieni lammikko vanhojen jättiläislehmusten siimeksessä muodosti sanomattoman kauniin taulun, eikä Helka väsynyt sitä katselemasta, siinä kun hän seisoivat nojautuneena vähäisen sillan rautakaidepuita vasten. Tädit istuivat sohvalle lähellä keinotekoisesta kanavaa, joka johti veden lammikkoon. Myöhemmin he vielä kävivät tallia tarkastamassa sekä ihailemassa hevosia ja pientä varsaa, joka oli täysveristä englantilaista rotua ja emännän erityinen suosikki. Vihdoin vieraat jälleen lähtivät paluumatkalle, ja Lotta täti seurasi heitä puistoveräjälle. — Tänne minä nyt jään, omalle yksityiselle alalleni — sanoi hän iloisesti noikaten hyvästijätöksi — tulkaa pian jälleen ja ottakaa kaikki Kerttulan nuoret mukanne, sillä hyötymansikat kypsyvät jo pian ja teidän täytyy auttaa minua niitten syömisessä. — Hän viittoi vielä heille viimeiset jäähyväiset, ennenkuin he katosivat metsään.

Juhannus.

— Nyt on juhannus, nyt viettää kesä häitään kautta koko Suomen — lausui Meeri, kun hän muitten nuorten kanssa sitoili pihamaalla köynnöksiä verantaa varten.

— Juhannus muistuttaa aina joulua — sanoi hän. — Tänään ajattelen: "mitenkähän vietämme joulua", ja joulu-aattona muistelen juhannuskokkoa; ne ovat kuten kaksi rajakiveä puolivuosien välillä.

— Niin, mutta joulu-aatto on kuitenkin hauskempi kuin juhannus-aatto — sanoi pieni Ester, joka auttoi tyttöjä antamalla kukkia ja oksia köynnöksiin.

— Niin minunkin mielestäni — vakuutti Eedit.

— Louluputti tytyy "onto tilttiä laptia" — huusi Lilli, joka myöskin tahtoi jotakin joukkoon puhua, ja hänen pikku mansikka suunsa näytti niin suloiselta, että Helka orpanan täytyi viskata köynnös syrjään ja siepata pieni tyttö syliinsä häntä syleilläkseen.

— Lilli tattoo olla tiltti, Lilli pitää louluputitta — löperteli lapsi.

— Oi, ei hän sinua unhot, pikku kultunen, siitä olen varma.

— Voi, jos saisit viettää joulua täällä, Helka, ehkä täti ja setä suostuisivat tulemaan tänne, — tuumi Meeri.

— Se kyllä olisi hauskaa; mutta monet tuulet ennättävät sitä ennen puhaltaa, — niin on meidän vanhan Vapun tapana sanoa.

— Niinhän se on. — Hurraa, nyt on minun köynnökseni valmis! Noh, pikku tytöt, etsikää nyt pian pojat tänne, heidän täytyy kuitenkin auttaa meitä koristuspuihissamme asettamalla näitä paikoilleen, koska me yksin olemme saaneet niitä sitoa.

Eedit ja Ester lähtivät juoksemaan, niin että heidän valkoiset palmikkonsa tuulessa heiluivat. He olivat kuten vaunuhevokset, niin yhtäläiset, ja posket punottivat ja silmät loistivat ilosta, ja aina he olivat toistensa kaikuna. Pian ilmestyivätkin Freedrik ja Bruuno, ja monen keskustelun ja tuuman perästä saatiin köynnökset kiinnitetyiksi somiin kiemuroihin verannan ympärille. Se oli Bruunon näppärien sormien ja ison veljen hyvän tahdon ansio.

— Nyt tässä vasta oikein juhannukselta näyttää — sanoi Meeri tyytyväisenä. — Vähän vaivaahan meillä on ollut, mutta tuntuu juhlalliselta, kun on vähän viheriää sisällä juhannus-iltana.

— Suo anteeksi, että unohdin tulla apuun! — Freedrik näytti olevan pahoillaan. — Tulin viipyneeksi metsässä.

— Minä kävin isän kanssa opettamassa Liinaharjaa — sanoi Bruuno mahtipontisesti.

— Katsokaapas Helkan sormia, niistä tippuu verta! — huudahtivat lapset.

— Sain muutamia naarmuja katajan havuista — sanoi hän ja koetti hymyillen piilottaa käsiänsä, jotka olivat punaiset ja täynnä riipaleita.

— Helkalla on liika hieno nahka, toista ovat minun kourani — nauroi Meeri ja pisti esiin tukevat, ruskeat kätensä.

— Tuollaiset pienet käsiraukat! — Freedrik veti esiin Helkan kädet ja tarkasteli noita lukemattomia naarmuja. — "Paremmat ovat hyödylliset kuin kauniit kädet", on äidin tapana sanoa — lisäsi hän ystävällisesti.

— Kyllä se onkin niin, täti on aina oikeassa.

— Mene nyt kylmässä vedessä hautomaan prinsessa-sormiasi, niin äilehtiminen kyllä niistä katoaa.

— Kiitos hyvästä neuvosta! — Helka riensi hymyillen ylös portaita. — Miten hyvä sydän Freedrikillä sentään oli.

Teetä juotiin ulkona pihalla koivujen alla; se oli vanha tapa aina ilman ollessa niin kaunis kuin tänä juhannus-aattona. Nuoret pelasivat lawn-tennistä ja lapset hyppäsivät ympäri ruohostossa kuten pienet vohlat, jotka ensi kerran ovat päässeet laiturille. Eedit ja Ester juoksivat kilpaa kaksoisten kanssa, jotka lihavuuteen nähden muistuttivat Bruuno veljeä; mutta Lilli oli "toista lajia", kuten lapsenhoitajan oli tapana sanoa.

Kun toiset mellastivat ja painiskelivat keskenänsä hurjassa leikissä, liikkui hän kuten pieni keijukainen vähän varpaitaan maahan kosketellen. Hänen pitkät vaaleat kiharansa, valkoinen ihonsa ja siniset silmänsä antoivat hänelle enkelintapaisen muodon, joka täytti äidin sydämen surullisilla aavistuksilla. Tuo hento olento, kestäisikö hän täällä siksi, että varttuisi vahvaksi?...

Illallisen jälkeen sälytettiin kaksi suurta koppaa täyteen kahvikaluja ja leivoksia, jotka sisäneitsyt Fiina ja Kalle kuski veivät veneellä Kaijakkasaareen, minne pojat Kallen avulla jo monta päivää olivat kuljettaneet kuivia risuja ja katajia. Lilli oli sanonut yöhyväiset ja mennyt vanhan hoitajansa saattamana levolle, mutta kaikki muut läksivät mitä iloisimmalla juhlatuulella alas rantaan, jossa suuri vene oli valmiina heitä odottamassa.

Pojat soutivat ja isä istui itse perää pitämässä tällä lyhyellä matkalla saareen, jossa Fiina jo rantakivien välille oli pannut tulta kahvipannun alle, sillä välin kuin Kalle laski salmeen tyhjiä tervatynnyreitä, jotka olivat täytetyt vanhalla sälyllä.

— Tuolla tulevat pappilalaiset! — huudahti Bruuno, ja oikeinpa todella siellä näkyikin vähäinen valkoiseksi maalattu purjevene tulevan esiin niemen takaa. Vihtori oli innokas purjehtia ja palkoveneen meloja, vaikka hänellä pappilasta oli kahden kilometrin matka venerantaan.

Veneessä istuivat Elma ja Iines Stormbom. Vihtori istui purjenuorat kädessä "vallattoman sievästi", kuten Meeri sanoi. Hänen paitansa rinnus oli vaalearaitainen, kaulus oli alaspäin käännetty ja punainen silkki sievästi solmittu kaulan ympäri. Hän oli oikein taiteilijan näköinen Helkan mielestä, mutta näyttipä siltäkin, kuin hän olisi tahtonut herättää vähän huomiota, arveli hän; ja ehkäpä Helka kyllä olikin oikeassa.

Nuoret kiirehtivät nyt saaren korkeimmalle huipulle. Siinä asessori Bergendahl jo parasta aikaa sytytti kokkoa, joka pian lasten suureksi huviksi leimusi korkealle taivasta kohti. Tuli oli erittäin kaunis. Tervatynnyrit alkoivat nyt myöskin leimahtaa ilmi tuleen, ja siellä täällä pitkin rantoja näkyi juhannuskokkoa etäämmältäkin kesä-illan hämärässä.

Äiti, joka auttoi Fiinaa kahvinkeitossa, tuli nyt myöskin ylös muitten joukkoon ja rupesi tyttöjen avulla kattamaan tilapäistä kahvipöytää tasaiselle paikalle kallioiden väliin, joiden reunalla kukin sai valita paikan itselleen mielensä mukaan. Sitten tuli Fiina kantaen kahta suurta kuparipannua, ja tämän makuisan juoman tuoksu sekaantui miellyttävästi kokosta suitsuvaan katajansavuun. Lapsetkin nyt joivat kaksi kuppia illan kunniaksi, ja vaikka olikin syöty aimo illallinen, katosi leipäkoppien sisällys kuten lumi päivänpaisteessa.

Kun valkea rupesi hämärtämään, meni osa nuorisoa niemeltä etsimään risuja lisää; toiset lähtivät järvelle Vihtorin veneellä, josta pian kuului laulu: "On tyyni yö".

— Meidän täytyy vastata heille — sanoi asessori Bergendahl, kun nuoret palasivat tuoden suuret kantamukset risuja.

— Mitä sitten laulaisimme? —

— Suomen laulun!

Soutaja tuolla järvellä pidätti aironsa ja jäi kuuntelemaan, ja kun laulu oli laannut, heiluttivat tytöt nenäliinojaan ja Vihtori valkoista lakkiaan kiitokseksi. Pian tämän jälkeen vastasivat he kansanlaululla: "Tuoll' on mun kultani".

Tämä vuorolaulu illan tyvenessä kuului kauniilta, ja äiti, joka oli ottanut unisen Esterin syliinsä, viittoi ympärillään olevia jatkamaan lauluansa.

— En tietänyt enon laulavan — sanoi Helka Freedrikille, kun molemmat olivat valkeata korjaamassa.

— Isä on aikoinaan ollut parhaimpia laulajia yliopistossa.

— No eipä ihme, että laulumme kaikui niin erittäin kauniilta tänä iltana. Mutta näetkö veneen tuolla? Vihtori nojautuu taaksepäin ja hänen kätensä lepää toisen airon päällä.

— Hän näyttää sievältä vaaleassa puvussaan.

— Sen hän kyllä itsekkin tietää, ja se ei ensinkään näytä sievältä minun mielestäni.

— No niin, kyllä hän tosin vähän liiaksi näkee vaivaa vaatetuksestaan — tuumasi Freedrik hyväntahtoisesti — mutta pohjaltaan hän kuitenkin on kelpo poika, ja hänellä on oiva luonne.

Helka vaikenä hieman nolona, sillä hän tiesi kyllä äsken vähän loukkaantuneensa Vihtorin armollisesta kohteliaisuudesta nuorempia tyttöjä kohtaan, joten hän ei oikein puolueettomasti voinut häntä

arvostella; mutta että Meeri saattoi häntä ihastella — sitä hän ei voinut käsittää.

Aika oli rientänyt lentämällä, ja äiti rupesi muistuttamaan, että lasten täytyi päästä höyhensaarille.

— Vielä meidän täytyy laulaa, ennenkuin erkanemme — sanoi asessori — yhtykäämme kaikkiin laulamaan "Maamme".

— Niin, niin, tehkäämme niin — huudahtivat nuoret; ja valoisassa kesä-yössä kajahteli rakastettu kotimaan laulu laajalle avariin vesien ja lehtevien saarien yli, päättäen sopusointuisesti kesän juhlallisimman illan.

— Hyvästi, hyvästi! — kuului veneistä, kun erottiin, ja pappilan vähäinen purjeverene kiiti pois.

— Me tapaamme toisemme huomenna kirkossa, — ei, tänään, sillä kello on kohta yksi — hyvää huomenta, hyvää huomenta!

— — — — —

— Aikaisin kaiketi meiltä kirkkoon mennään — sanoi Helka kotiin tultuaan.

— Se riippuu siitä, mitä sinä aikaisena pidät — vastasi asessori hymyillen. — Kello kymmenen olisi Bruunon mielestä aivan aikaista, vai miten?

— Kyllä minäkin melkein joka aamu olen unikeko, mutta niin kauan me tytöt emme sentään makaa milloinkaan.

— No siis, jos olet valmiina kello yhdeksän, niin meillä on hyvä aika. Hyvää yötä nyt, ystäväiseni, nukkukaa hyvin kaikki tyyni!

— — — — —

— Meeri, miksi et ota vaatteita yltäsi?

— Ole vaiti, minä odotan, että pojat menisivät huoneeseensa. Tuo Kontio nyt puhuu iankaikkisesti tuolla ulkona. Etkö muista, että meidän piti poimia yhdeksää lajia kukkasia tänä iltana ja laskea ne pään-aluksen alle.

— Kyllä, kyllä, mutta mistä me ne nyt enää löydämme?

— Minä kyllä tiedän, mistä me ne löydämme; sitä paitsi päivä jo sarastaa. Ota kengät jalastasi, että pääsemme hiljaa hiipimään, muuten Bruuno saattaisi tulla ulos ja tehdä meille kiusaa. — No nyt meidän täytyy mennä!

Hiljaa kun hiiret hiipivät molemmat tytöt ulos portaita pitkin, ottivat ovisalvan auki ja olivat pian puutarhassa, jossa vieno sumu leijaili pensaitten ja kukkaryhmien yli.

— Tässä on sinulle apila ja harakankukka, tuosta saat sireenikukan ja narsissan. — Yksi, kolme, kuusi, kahdeksan, yhdeksän — nyt luulen, että minulla on tarpeeksi, laske nyt sinäkin kukkasesi, niin olemme valmiit.

Muutama minuutti myöhemmin makasivat tytöt vuoteissaan kukkavihot pään-aluksen alla.

— Mitä nyt uneksimme tänä yönä, se tapahtuu — sanoi Meeri ja viskasi käsivartensa päänsä yli.

— Minä en milloinkaan uneksi — tuumasi Helka. — Oikeammin sanoen, se tapahtuu kuitenkin ani harvoin — lisäsi hän hyvin tunnontarkasti.

— Sitte uneksit varmaankin nyt juhannus-yönä — sanoi Meeri leikillisesti. — Nyt meidän täytyy nukkua, muuten heräämme liian myöhään huomenna.

Meeri oli unien suhteen ennustanut oikein. Kun Helka heräsi aamulla ja näki auringon loistavan sisään vaaleanpunaisten uutimien läpi, näki hän aivan selvästi edessään tien, jota hän unissaan oli kävellyt, kauniin tien, joka kulki lehtevien puitten ja taajojen pensaitten välitse. Valo tunkihe oksien lomitse, lintu viserteli korkealla hänen päänsä yläpuolella, ja vanamo tuoksui hänen lähellään. Hänen rinnallaan kulki joku, joka taivutti sivulle päin hänen edessään riippuvan oksan ja poimi kaikki pienet kivet pois epätasaiselta polulta. Mutta kun hän kumartui katsoakseen, kenen näköinen tuo henkilö oli, niin hän heräsi. Kyllä hän varmaan luuli, että Freedrikin olkihattu se unessa leijaili hänen edessään, vaikka tuhmaahan se oli semmoinen.

Alhaalla kuului kello lyövän jo kahdeksan. Helka hyppäsi reippaasti vuoteeltaan ja huusi Meeriä, joka haukotellen tirkisteli toisella silmällään.

— Joudu, Meeri, me olemme nukkuneet liiaksi!

— Ois, miksi minua herätit, olin juuri rupeamaisillani näkemään unta.

— Se olisi ollut ihan liian myöhäistä — nauroi Helka, joka juuri pisti kasvonsa pesuvatiin. — Minä suoritin sen asian jo aikaisemmin ja tein kävelyretken metsään. Kuinkahan pitkälle minun tänään vielä täytynee kulkea?

— Tuhmahan olet! Eihän juhannus-yön unen heti tarvitse toteen mennä. Vasta vuosien takaa saattaa se vielä toteutua.

— Kiitoksia, ennustaja, nyt lähden alas aamiaista syömään enoni kanssa — sanoi Helka. Ohimennen hän naputti Bruunun ovelle varoittaen:

— Nouse jo, Nukku-Matti, muuten lähdemme ja jätämme sinut!

Ainoana vastauksena oli epäselvä mörinä, joka kuului puolittain patjan helmasta. Bruno ei vain joutunut kirkkoon sinä päivänä, sen Helka arvasi.

Vaan kaikki muut läksivät rilloissa ja isoissa vaunuissa kirkolle, joka sijaitsi kauniilla paikalla ja oli nyt täynnä sireenikukkien ja kielojen tuoksua, sillä rippikoululapset olivat tänään laskettavat Herran ehtoolliselle. Heidän puolestaan vanhempien hartaat rukoukset nousivat Kaikkivaltiaan luo.

Juhlallista oli nähdä nuorta joukkoa tuolla alttarikehän ympärillä, — siltä ainakin tuntui Helkan mielestä. Edellisenä vuotena olivat Gerda ja Fredrik seisoneet siellä toisten parissa. Hän katsoi serkkuihinsa; Gerdan silmistä valui kyneleitä, ja Fredrikin levollinen muoto näytti juhlallisen vakavalta.

Helka painoi päänsä penkkiin ja sulki silmänsä.

— Oi Jeesus — rukoili hän hiljaa — minulla on niin paljon taisteltavaa, olen usein paha, tyytymätön ja kiittämätön, vaikka olet antanut minulle niin paljon hyvää. Auta minua oikein sydämessäni Sinua kiittämään ja auta minua tulemaan lapseksi täällä ja iankaikkisuudessa.

Urkujen soitto kaikui mahtavasti kirkon vanhoissa holveissa, ja seurakunta veisasi hartaudella: "Sun haltuus, rakas Isäni, mä annan aina itseni, mun sielun', ruumiin', tavaran', ne ota, Herra vastahan".

Helka kohotti päänsä ja rupesi veisaamaan mukana. Hänen sydämensä tuntui nyt niin kevyeltä ja luottavalta, ja siksiipä tuon virren sanat olivat ikäänkuin häntä varten kirjoitetut. Ei hän milloinkaan ollut unohtava tätä jumalanpalvelusta tässä kukkasilla koristetussa temppelissä, johon kesäiset lauhkeat tuulahdukset virtailivat auki olevista ikkunoista ja auringon valo laskehe seurakunnan yli; — niin, ei milloinkaan!

Sadetta ja päänsärkyä.

Litis, latis, loiskis, loiskis!

— Mitä lotinaa minä kuulen? — kysyi Meeri eräänä aamuna unisella äänellä.

— Siellä sataa, luulen minä — kuului vastaus.

Meeri kääntyi toiselle kyljelle ja nukkui uudestaan, mutta hänen serkkunsa makasi valveilla ja kuuli miten sadepisarat ratisivat ikkunoita vasten ja miten vesi lori alas kattokourua pitkin. Ensi kerran nyt satoi, sitte kuin Helka oli Kerttulaan tullut.

Lapset olivat kaikin vähän nurpealla tuulella aamiaista syödessään. Pikku tytöt aikoivat juuri tänään panna toimeen nukkiensa vaatteidenpesun, ja pojat olivat aikoneet tehdä suurenmoisen lammikon kaivon luona olevaan isoon ojaan, mutta kun nyt satoi, ei voinut ryhtyä mihinkään.

— Meidän täytyy jättää pyrola unifloran poimiminen toiseen aikaan — sanoi Fredrik tarkastaessaan pilvistä taivasta.

— Ois tuota sadetta, kun se nyt tulikin — valitti Meeri. — Tänään meidän piti lähteä Lotta-tädin luo ja olla siellä koko päivä.

— Sade on hyvää perunoille ja kauran-oraille — tuumasi Bruno hyvin viisaan näköisenä — siitä isä iloitsee.

— Kyllä niin, se tuli juuri parahiksi, sillä nyt on laiho kukkinut, ja kaikki kasvit janosivat vettä.

— Puutarhapenkereet myöskin hyvästyvät tästä sateesta — sanoi äiti. — Piilin muija on jo kauan valittanut kovaa kuivuutta.

— Vaihtelua täytyy olla sekä luonnossa että elämässä kehityksen tähden — sanoi asessori. — Tämä on sopiva päivä käyttää kirjoituksiin, joita olen lykännyt tuonnemmaksi.

Gerda hymyili hänelle. — Ajattelin juuri tuota, isä. Kun sataa, silloin ei ensinkään tee mieli lähteä ulos aikaansa tuhlaamaan.

— Älä toki liiaksi työtä tee, tyttöseni — isä veti hänet hellästi luoksensa — me ihmislapset olemme kuten nuoret hevoset, toista täytyy hopottaa menemään, toista täytyy pidättää kulussaan. En koskaan uskonut, että pikku linnustani tulisi tuollainen kirjatoukka!

— Tahdon hyvin valmistaa itseäni, isäseni, kallista oloani varten Dresdenissä, jonne sinä minut kustannat syksyllä.

— Tunnollinen, hyvä tyttöni! — Hän suuteli sydämellisesti tyttärensä otsaa ja läksi huoneesta.

Äiti otti avainkimppunsa ja katosi kyökkitoimiin. Haarald ja Pentti joutuivat kinaan veitsestä, Eedit rummutti akkunalle ja Ester kierieli lattialla. Helka meni ulos verannalle ja näki miten sade oli tehnyt pieniä puroja sanaan ja miten sireenien oksat vedestä raskaina taipuivat maahan asti. Vahinko, ettei aina saattanut olla kaunista ilmaa!

Nyt tuli äiti takaisin. — Nouse pystyyn, Ester pieni, miksi siinä makaat?

— Siksi että sataa enkä tiedä mitä tekisin.

— No sen äiti kyllä tietää! Reipastukaa nyt, lapset, olettehan ikäänkuin olisitte kaupattavanne myyneet ja rahanne hukanneet. Tänäpä on työpäivä, tulkaa nyt käsityötä tekemään, niin minä luen teille oikein hauskan kertomuksen.

— Sepä hauskaa! — Tyytymättömyys oli kuin poispuhallettu. Pojat asettivat tuoleja pöydän ympärille, ja jokainen kiirehti etsimään työnsä. Haarald ja Pentti kutoivat tomuliinoja, Eedit ompeli koululaukkua ja Ester päärmäsi nenäliinaa. Lillin korkea tuoli asetettiin äidin viereen ja hänelle annettiin paperi ja kynä, joten hän saattoi piirtää "uttoja". Bruno etsi esiin puolivalmiin kalakassinsa ja Meerillä oli käsissään sekainen virkkaus.

— Hauskaltapa täällä näyttää — sanoi Helka, kun hän verannalta tullen astui sisälle. — Täälläpä luullakseni on lukuseura; saanko tulla mukaan?

— Tietysti, eikö sinulla ole mitään työtä?

— Kyllä minulla on pöytäliina, joka ei tullut valmiiksi lukukauden aikana.

— Sehän sopii mainiosti, nyt otamme sen esiin.

Hetken perästä oli myöskin Helka joukossa, ja kaikki kuuntelivat tarkkuudella Amanda Kerfstedtin kertomuksia "Pienokaiset ja suuret", joita äiti luki ääneensä. Lapset olivat niin ihastuneet kertomuksen "pienokaisiin", että he unhottivat koko sade-ilman, ja aamupäivä kului kuten uni.

— Äiti kulta, lue vielä kappale, yksi ainoa vain, — näin aina huudettiin, kun luvusta uhkasi tulla loppu; mutta vihdoinkin siitä kuitenkin tuli loppu. Rouva Bergendahl oli luja ja sanoi heidän istuneen tarpeeksi kauan alallaan tällä kertaa; nyt saattoivat kaikin panna työnsä pois päivällisiin asti, ja pikku tyttöjen tuli lähteä kanahuoneeseen katsomaan, olivatko Korkeajalka ja Helmikana jo munineet.

— Miten aika on rientänyt — sanoi Helka, kun hän huolellisesti pani kokoon pöytäliinansa. — Tunnit ovat oikein lentäneet, sillä välin kun täti on lukenut.

— Niin äiti aina tekee, kun sataa, ja myöskin muuten, jos hänellä on aikaa. Hänen mielestään lapsille on terveellistä tehdä hyödyllistä käsityötä leikkien välillä.

— Kuinka täti sentään on viisas — sanoi Helka ihaellen — hän ajattelee kaikkea!

Päivällisen jälkeen menivät lapset ullakkoon palloa heittämään, sillä sadetta kesti vain yhäti koko päivän. Meeri oli saanut käsiinsä kirjan "Tytöistä parhain" ja luki sitä innokkaasti.

— Tarvitsisin vähän apua näitten sokeriherneitten perkaamiseen — sanoi rouva Bergendahl astuessaan sisälle täysinäinen koppa käsivarrella. — Vanha Mari kuivaa korppuja ja Fiina on

silittämässä vaatteita.

Meeri ei liikahtanut paikaltaan.

— Minä tulen — huudahti Helka salista, jossa hän oli selailnut valokuvakirjaa.

Meeri katsahti pois kirjasta, mutta rupesi jälleen kahta innokkaammin lukemaan.

— Siellä kyökissä on muija, joka tahtoisi puhutella asessorin rouvaa.

— Vai niin; sano, Fiina, että tulen kohta. Nyt saat yksin suoria noita herneitä, Helka hyvä.

— Ei sillä väliä ole!

— Ois, niin ilkeätä; ei milloinkaan saa lukea rauhassa. —
Harmistuneena pisti Meeri kirjan kainaloonsa ja läksi saliin.

Nyt palasi rouva Bergendahl. — Tänään on aivan hullusti — sanoi hän hymyillen — kun toinen lähtee, tulee taas toinen sijaan. — Tuossa näen Joosepin tulevan kalakoppineen kyökkiin. Pelkäänpä, että yksin saat hoitaa tätä koppaa loppuun asti.

Kalastajan jälkeen tuli pieni tyttö tuoden tuohisellisen mansikoita. Sitten pikku Ester oli langennut ja saanut kuhlon otsaansa, jota äidin täytyi voidella; ja pojat pyysivät lupaa saada mennä miesten kanssa hakaan hankkimaan vastaksia. — Asessorin rouva oli aivan hengästynyt, ennenkuin hän oli saanut tyydytetyksi kaikki, jotka häntä tarvitsivat, ja Helka, joka oli tehnyt ahkeraan työtä, rupesi vähitellen toivomaan, että tuon tyhjentyttömän hernekopan pohja jo näkyisi.

Tuossa nyt tuli Meeri, joka kärtyisen näköisenä laski kirjansa kaappiin. Hän oli sen lukenut loppuun ja aikoi vihdoin tulla auttamaan Helkaa; mutta kopassa ei ollutkaan enää muuta kuin kolme palkoa jäljellä.

— Oikein hauskaa, kun tämä työ nyt on tieltä poissa — sanoi äiti ja tyhjensi roskat kopasta leveään talousvyöliinaansa. — Kiitos hyvästä avusta, Helka.

Helka kiirehti portaita ylös pestäksensä käsiänsä kammarissaan. Hän ajatteli, miltähän Meeristä nyt tuntui, siinä kun hän seisoj katsellen akkunasta sade-ilmaa. Omasta katkerasta kokemuksestaan hän tiesi, ettei sydän milloinkaan tuntunut keveältä silloin, kun oli poikennut pois velvollisuuden tieltä.

Kun tytöt illalla panivat maata, tuli äiti heidän luoksensa ja istui vuoteitten laidalle muutamaksi minuutiksi. Hänen oli tapana aina joka ilta käydä kaikkia lapsiansa katsomassa ja sanoa heille yöhyväiset, ennenkuin hän itse meni levolle.

— Hyvää yötä, tati kulta!

— Hyvää yötä, lapseni!

— Hyvää yötä, äiti! — Meerin käsivarret olivat kovasti kiedotut äidin kaulan ympäri ja hänen huulensa kuiskasivat kauan äidin korvaan.

— Nukkukaa makeasti, pikku tytöt; nyt menen Gerdan luo.

Meeri makasi hetken ääneti; sitte hän kääntyi akkaä serkkuunsa päin ja kurkoitti hänelle kätensä. — Enkö ole häijy, kun saatan olla auttamatta sellaista äitiä kuin minulla on — sanoi hän katuen. — Hyi, kuinka sietämättömän tuhma minä olin tässä iltapäivällä, ja sinä raukkakin sait kärsiä minun laiskuuteni tähden.

— Minusta ei puhettakaan! — Helka pudisti sydämmellisesti Meerin kättä.

— Jumalan kiitos, nyt voin rauhassa nukkua — sanoi Meeri ja oikaisi itseänsä. — Kun vielä olin pieni enkä tahtonut pyytää anteeksi, vaikka olin ollut hyvin paha, silloin opetti äitini minulle raamatunlauseen, joka ei sittemmin milloinkaan ole mielestäni mennyt: "Älkää antako auringon laskea vihanne ylitse".

— Niin, sitä on kyllä hyvä muistaa — tuumasi Helka. — Ei kuitenkaan saa rauhaa sydämmeensä, ennenkuin vikansa on tunnustanut.

— Niinpä on — vastasi Meeri hiljaa.

Seuraavana päivänä satoi yhä. Mikä lieneekin vaikuttanut, tämä ruma ilmako vai yhtämittäinen sisällöolo, — ainakin pakotti Helkan päätä ja hänen oli vilu, kun hän läksi alas aamiaiselle.

Aamupäivällä tuli Lotta tati kävellen suuri sateenvarjo kädessä, ja hän oli niin iloinen ja leikillinen,

että Helka melkein unhotti päänsärkyänsä, kun kuunteli hänen hauskoja kertomuksiaan. Lotta täti kokosi aina nuorison ympärilleen; "hänessä oli joku erityinen vetovoima heihin nähden", sanoi asessori.

Mutta kun Lotta täti oli lähtenyt ja päivällinen oli ohitse, rupesi päänsärky jälleen tuntumaan. Asessorin rouva kehoitti silloin Helkaa menemään ylös kammariinsa ja panemaan maata. Hän lähti mielellään.

Suloiselta tuntui saada painaa polttavia ohimoitaan viileätä patjaa vasten. Korkeat lehmukset humisivat nukuttavasti akkunain ulkopuolella, ja kaikki äänet alhaalta tunkivat vain heikosti tänne ylös. Hänen väsynyt katseensa seurasi koneentapaisesti karpästä, joka kömpi hitaasti alas pitkin uudinta, ja vähän päästä oli hän nukkunut syvään, levolliseen uneen.

Hänen herättyään tuntui otsa vilpoiselta. Rouva Bergendahl oli Helkan nukkuessa pannut jäähdyttävän kääreen hänen otsalleen ja istui nyt sukkaa kutoen hänen vuoteensa ääressä.

— Onko täti istunut täällä minun luonani koko iltapäivän?

— En, ainoastaan välimmiten, kun olen joutunut. Olet saanut oikein hyvin nukkua, tyttöseni, ja nyt on paha ilmakin ohitse. Pilvet ovat nyt melkein haihtuneet, ja minä luulen, että saamme ihanan auringonlaskun.

— Oi niin hauskaa, näen jo vähän sinitaivasta tuolta lehmusten oksien välistä. Pääni on jo melkein terve, tunnen itseni vain vähän väsyneeksi.

— Se on aivan luonnollista tuollaisen päänsärkyä perästä, makaa nyt vain aivan hiljaa, älä myöskään tule alas illalliselle; annan tyttöjen tuoda sinulle kupillisen teetä ja voileivän.

— Kiitoksia, täti! Ihanaa on katsella täältä tuonne ulos. Kultaliepeiset pilvet näyttävät nyt niin keveiltä. Välistä tuumaan, mikä lienee kauniimpi, kesä-aamu vaiko kesä-ilta, jolloin aurinko mailleen menee.

— Kyllä aamuhetki on kaunis, sillä silloin koko luonto herää uuteen eloon. Kaikki lapset siitä pitävät, koska päivä on heidän edessään leikkeineen ja kaikenlaisine huveineen; mutta meille vanhoille on ehkä auringonlasku suloisempi, se kun tuottaa rauhaa ja lepoa päivän työn ja puuhan jälkeen. Vuorokauden vaiheet muistuttavat ihmis-elämän eri ajanjaksoja. Oletko milloinkaan ennen tullut ajatelleeksi sitä.

— En, mutta se on kyllä totta!

— Eikä illan tarvitse aina juuri tarkoittaa vanhuuden-aikaa, näetkös. Se saattaa myöskin muistuttaa meille elämämme viimeistä iltaa, joka voi tulla yhtä hyvin nuoruudessa kuin vanhuudessa. Ihanaa olisi, jos päivämme laskeutuisi rauhassa, sillä kuoleman illan jälkeen tulee iäisyyden valoisa aamu.

Hän laski hellästi kätensä Helkan otsalle. — Nyt soitetaan illalliselle!

Helka tarttui tätinsä käteen ja suuteli sitä kuiskaten: — Kiitoksia, kiitoksia kaikesta!

Gerdan syntymäpäivä.

— Miten nyt viettäisimme Gerdan syntymäpäivää? — kysyi Meeri, kun nuoret eräänä päivänä istuivat koivujen suojassa pihalla.

— Kuulleeko hän mistä me juttelemme?

— Ei, hän pani juuri akkunan kiinni tuolla ylhäällä.

— Ommelkaa hänet kiinni vuoteeseensa — neuvoi Bruuno.

— Kyllä kai, hänpä meistä on aikaisin nousemaan aamusilla; mutta muistanpa neuvoasi, jähka sinun vuorosi tulee, veli kulta!

— Vietetään se siten, että lähdemme huvimatalle ja syömme päivällistä ulkona — ehdotti Freedrik.

— Viilipiimää ja kermamunkkeja — Bruuno mauskutti suutaan.

— Niin proosallista! Ei, jotakin hienompaa täytyy olla.

— Meidän pitäisi harjoitella jotakin laulua, jolla hänet herättäisimme aamulla; sinä Kontio saatat kyllä kyhätä kokoon muutamia somia värsyjä — tuumasi Freedrik.

— No enpä juuri tiedä, enhän minä — maisteri näytti olevan hämillään.

— Se oli hyvä keksintö, mutta jotakin muuta juhlallista tarvittaisiin vielä.

— Vieraita tulee, vieraita tulee — huusivat lapset. — Ne ovat pappilalaiset!

— He tulevat ihan kuin heitä olisi kutsuttu — virkkoi Meeri. — Vihtorin täytyy antaa meille hyviä neuvoja, hän keksii kyllä jotakin sievää.

— Tietysti! — Freedrik hymyili.

Koska Gerda ei ollut huomannut vieraitten saapumista, pyydettiin vastatulleita nuoria heti ottamaan osaa neuvotteluun. Sitte kuin siinä monta ehdotusta oli tehty ja hylätty, päätettiin vihdoin Gerdan kunniaksi panna toimeen kuvaelma lehtimajassa, ja Vihtori lupasi ottaa toimekseen koko asian. Pikku tytöt pistivät uteliaina esiin pienet pääkkösensä, sillä hekin tahtoivat olla vähän mukana noin tärkeässä neuvottelussa, ja koska Vihtorin juuri oli aikomus käyttää heitä haltiattarina kuvaelmassa, saivat he suureksi ihastukseensa kuulla koko asian, sillä ehdolla, etteivät siitä puhuisi kenellekään muulle kuin äidille.

— Ajatelkaapas, että Gerda jo täyttää kahdeksantoista vuotta huomenna — sanoi asessori, kun aamiaista syötiin. — Muistan vielä niin selvään, kuin jos se olisi ollut eilen, kun sinä istuit polvellani ja pistit leivänmurenoita suuhuni. Niin pian aika joutuu!

— Lotta täti aikoo tänne päivällisille huomenna — kertoi äiti — ja pappilalaiset ovat luvanneet tulla iltapäivällä. Elman orpanat, Stormbomin tytöt, tulevat mukaan. Olette kaiketi kuulleet, että he ovat vieraisilla pappilassa?

— Hauskaa, hauskaa! — kirkasi Meeri.

— Iines Stormbom on sievä tyttö — virkkoi Bruuno — mutta Eeva on laappa.

— Hyi, olet oikein tuhma, kun puhut tuolla tavalla herttaisesta Eevasta, joka vain on vähän ujoluonteinen — torui Gerda veljeänsä.

— No, sittenhän meitä tulee olemaan koko suuri seura huomenna, äitiseni — sanoi Freedrik, joka istui äitinsä vieressä. — Näytät väsyneeltä, äiti!

— Lilli yski yöllä ja piti minua hereillä — vastasi rouva Bergendahl ja katsoi ystävällisesti vanhimpaan poikaansa. He ymmärsivät aina hyvin toisiansa.

— Mistä on Lilli voinut saada yskää keskikesällä? Mielestäni äiti ja hoitaja vartioitsevat häntä aamusta iltaan.

— Vain viime viikon kosteasta ilmasta. Hän on sellainen heikko olento.

— Yöt päivät on äidillä meistä muretta, et koskaan, äiti kulta, väsy uhraamasta itseäsi lastesi hyväksi.

— Rakas poikani, luuletko äidin rakkauden pitävän sellaista minään uhrina?

Freedrikin katse kohtasi äidin katsetta, ja syvä kiitollisuus kuvautui siinä. — Suokoon Jumala, ettet milloinkaan saisi meistä surua, äiti, kun aina meistä kaikista vaivojasi säästämättä pidät huolta — sanoi hän, — ei kenelläkään maailmassa ole niin hyvää äitiä kuin meillä.

Gerdan syntymäpäivän johdosta oli Kerttulassa nyt paljo puuhaa, ja Gerda, joka aavisti jotakin olevan tekeillä, pysyi kiltisti huoneessaan. Vanha Mari leipoi syntymäpäivärinkelin, ja asessorin rouva kulki vispilä kädessään ja näytti tuumivalta; se kyllä koski tuota tavallista kaakkua, jonka jokainen lapsi oli tottunut saamaan nimi- ja syntymäpäivänään. Meeri ja Helka leipoivat pieniä rinkelä ja muita pikkuleipiä ja pitivät sitä paitsi salaisia neuvotteluja Vihtorin kanssa, joka tuli tuon tuostakin harjoittamaan pientä kööriä, jota oikeastaan maisteri johti.

"Oi terve sinä impi suloinen,
Sä kukka elon keväimen!
Oi terve sulle, joka nyt
Oot kahdeksantoista täyttänyt!"

Näin alkoi Gerdan kunniaksi sepitetty komea runo, jota laulettiin tutulla nuotilla. Jotta päivän sankaritar ei kuulisi laulua ennen aikaansa, täytyi harjoitukset pitää leivintuvassa leipäautojen ja taikina-astioiden välissä. Mutta tuollaisia jokapäiväisiä asioita ei kukaan ajatellut, kaikkein vähimmän nuori johtaja, joka hiki päässä käytti leipäpistintä tahtipuikkona kädessään. Vähätpä siitä, kun kaikki vain kävi "lennokkaasti".

Asiat olivat hyvin järjestetyt huomispäivää varten. Nyt riippui menestyminen ainoastaan siitä, tulisiko ilma kauniiksi. Paljo ennusteltiin illallista syödessä, ja monta levotonta katsetta tähdättiin taivasta kohden. Hyvä, että aurinko kuitenkin laskeutui kultaan ja purppuraan.

Vihdoinkin odotettu päivä valkeni. Onneksi se viittoi hyvää huomenta kirkaalta pilvettömältä taivaalta, ja keveinä kuten hengettäret sipsuttivat Helka ja Meeri alas portaita, yhtyäkseen toisiin, jotka olivat koossa Gerdan akkunan alla. Meeri oli purskahtamaisillaan nauruun, juuri kuin heidän piti ääntä ottaman, ja uninen Bruuno lauloi silmät vielä puoli ummessa; mutta laulu kävi kuitenkin välttävästi. Kun he olivat lopettaneet, hämmästytti Gerda heitä sillä, että hän täysin puettuna ilmaantui akkunan eteen kätten taputuksella heitä kiittämään. Turhaa oli ollut koettaa häntä herättää!

Verannalla seisoivat koristettu nimipäiväpöytä kukkineen ja lehtineen. Siinä oli äidin kaakku ja vanhan Marin pöyhäinen rusinarinkeli. Lahjoja oli myöskin sekä pienempiä että suurempia. Oli korukantinen saksalainen runokokoelma, jonka vanhemmat olivat antaneet; Freedrikiltä oli valokuva ja herra Kontiolla hänen runonsa kauniisti piirrettynä ruusunpunaiselle paperille. Haarald ja Pentti lahjoittivat kopallisen kauniita mansikoita, ja sokea Leena oli tuonut tuokkosellisen tuoreita munia. Kaikki olivat muistaneet Gerdan syntymäpäivää, ja Gerda oli oikein liikutettu, kun hän katseli koristettua pöytää ja näki, miten siinä ilmaantui paljon rakkautta.

— Näetkö, miten kaakku näyttää keltaiselta ja makealta — sanoi Ester.

— Etpä tietänyt, että me olimme mansikoita poimimassa eilen — uhoilivat kaksoiset.

— En ollenkaan!

— Lilli on itte palmitoinnut maton — kertoi nuorin lapsi.

— Todellakin, pikku kultani! Monta tuhatta kiitosta teille kaikille! — Gerda kurkotti kätensä kaikille ympärillä oleville ja näytti niin iloiselta ja hyvältä, kuin nuoren onnellisen tytön aina tulisi olla.

Nyt tuli asessori Bergendahl kävelyltään, hän kun tavallisesti aamusin oli maitaan tarkastelemassa. Gerda juoksi häntä vastaan.

— Jumala siunatkoon pikku, ei, isoa tyttöäni!

— Isä kulta, sinulle olen kuitenkin aina pikku Gerdasi.

Aamiaishetki oli hyvin iloinen tänä päivänä. Aamupäivällä saivat sitte kaikki lapset kahvia ja sekä rusinaleipää että kaakkuja. Lotta täti oli aikaisin aamulla lähettänyt ison kopan hyötymansikoita ja oivallisen meloonin. Päivälliseksi hän tuli itse tuoden mukanaan komean kukkavihon, jossa oli kahdeksantoista lajia ruusuja, sekä pienen hajuvesipullon hopeasuullisineen. Ei kukaan antanut halukkaammin kuin Lotta täti, ja aina hän keksi erittäin somia lahjoja.

Kaikilla tytöillä oli tänään rinnassa kukkasia, joita olivat puutarhasta poimineet, mutta Gerda, joka oli päivän sankaritar, oli koristettu kokonaisuella kiehkuralla, ja se oikein somistutti hänen valkoista kesäpukuansa. Ilo oli ylimmillään, kun pappilan vaunut ajoivat pihaan. Elma tarttui oitis Meerin käsikynään ja rupesi tuttavallisesti kuiskailemaan hänen kanssaan, sillä välin kuin hänen serkkunsa, ujo Eeva, turvautui Helkaan.

— Tuolla tytöt taas kulkevat kuiskaillen ja virnistellen — sanoi Bruuno. — Tule Iines, sinä joka olet viisas ihminen, katsomaan kaunista varsaani; sain sen jouluksi isältäni, ja nyt se on kasvanut niin suunnattomasti.

— Niin, menkäämme oitis — huudahti reipas Iines, ja he kiirehtivät pois.

Gerda puhui sekä nuorten että vanhojen kanssa, ja Vihtori valkoiset liivit yllä ja hansikkaat käsissä oli hänen ainainen ritarinsa, kohtelias ja hieno tavallisuuden mukaan. — Hän näytteläe osaansa aina tottuneesti, ei hämmenny, milloinkaan — arveli Lotta täti, joka vähän hymyili hänen keikarimaisuuttaan. Mutta avuliaampaa ja kohteliaampaa nuorukaista tuskin saattoi tavata, sen täti halusta myönsi, vaikka teki mieli vähän ivata hänen lapsellista turhamaisuuttaan.

Kun kaikki olivat juoneet kahvia, kokoontuivat nuoret pihamaalle. Siellä seisottiin ryhmissä katselemassa miten Vihtori ja Freedrik Gerdan kanssa pelasivat lawn-tennistä; mutta Lotta täti, joka aina tahtoi eloa ja vilkkautta seuraan, kehoitti heitä juoksuleikkeihin.

— Voi niin, leikitään, leikitään! — lapset huusivat innostuneina, ja yks kaks oli koko joukko asettunut leskisille. Nyt syntyi eloa ja vilkkautta toden takaa. Pikku tytöt juoksivat kuin varsat lautumella, ja Lilli, istuen ison veljen olalla, otti osaa leikkiin ja oli äärettömän ihastunut asemaansa. Meerin lyhyet hiukset lensivät hänen päänsä ympäri kuten sädekehänä, siinä kuin hän juoksi täyttä vauhtia, jotta ei jäisi

viimeiseksi, ja Vihtori sekä herra Kontio sattuiivat lyömään pänsä yhteen, kun koettivat saada kiinni Gerdaa, joka huolimatta kahdeksastatoista vuodestaan kuitenkin oli vikkelin tässä iloisessa kilpajuoksussa.

Lämpiminä ja hengästyneinä tulivat kaikki vihdoin verantaan, jossa äiti tarjosi vaarainmehua ja jäänsekaista vettä sekä hyötymansikoita ja kermaa. Vieläpä siinä oli tarjona Lotta tädin makuisaa meloonia, jota kaikki kiittivät. Vihtori leyhytti palmunlehtiviuhkalla viileyttä päivän kuningattarelle ja tarjosi aina välimiten hedelmiä ja mehua tytöille. Sillä aikaa Bruuno ja Ossi Stormbom eräässä nurkassa ahmivat suuret lautaselliset marjoja ja niitten mukana runsaasti sokeria ja kermaa.

Lotta täti istui keskellä nuorten piiriä ja kertoi muutamista syntymäpäiväpidoista viisikymmentä vuotta sitte; hänellä oli aina niin paljo hauskaa puhuttavaa, että kaikki yhtyivät hänen ympärilleen. Sitte piti Gerdan soittaa, ja Vihtori lauloi laulut "Vanha mummo" ja "Tuoll' leijuu lummekukka" niin kauniisti, että melkein täytyi heltyä itkemään. Runollisen puolen perästä tuli sitte proosallinen komean ja runsaan illallisen muodossa, johon kuului uusia perunoita, kananpojan paistia ja kermajäätelöä.

Nuoriso istui verantaan, ja Gerdalle kannettiin ruokaa niin, ettei hänen tarvinnut paikastaan liikkua.

— Tulkaa nyt, Iines ja Elma, ruvetaan yhteen ruokaan, Meerillä on tuolla pöytä juuri neljää varten. Te ette varmaankaan vielä ole syöneet pappilassa uusia perunoita. Nyt me pidämme oikein vallattoman hauskaa. — Annappas tietä, Helka!

— Mitenkä saatat olla noin epäkohtelias serkkuasi kohtaan — nuhteli Freedrik.

— Noh, hänpä on omainen talossa ja saattaa kyllä itse hankkia paikan itselleen — vastusteli huoleton Bruuno. Mutta Freedrik tarjosi ritarillisesti Helkalle paikan Gerdan sivulle pöydän päähän ja hankki hänen lautaselleen runsaasti kaikenlaista hyvää. — Sanottiin usein, että Freedrik oli hajamielinen eikä käyttänyt silmiään, ja kuitenkin juuri hän aina huomasi, jos jotakuta laiminlyötiin — ajatteli Helka. — Tuossa hän taas toi esiin ujon Eevan, joka ei vielä ollut hankkinut itselleen muuta kuin tyhjän lautasen. — Miten kelpo poika se Freedrik sentään oli! Syvässä kiitollisuuden tunnossaan valmisti Helka puolestaan Freedrikille paikan viereensä.

Tuolla ulkona oli luonto jo hämärän verhossa, sillä taivas oli mennyt pilveen, mutta ilma oli sanomattoman lauhkea, ja ruusuista ja resedoista nousi viehättävä tuoksu.

— Meilläpä tänään on ollut kovin hauskaa, eikö totta, Freedrik?

— Kyllä varmaan, ja niin erittäin kaunista ilmaakin aamusta asti; nyt on syntynyt pilviä taivaalle ikäänkuin tilaamalla.

— Sinä tuumaat meidän kuvaelmaamme ja bengaalitulta?

— Niin kyllä, tarvitaanhan vähän pimeyttä — Freedrik puhui hiljaisemmalla äänellä. — Vihtori valmistaa vieläkin erään odottamattoman hauskuuden myöhemmin illalla. Pysy hereillä, niin saat kuulla!

— Sehän on hauskaa; en ole tietävinäni mistään.

— Nyt Meeri viittoo, ehkä se koskee kuvaelmaa — sanoi Helka ja kiirehti pois.

Puoli tuntia tämän jälkeen pyydettiin seuraa kävelemään puutarhaan. Isä itse tarjosi käsivartensa Gerdalle, ja juuri kun kaikki olivat joutuneet perille lehtimajan luo, vedettiin esirippu sivullepäin, ja katsojain eteen ilmaantui bengaalitulen valossa ryhmä keveitä olentoja löyhyävissä pilventapaisissa puvuissa. Toivon haltiatar seisojien ensimmäisenä tarjoten laakeriseppelettä päivän kuningattarelle, ja sillä välin toiset viskasivat ruusuja hänen jalkojensa eteen.

— Tämä on tulevaisuuden ennustus — selitti isä. — Laakeri ja ruusut merkitsevät kunniaa ja onnea yhdistettyinä. Mitä enempää saatat toivoa, pikku tyttöni?

— Mutta katsokaapas, miten Lilli on enkelin näköinen tuolla kaikkein korkeimmalla, ja Helka seppeleineen on varsin viehättävä.

Nyt sammui valo ja verho vedettiin eteen. Yleisö taputteli käsiään, ja kaikki kiittivät Vihtoria, jolle koko kunnia tuli tästä onnistuneesta esityksestä.

Pruustinna, joka ennusti sekä sadetta että ukkos-ilmaa, kehoitti lähtemään pois, ja monet kiitokset lausuttuaan ja sydämmelliset hyvästit sanottuaan istuivat vieraat taas ajoneuvoihinsa, tyytyväisinä hauskaan iltaan.

— Toivoisin että huomenna taas olisi jonkun syntymäpäivä — sanoi pikku Ester, kun lapset sanoivat yöhyväiset.

— Jos kaikki päivät olisivat juhlapäiviä, niin ne kyllä pian tulisivat ikäviksi, siitä saat olla varma — vastasi isä hymyillen ja taputti häntä poskelle. — Leikillä ja vakavuudella pitää olla aikansa elämässämme; hyvää yötä nyt, pikku väki! Hyvää yötä, Gerda. Uneksi haltiattaritasi!

Helka oli tänä iltana puuhaavinaan kaikenmoisisissa tarpeettomissa askareissa odottaessaan luvattua hauskaa yllätystä, mutta Meeri, jolla ei ollut asiasta vihiä, pani mitään aavistamatta levolle. Pitkäksi odotus ei kuitenkaan tullut, sillä tuskin oli serkku painanut päänsä patjaan ja Gerda huutanut heille hyvää yötä, ennenkuin lempeät sävelet kuuluivat illan tyyneydessä Gerdan akkunan alta vielä toisen kerran tänä muistorikkaana päivänä.

"Helmi kallis, loistavainen", lauloi hyvin harjoitettu kvartetti, ja Vihtorin kaunis tenori kaikui sopusointuisesti Freedrikin puhtaan basson kanssa yhdessä, joten ei huomattu, että herra Kontion ääni oli käynyt vähän karkeaksi ja että Bruunolla paraikaa oli äänenmurros.

Äiti, jolle asiasta oli kerrottu, tuli ylös, tuoden kaksi sytytettyä kynttilää muassaan, ja tytöt istuivat kaikki lattialla sillä aikaa kuin laulajat lauloivat: "Tähti kirkas" ja "Miks' kaukana niin olet". Hyvästiksi he lauloivat vielä: "Nuku armas", ja sitte sävelet etenivät vähitellen ja haihtuivat vihdoin kuten väreilevät aallot yön hämärään. Ei milloinkaan ennen Gerda ollut saanut niin paljon kunnian-osotuksia kuin tänä syntymäpäivänä.

Kulovalkea.

Isä oli sanonut tosisanat. Leikki ja elämän vakavat toimet käyvät aina käsi kädessä täällä maailmassa.

Kun tytöt seuraavana päivänä heräsivät, saivat he kuulla sen kammottavan uutisen, että kulovalkea oli syttynyt Kerttulan metsään. Tummat pilvet olivat vain heittäneet muutamia pisaroita auringonpaahteen kuivaamaan maahan, ja jostakin varomattomasti poisviskatusta tulitikusta oli valkea syttynyt, ruveten pelottavassa määrässä riehumaan.

Asessori Bergendahl oli Freedrikin ja Bruunon kanssa heti kiirehtinyt paikalle, missä tuho oli alkanut, asettuaksensa sammutustyön eturiviin, ja jokainen mies talosta oli mukana. Ilma tuntui painostavalta koko talossa ja kaikki oli niin hiljaista kuin pyhäpäivänä.

Äiti ja tytöt sekä herra Kontio istuivat alakuloisina verannalla, eikä työ eikä keskustelu tahtonut mitenkään sujua.

— Isä raukka, joka tuskin ennätti syödä suupalaa aamiaiseksi — sanoi äiti päivällispöydässä. — Ja miten nälkäisiä pojatkin lienevät!

— Eikö heille mitenkään voisi lähettää ruokaa? — kysyi Gerda.

— Vaikea on tietää, missä he ovat, sillä he menevät sinne tänne, missä valkea eniten uhkaa.

— Olisipa hyvin hauskaa nähdä kulovalkeata vähän lähemmältä — tuumi Helka.

— Jumala varjelkoon sinua lapsi noin kammottavasta näystä — sanoi rouva Bergendahl. — Kerran olen kaukaa katsellut tuollaista paloa, ja sitä näkyä en milloinkaan unohda.

— Miten olisi, jos me lähtisimme viemään ruokakoppaa Kuusimäen torppaan; sieltä korkealta mäeltä me kyllä näkisimme palopaikan savun, ja ehkäpä isä ja pojat kuulisivat, jos puhaltaisimme torveen aikalaille — sanoi Meeri, joka aina oli valmis suunnitelmia tekemään.

— Ei, lapsi kullat, en minä uskalla antaa teidän lähteä.

— Mutta, äiti rakas, eihän Kuusimäki ole tuulen alla, vaan päinvastoin. Ehkä siellä tapaamme jonkun miehistä, joka voisi viedä kopan eteenpäin.

— Se kyllä saattaisi olla mahdollista, mutta kaikissa tapauksissa — —

— Jos minä menisin mukaan — ehdotti maisteri. Meeri tuumi itsekseen, että he yhtä hyvin olisivat voineet ottaa pikku Pentin ritarikseen, sillä niin epäkäytännöllinen ja "hoksaamaton" herra Kontio oli, mutta äiti arveli toisin.

— No niin, jos tytöt saavat maisterin seuraansa, niin saavat he koettaa mennä Kuusimäkeen, mutta ei askeltakaan kauvemaksi.

— Se on tietty, me kyllä palajamme takaisin, ellemme tapaa ketään, joka veisi heille kopan — vakuutti Meeri.

— Löydätkö oikein varmaan uuden tien? Tiedäthän, että isä antoi perata suon siitä kohden, josta käytiin yli ennen; nyt polku menee suoraan vasemmalle, erään käyrän männyn kohdalta.

— Meninhän minä siitä viime viikolla isän kanssa!

— Noh, tule sitte Gerda auttamaan minua voileipien levittämässä! Vanha Mari saa laittaa kuntoon pienen läkkihinkan ja panna siihen hyvää maitoa. Se virkistää heidän kuivia kurkkujansa.

Pian he kaikki olivat toimessa; Meeri ripusti jahtitorven olallensa, herra Kontiolle uskottiin maitohinkka ja Helka otti viedäkseen kopan, jossa voileivät olivat.

— Äiti, nyt olemme valmiit hyvästi nyt, älä ole levoton, eihän ole mitään vaaraa yhtään!

— Ei, ei, sitä minäkin toivon.

— Ehkä isä ja pojat tulevat meitä vastaan, — sanoi Meeri, astuen rivakkaasti pienen seuran etupäässä.

Koko luonto oli verhottuna hienoon savuun, joka tuli palopaikalta, ja ilma tuntui sakealta, niin että oli raskas hengittää. Nuo kolme kulkijaa kiirehtivät reippaasti eteenpäin, tuhlaamatta aikaa keskusteluun, puhuen ainoastaan silloin tällöin jonkun yksityisen sanan.

Kuusimäkeen oli Kerttulasta oikeastaan vaan pari kilometriä, mutta uutisviljelys, joka oli jotensakin lavea, oli pidentänyt tietä melkoisesti.

— Tässä on suo, tuossa kulki ennen polku ja kun siihen asti pääsi, oli jo pian perillä — kertoi Meeri. — Näkövuorelta Kuusiniemen luota näkee kauas, niin kauas. Sieltä näkee kirkontorninkin, jonka huippu pistäytyy esiin kuusenlatvojen välistä.

— Saatatko nähdä, missä käyrä mänty on? — kysyi Helka.

— Tietysti se löytyy!

— Ilma on niin harmaata, että tuskin näen käteni silmiäni edessä — sanoi herra Kontio, joka oli hyvin likinäköinen, ja tirkisteli innokkaasti ympärilleen lasisilmiensä lävitse.

— Täällä on vanha kuusi, mutta en minä mitään käyrää mäntyä näe.

— En minäkään. Rupeanpa uskomaan, ettei äidin varoitus ollutkaan suotta annettu. Varmaankin olen kulkenut polun ohi; se on vielä niin vähän sotkettu, etten ole sitä huomannut. Mutta älä sen vuoksi pelkää, serkku, kiivetään lähimmälle vuorelle, niin saamme kyllä selvää siitä, missä olemme.

He kulkivat pensastojen läpi ja kiipesivät kaatuneitten puitten yli, hyppäsivät kiveltä kivelle ja kapusivat vuoren jyrkännettä ylös. Mutta tultuansa huipulle he eivät nähneet Kuusimäkeä missään eikä muutakaan torppaa, sillä koko seutu oli niin sakean savun verhossa, ettei ympäristöstä näkynyt mitään.

— Mitä meidän nyt tulee tehdä? — kysyi Helka surullisena.

— Älä pelkää — vastasi Meeri, joka aina oli urhokas. — Minä puhallan jahtitorveen, niin saamme ehkä vastauksen jostakin päin!

— Hoolihoi! — Hän puhalsi puhaltamistaan minkä jaksoi, mutta sakea ilma näytti estävän äänen kaikumasta, niin heikolta se kuului. Meeri koetti yhä uudestaan, mutta kun ei mitään vastausta kuulunut, ehdotti hän, että he palaisivat takaisin kotiinsa. Turhaa oli kulkea täällä savussa, eivätkä he ketään myöskään olleet tavanneet.

Mutta eipä ollutkaan helppo asia löytää takaisin polulle. He kulkivat mäkiä ylös ja alas, ja kukin ihmetteli itsekseen, ettei metsästä loppua tullut. Vihdoin heitä pelästytti ratiseva ääni, jonka he kuulivat päänsä päältä.

— Mitä se on? — Meeri katsoi äkkiä taaksensa. — Se on valkea — sanoi hän hiljaa — tuuli on varmaankin kääntynyt, taikka ehkä me olemme pyörineet ympäri. Eksyneet me ainakin olemme ja kulovalkea on kintereillämme.

— Tuolla ylhäällä suuressa männynsä palaa jo valkea.

Helka, joka äsken oli toivonut saavansa ihailta kulovalkeata, oli nyt saanut toivonsa tyydytetyksi odottamattomalla tavalla; äänettömänä kauhusta hän oli laskenut kätensä kovasti tykyttävälle sydämmelleen. Valkea ratisi heidän päänsä päällä, ja salaman nopeudella kipinät lensivät toisesta puunlatvasta toiseen. Juuri kun he luulivat olevansa turvassa, kuului rätinä taas heidän lähellään, ja kipinät sinkoilivat heidän vaatteisiinsa ja polttivat läpiä heidän olkihattuihinsa.

He kulkivat ja juoksivat sinne tänne savussa, ja herra Kontio, joka ei voinut mitään erottaa, seurasi tarkasti heidän jälkiänsä; hän oli aivan pyörällä päin, sillä näin pahassa pulassa hän ei ollut milloinkaan ennen ollut. Ei Meeri eikä Helka ollut tietänyt, mitä todellinen hengenvaara on, mutta nyt he sen tunsivat ensi kerran elämässään, ja he käsittivät kuinka mitättömäksi ihmisvoima käy hädän hetkenä.

— Luuletko, että meidän täytyy joutua tulen uhriksi? — kysyi Helka vapisevin huulin.

— Koetan vielä kerran puhaltaa torveen — vastasi serkku.

Helka seiso i hetkisen hiljaa ristissä käsin. — Herra, älä anna meidän menehtyä — rukoili hän sydämmensä syvyydestä. — Jeesus, tule auttamaan meitä heikkoja lapsia!

Meeri kietoi käsivartensa Helkan ympäri. — Kiitos siitä, että muistutit minua Hänestä, joka yksin voi auttaa meitä tästä hädästä — kuiskasi hän. — Katso, minusta näyttää kuin savu vähän kääntyisi pois päin! Odotappas, eikö kuulukkin ääniä! — He kuuntelivat kaikin jännitetyllä mielellä.

— Haloo, haloo! — kaikui ääni kumeasti etäisyydestä.

— Haloo! — huusi Meeri niin kovaa kuin saattoi, ja muutamia minutteja myöhemmin kuului tuttu ääni aivan läheltä. Se oli Freedrikin ääni. — Kuinka, hyvänen aika, olette tänne tulleet?

— Meidän oli aikomuksemme lähteä Kuusimäkeen viemään ruokakoppaa teille — vastasi Meeri, joka heti sai takaisin rohkeutensa, kun pelastus oli lähellä.

— Lapsi kulta, tuuli on kääntynyt, ja me olemme juuri suurella vaivalla saaneet pelastetuksi torpan valkean vaarasta — sanoi isä, joka nyt myöskin oli ehtinyt paikalle. — Mikä Jumalan armo, että olette pelastuneet tässä vaaran keskellä!

— Miten levoton äiti olisi ollut, jos hän olisi voinut aavistaa, että me niin pahasti eksyimme täällä — sanoi Meeri. — Me aioimme kyllä palata takaisin heti, kun minä huomasin, että olin erehtynyt oikeasta tiestä, mutta savu oli niin sakea ympärillämme joka puolella, ettemme tietäneet minne mennä.

Herra Kontio pyyhki hien otsastaan nenäliinallaan, mutta Helka itki ja painoi päänsä vasten enonsa olkaa.

— Sinä pieni raukka! Vai niin, te olisitte tuoneet muonaa meille, se oli kyllä kiltisti tehty, mutta se hyvä työ olisi sen pahempi voinut päättyä kovin surullisesti. Katsokaa, miten uskollisesti Helka yhä vielä pitää ruokakoppaa pienessä nokisessa kädessään. — Aessori otti tuon keveän pajukopan ja kurotti tarkoitettavin katsein sitä Bruunolle.

— Sinä kaiketi olet nälissäsi kuten karhu?

— Täällä on maitoa hinkassa!

— Ei, Kontio hyvä, ei pisaraakaan! — Kansi oli pudonnut pois matkalla ja astia oli tyhjä. Maisteri seiso i siinä hämillään, mutta aessori lohdutteli häntä sillä, että tuollainen vahinko helposti voi tapahtua, kun juoksee henkensä puolesta, ja tarkoitus oli kuitenkin ollut hyvä. Sitten hän ehdotti, että he istuutuisivat pikku hetkeksi ja jakaisivat kristillisesti voileivät.

— Onko vaara nyt jo ohitse, isä? — kysyi Meeri.

— On se ainakin tällä haavaa. Me olimme juuri matkalla kotiin, ja polku käy tästä aivan läheltä.

— Todellakin! Kuinka kamalilta me mahdamme näyttää kaikki tyyni; Bruuno on saanut nokiviikset!

— Sama se, kun vaan saan ruokaa, vatsani on jo kirkunut monta tuntia — sanoi poika ja haukkasi voileipäänsä valkoisilla terveillä hampaillaan.

— Niin, se maistuu todellakin mainion hyvältä — myönsi isä.

— Oi Freedrik, sinähän olet loukannut kätesi, sehän näyttää oikein hirveältä — huudahti Helka pelästyneenä.

— Hoh, ei se mitään ole. Palava oksa sitä vaan vähän raapasi — vastasi

Freedrik.

— Molemmat pojat ovat olleet oikein reippaita eivätkä yhtään säästäneet itseään — sanoi isä hyväksyen. — Tuntui oikein hauskalta, kun oli kaksi reipasta poikaa rinnallani, mutta jos olisin aavistanut, että te, pikku tyttöseni, myöskin olitte mukana vaarassa, en tosiaankaan olisi ollut aivan levollinen. — Asessori kietoi hellästi käsivartensa molempien tyttöjen ympäri.

— Nyt meidän täytyy kiirehtiä kotiin päin, koppa on tyhjennetty, ja äiti odottaa varmaankin kuulumisia.

— Kenpä nyt jo olisi järvessä — sanoi Freedrik. — Kuumuuden ja kaiken savun ja noen perästä tuntuisi kylmä kylpy ihanalta. En minä vain mielelläni olisi noen nuohooja enkä myöskään seppä — lisäsi hän hymyillen ja katseli nokisia käsiään.

Kaikki olivat nyt iloisia, ja Helka kulki tyytyväisenä enonsa rinnalla. Matka taloon oli pian kuljettu, ja kohta olivat kaikki jälleen koossa verannalla, jossa äiti ja Gerda levottomina olivat heitä odottaneet. Nyt syntyi kysymyksiä ja selityksiä loppumattomiin asti. Äiti kalpeni kauhistuksesta, kun hän sai kuulla tyttöjen seikkailusta ja näki Freedrikin haavoitetun käden.

— Kuinka hirveästi mahdoittekaan pelätä — sanoi Gerda.

— Niin, kyllähän minä hetken olin vähän hämilläni — myönsi Meeri — mutta Helka, hän muisti hädän hetkenä rukoilla. Sen minä olin unhottanut ja ajattelin vain miten pääsisimme pois savusta.

— Sinun huutosi se kuitenkin Freedrikiä opasti.

— "Rukoile Jumalaa avuksi ja tee sitte kaikki mitä voit". Se oli vanhan iso-isän neuvo, ja hyvä neuvo se tosiaan oli — sanoi asessori vakaasti.

— No mutta katsokaapas tänne! — Gerda oli ottanut Helkan päästä hänen pahoin pilaantuneen hattunsa, ja samalla putosi serkun vahva ruskea palmikko hänen käteensä; joku palava säkene oli sytyttänyt palmikon ja polttanut sen.

— Etkö ollenkaan tuntenut siitä mitään, Helka?

— Kyllä kerran kirventeli niskassa, ja minä painoin käsivarteni lujasti kipeää paikkaa vasten — vastasi tyttö, katsoen hämmästyneenä hävitettyä pääankoristettaan.

— Olipa hyvä, että tukehutit valkean, muuten olisi koko tukka saattanut mennä saman tien — tuumasi Bruno.

Lapset uikuttivat oikeita valitusvirsiä, ja osanottoa kuului kaikkialta.

— Voi mitä nyt sanonevat setä ja täti — virkkoi vihdoin pieni Ester. Mutta silloin Helka rupesi nauramaan.

— Kyllä palmikko pian jälleen kasvaa — vastasi hän iloisesti.

— Oikein, tyttöseni, hyvä on, että vahinkosi kärsit noin tynnellä mielellä. Meillä on kuitenkin suuri syy kiittää Jumalaa, joka varjeli teitä suuremmasta vaarasta metsässä. Kulovalkeakin hävitti vähemmän kuin ensi aluksi saattoi uskoa. Ei ainoatakaan ihmishenkeä ole hukkaan mennyt, ja vaaran uhkaamat torpat ovat kaikki pelastuneet. Tietysti vieläkin täytyy valkeata vartioida, ettei se saa laveammalle levitä.

— Me kyllä myöskin menemme huomenna vartiopiiriin — sanoivat molemmat pojat yht'aikaa.

— Muista kipeää kättäsi, Freedrik — varoitti Helka.

— Se kyllä pian jälleen tulee terveeksi; äiti on hoitanut sitä niin hyvin. Pahempi on sinun komean palmikkosi laita — ja Freedrik otti sen käteensä melkein hellän varovaisesti. — Minä tallennan tämän muistona tästä vaiherikkaasta päivästä. Mutta tule nyt Bruno alas järvelle, ja sinä Kontio myöskin; sinullahan on oikea nokiparta.

— Niin, kyllä se oli vaivalloinen kyyti — myönsi maisteri — ja huono puolustaja minä olin tytöille. Olinhan melkein kuin tyrmistynyt, jotta tuskin tiesin mitä tehdä.

— Niin, sen vain tiedän, ettei hyvää tahtoa puuttunut — sanoi rouva Bergendahl ystävällisesti.

— Vaikea päivä tämä on ollut, mutta Jumalan kiitos, että kaikki kuitenkin lopullisesti on käynyt hyvin. Kun loppu on hyvä, on kaikki hyvää. Hätä opettaa meitä turvaamaan Häneen, joka yksin taitaa hädässä

auttaa, mutta jonka me niin helposti unhotamme hyvänä ja valoisana päivänä.

— Niin on, äiti rakas! — Freedrik kumartui suutelemaan äitinsä kättä.

— Nyt minä menen uimaan — huudahti Bruuno.

— Äiti hyvä, anna Marin laittaa valmiiksi päivällinen siksi kuin tulemme takaisin, sillä nyt minun on niin nälkä, että syön kuin kymmenen sutta!

Urheiluhuvia.

Freedrik oli kovin innokas palkovene-urheilija. Joka aamu nähtiin hänen valkoiseksi maalatun "pätkinänkuorensa", kuten vanhan Marin oli tapana sitä nimittää, kiitävän ulos lahdesta, eikä hän ainoanakaan kauniina iltana laiminlyönyt tätä lempihuviansa. Bruunoa huvitti taas polkupyörällä ajaminen. Hän oli säästörahoillaan ostanut vanhan polkupyörän, joka aluksi oli aivan tarpeeksi hyvä hänelle, koska hän vielä oli tottumaton; mutta hän toivoi varmasti, että hän kerran polkupyörän käyttämisessä tulisi niin taitavaksi, että hänen isänsä, annetun lupauksensa mukaan, ostaisi hänelle oikein hyvän, uusimman mallin mukaisen pyörän.

Helkan taito uimisessa oli mennyt paljon eteenpäin; hän uskalsi jo lähteä hyvän matkan rannasta, vaikka ei hän vielä läheskään voinut kilpailla Gerdan ja Meerin kanssa. Oikein ihanalta tuntui, kun aallot häntä kannattivat ja hän saattoi levätä veden päällä ja tuntea miten pienet salakat hyppivät hänen ympärillään, ihan koskien hänen kyynärpäähänsä. Jos hän nyt joutuisi merihätään, niin hän kyllä omin voimin voisi pysyttää itseänsä veden päällä hyvän aikaa; se nyt oli toki hyvä asia, ja äiti oli tuleva iloiseksi siitä, että hän oli oppinut jotakin hyödyllistä pitkänä kesä-aikana maalla.

Välistä tuli Lillikin vanhan hoitajansa kanssa uimahuoneelle katselemaan miten uimajoukko teki temppujaan järvestä. Silloin piti häneltä otettaman sukat ja kengät jalasta, ja hänen pienet jalkansa pulikoivat vedessä rannan hienolla santapohjalla. Kauemmaksi hän ei uskaltanut. — "Lilli ei uttalla, tiellä on niin märtää" — oli hänen tapana sanoa. Mutta Tusse koira ainakaan ei märkää pelännyt. Se seurasi useimmiten Lilliä ja juoksi oitis rannalle ehdittyään, mielissään järveen, niin että vesi roiskui sen vahvan turkin ympärillä. Tusse paran täytyi koko päivän kärsiä kuumuutta, se makasi tavallisesti ruohikossa lähättäen kieli pitkänä, ja siksi vilvoittava vesi aina välillä tuntui sille niin hyvältä.

Uimatunti oli lapsille päivän hauskin hetki, ja sen jälkeen he vain ehtivät vähän kävellä, ennenkuin soitettiin päivälliselle. Sitte he kaikessa rauhassa saattoivat maata riippumatoissa ja lukea jotakin kirjaa "nuorisonkirjastosta", joksi isä nimitti ruokasalissa olevaa hyvin varustettua kirjakaappia.

Siinä oli yllin kyllin hyvää lukemista kaikenkaltaista. Siellä oli "lukemista nuorille tytöille" ja jännittäviä kertomuksia intiaaneista, hauskoja luonnonkuvauksia ja matkakertomuksia y. m. Vuosittain ostettiin uusia kirjoja noille kauniisti järjestetyille hyllyille, ja kaikki talon nuoret saivat valita tästä yltäkyläisyydestä oman mielensä mukaan. Kahta ehtoa täytyi heidän kuitenkin noudattaa, nimittäin, ettei yhtään kirjaa saanut lupaa pyytämättä lainata pois, sekä että jokainen kirja, sitten kuin se oli luettu, pantiin samaan paikkaan, josta se oli otettu. — Ainoastaan sillä tavalla saattaa hyvän kirjaston pitää hyvässä kunnossa — vakuutti isä, joka ei milloinkaan kärsinyt nähdä kirjoja, joitten selät olivat rikki väännetyt ja kansissa likapilkkuja, ja jotka sinne tänne viskattuina nurkissa venyivät.

Iltasin, jolloin ilma oli vilpoisempi, lähti nuoriso tavallisesti pitemmälle kävelyille jollekin vuorelle, jolta oli kaunis näköala, taikka lahdelta suutelemaan. Kukkien poimiminen, tutkiminen ja kuivaaminen oli samalla sekä hauskaa että hyödyllistä, ja sitä ahkerasti muistettiin tehdä. Freedrik ja Kontio olivat ututteria kalastajia, ja he saivat monet kauniit hauet ja ahvenet, jotka sitte makuisana ruokana tarjottiin seuralle.

Vanhemmat näkivät mielellään, että lapset harjoittivat huvikseen kaikenlaista hyödyllistä urheilua; mutta etenkin he pitivät hyödyllisinä jalkamatkoja, eikä ainoakaan kesä kulunut, jolloin ei isä kerran tahi useamminkin lähtenyt nuoren joukkonsa etupäässä omin jaloin matkalle, vaikka Kerttulan talli oli hyvillä juoksioilla varustettu. Väliin oli joku vanha kirkko, väliin luonnonihana paikka tahi uusi tehdas katsottavana ja heidän jalkamatkansa päämääränä. Aina oli ollut hauskaa, ja kotiin tultiin iloisina ja reipastuneina, vaikka ilmakin välistä teki matkailioille joitakin kepposia.

Koska Helka ei milloinkaan ollut nähnyt rautatehdasta, päätettiin tänä vuonna lähteä 25 kilometrin matkalle, jotta hän saisi tämän huvin. Eräänä kauniina Heinäkuun päivänä seisoj aessori Bergendahl ja hänen kolme tyttöänsä, pojat ja "maisteri" pihalla. Heillä oli laukut ja kävelykepit kullakin, ja lapset häärivät heidän ympärillään sanoakseen heille jäähyväiset, sillä välin kuin äiti vielä viimeisessä hetkessä pani muutamia herkkupaloja heille eväiksi.

Bruno katsoi kaipaavin silmin rakasta polkupyöräänsä. Hän ei näet juuri mielellään kävellyt, ainakaan ennenkuin oli oikein alkuun päässyt, vaan olisi ennemmin lähtenyt polkupyörällä tahi hevosella; mutta tässä ei mikään vastustaminen auttanut, kun isä itse oli yrityksen etupäässä.

Aaltoilevien laihojen yli, jotka jo rupesivat kellastumaan, puhalteli viileä tuuli, ja kuumuus ei siis ollut aivan vaivaava jalkamatkailioille, jotka isän neuvon mukaan eivät alussa kulkeneet varsin kovaa. — Tulihan sitäpaitsi kulkea niin, että jotakin ennätti nähdä — tuumi hän. Oli hyödyllistä katsoa yli oman aitansa, jotta tietäisi miten muitten oli tapana elää. — Siis he astelivat hiljaa eteenpäin, iloisella mielellä ja keveätä taakkaa kantaen, valmiina nauttimaan kaikesta uudesta ja ihanasta, mitä heidän eteensä sattuisi.

Rautatehtaalla, johon he aikoivat, oli hyvin kaunis asema, ja siksi se oli erittäin sopiva päämaaliksi jalkamatkailioille. Heidän aikomuksensa oli päästä perille samana päivänä, sitte levätä lähellä olevassa talonpoikaistalossa sekä palata seuraavana päivänä.

Kun kello läheni kahtatoista, rupesivat jo muutamat katselemaan etsivästi tietä pitkin, sillä isä oli äsken sanonut, että seisahduttaisiin ensimmäiselle ihmis-asunnolle, jossa saisi ostaa maitoa mukana olevien voileipien lisäksi. Seutu oli synkkä. Mihinkä ikänä katsoi, näki ainoastaan hoikkaa jouhimetsää, puitten ruskeat rungot seisoivat oikoisina kuten pylvää rivi riviltä molemmin puolin maantietä. Vihdoin he huomasivat jyrkän vuoren juuressa sammaltuneen mökin, jonka pieniruutuiset lasi-ikkunat olivat vanhuudesta monivärisiksi tulleet ja vinossa olevan oven saranat ruostuneet. — Tässä asui nuoruudessani ukko, jota nimitettiin Viulu-Jaakoksi, koska hän kaikissa kylän tansseissa ja häissä soitti viulua — sanoi isä. — Menkää sinne joku katsomaan, kuka nyt on muuttanut tuohon huonoon koppiin.

Helka ja Gerda ohjasivat heti kulkunsa tupaa kohti. He viipyivät siellä kuitenkin niin kauan, että Meeri kävi levottomaksi ja Bruno rupesi avaamaan eväskääröänsä, joka sisälsi kahdeksan vahvaa voileipää läski- ja juustoliuskoineen. Vihdoin näkyivät tytöt palaavan takaisin.

— Oi isä! — Gerda oli oikein liikutettu.

— Noh, mitä olette nähneet siellä? — kysyivät kaikki yht'aikaa.

— Erään raajarikko raukan, pojan, joka ei saata seisoa eikä kävellä — vastasivat tytöt. — Hän näytti niin kiltiltä, tuo pieni vaivainen, siellä kun hän istui huonossa vuoteessaan. Hänellä on ainoastaan toinen käsi, ja jalat ovat melkein aivan hervottomat. Me puhuimme vähän aikaa hänen äitinsä kanssa, mutta mitään maitoa emme voineet saada, ja siellä näytti kovin köyhältä.

— Ihmisparat, minä menen sinne nyt vuorostani juttelemaan heidän kanssaan vähän — sanoi asessori ja nousi pystyyn. — Te nuoret saatatte sillä välin leiriytyä tähän tien syrjään.

Kun asessori oli mennyt, alkoivat toiset seurata Bruunun esimerkkiä ja aukaista eväskääröjäänsä, mutta samassa Gerda ja Helka katsoivat tarkoittavasti toisiinsa. — Entä jos tuo sairas poika tuolla mökissäkin haluaisi saada voileivän.

— Aivan varmaan!

Seuraavassa hetkessä olivat kaikki antaneet osan eväistään, toiset enemmän, toiset vähemmän pienelle raajarikolle, ja kun isä tuli takaisin köyhän muijan seuraamana, niin Gerda laski kaikkityyni, mitä olivat koonneet, muijan vyöliinaan, sekä vielä lisäksi piparkaakkuja ja rinkelöitä, joita oli runsas vara heidän laukuissaan.

Kaikki menivät sitte vuorotellen tervehtimään pientä raajarikkoa, joka ei ensinkään ollut ujo, vaan vastasi iloisesti ja viisaasti heidän kysymyksiinsä. Hän oli kymmenen vuoden vanha, vaikka tuskin olisi luullut hänen täyttäneen kahdeksan, niin kuihtunut ja laiha oli hänen raihnas ruumiinsa. Mutta silmät olivat kirkkaat ja älykkäät, ja hänen äitinsä näytti tyytyväisenä muutamia pieniä tuohikoppia, joita pikku Janne oli palmikoinnut ainoalla kädellään.

Tämä käynti köyhässä mökissä antoi runsasta aihetta keskusteluun matkailioille ja Janneen oli tällä haavaa heidän kaikkien ajatukset kiintyneet.

Köyhä vaimo oli kertonut asessorille, että hänen miehensä kauvan oli ollut työssä etäisissä pitäjissä, joilla matkoilla hän edellisenä talvena oli kuollut. Kun vaimo sitte jäi yksin sairaan poikansa kanssa, oli hän muuttanut takaisin kotipitäjäänsä saadaksensa pojalle jotakin apua vaivaishoidolta, ja se oli antanut tämän huonon mökin heidän asuttavakseen.

— Kuinka somasti hän on palmikoinnut kokoon tuon kopan, ja vain yhdellä kädellä! — ihmetteli Meeri.

— Niin, raajarikot saavat usein meidät, joilla on terveet jäsenet, häpeämään — sanoi isä.

— Entis-vuonna olin joulun edellä äidin keralla raajarikkoisten myyjäisissä Helsingissä, ja oikein ihmetytti nähdä, miten somia töitä oppilaat olivat osanneet laittaa; olen myöskin monta kertaa nähnyt, kun he ovat tehneet työtä — kertoi Helka.

— Eiköhän voisi jotakin tehdä tämän pojan hyväksi — tuumaili Freedrik.

— Hän näkyy olevan viisas lapsi, ja sen vuoksi olisi kyllä syytä koettaa saada hänelle jotakin opetusta — sanoi isä — mutta minä tiedän, että kunta tällä haavaa ylläpitää monta puutteen-alaista, enkä siis ole varma, onko se altis auttamaan tätä uutta pientä tulokas-raukkaa.

Kaikki kulkivat eteenpäin äänettöminä ja miettiväisinä, ja matka joutui nopeasti, niin että he jo saattoivat nähdä etäältä tehtaan korkeat savupiiput. Seura asettui nyt lähimpään taloon, jossa emäntä heti lupasi heille sekä päivällistä että yösijaa. Viilipiimä sekä äsken leivottu ruisleipä maistuivat mainion hyviltä. Sitäpaitsi oli vielä kalaa, muniä ja kahvia jälkiruoaksi.

Virkistyneinä ja tarpeeksi levänneinä he kävelivät kaikin alas tehtaalle, jota aiottiin tarkastaa ennen iltaa. Asessori tunsu tehtaän hoitajan, eikä heidän siis ollut vaikeata päästä katsomaan kaikkea, mitä tehtaassa oli nähtävää. Hoitaja päin vastoin seurasi heitä kaikkialle. Aina raaka-aineesta asti he saivat nähdä, miten rautaa valmistettiin; he näkivät ensin suuret malmiläjät rannalla ja lopuksi varastomakasiinin, jossa oli kauniit valin-tavarat valmiina ulosvietäviksi.

Tehtaan eri osissa koko joukko kuunteli innostuneena kertomuksia raudan muuttumisesta siihen tilaan, missä se jalostettuna heidän silmiensä edessä nyt oli. Freedrik, joka tavallisesti oli huvitettu asiain kaikista erityiskohdista, tahtoi nähdä hienotaonta-verstaan ja tarkastella niitä monia eri asteita, joiden läpi pienimmänkin ruuvin täytyi käydä, ennenkuin se oli valmis asetettavaksi paikalleen rataslaitokseen. Tytöt olivat ihastuneet valsilaitokseen eivätkä olisi malttaneet lähteä sen suurilta uuneilta, joista pitkät, vahvat, nokiset miehet vetivät tulipunaisia rautajuntikoita, valssaten niitä sitte ulos ja sisälle noihin suriseviin koneisiin, kunnes rauta tuli kankina niistä ulos. Tämä oli heidän mielestään näytelmä, johon ei voinut väsyä.

Mutta kuitenkin, kun he olivat kulkeneet rakennuksesta rakennukseen alituisessa liikkeessä olevien koneiden välissä, he olivat kaikin tyytyväisiä päästessään jälleen ulos vapaaseen ilmaan, jättäen taakseen nokiset, meluavat koneet.

Kauan he sitten istuivat lähellä olevalla kunnaalla kesä-illan tyvenessä. Meri oli peili-kirkkaana heidän edessään, ja aurinko meni mailleen luotojen väliin. Tänne ylös tunki työn surina vain kuten hiljennetty kaiku; lehmänkello kalkutteli kaukana metsässä ja ikäänkuin näkymättömien siipien kannattamana kuului paimentytön lapsellinen ääni illan hiljaisuudessa:

"Lapsen sydän ilon saa,
Kun se uskoo, rakastaa.
Kiitä Herraa, sieluni!
Hän on osas, onnesi."

— Hän sepittää sanat ja sävelen luonnon suureen ehtoovirteen — sanoi asessori. — Kaikki ympärillämme kiittää tavallaan Luojaa.

Kun he palasivat talonpoikaistaloon, laski emäntä juuri par'aikaa höyryävän puurovadin pöydälle, ja syömisen jälkeen mentiin kaikin levolle, asessori parhaaseen huoneeseen ja tytöt suureen ulosvedettävään vuoteeseen porstuakammariin. Nuoret herrat sijoitettiin saliin, jossa he päivän kävelyistä väsyneinä makasivat niin makeasti heinäsäkkien päällä, kuin jos ne olisivat olleet parhaita untuvapatjoja.

Seuraavana päivänä he läksivät vielä tehtaalle nähdäksensä "raudan laskua" eli sulatus-uunin purkamista ja sulatetun raudan valamista upokkaaseen. Tätä näköä tuskin kukaan katselioista oli unohtava. Sitte käännyttiin paluumatkalle samalla hyvällä mielellä kuin ennenkin ja virkistynein voimin yön levon jälkeen. Heidän hyväntahtoinen emäntänsä oli varustanut heidän laukkunsa uusilla eväillä, ja nyt päätettiin, ettei syötäisi, ennenkuin tultaisiin pienen tupasen luo, jossa raajarikko asui.

Pikku Janne oikein vilkastui, kun hän jälleen näki nuo ystävälliset nuoret, ja myöskin tällä kertaa hän sai runsaan osansa eväistä. Asessori puhui kauan äidin kanssa ja lupasi tehdä mitä hän voi pojan puolesta; ensi aluksi hän lupasi lähettää lapsen seudun lääkärin luo, ja köyhä vaimo kiitti kyynelsilmin heitä kaikkia heidän ystävällisyydestään.

Nyt matkailijat kulkivat hitaasti eteenpäin. Tuossa oli jo honkametsä oikoisine runkoineen, ja pihkainen tuoksu tuntui voimakkaalta ja virkistyttävältä. Sitte tulivat vainiot, joiden laihot olivat kypsymäisillään, ja sitte mylly tuolla mäenvierulla ja mustat porsaat veräjätuvalla — kaikki oli kuten eilen, ja kuitenkin näytti kaikki niin toisenlaiselta nyt iltapäivän lempeässä valossa.

— Nyt näen Kerttulan viirin!

— Ja minä näen navetan katon!

— Kauniiltapa se näyttää, kun katselee sitä vasten koivumetsää ja noita reheviä vainioita.

Muutamia minuutteja myöhemmin olivat kaikki taas Kerttulan auringonloisteisessa pihassa, jossa äiti ja pikkulapset sanoivat heille tervetuliaiset ja Tusse hyppi ja haukkui iloissaan siitä, että jälleen sai heidät nähdä.

— Pieni jalkamatka tuottaa sentään paljon hyvää — sanoi isä, katsellen hymyillen ympärilleen. — Näkee uusia seutuja ja uusia ihmisiä, saa uusia vaikutelmia ja oppii tuntemaan uusia oloja, sanalla sanoen, rikastuttaa näköalojansa, ja päällisten päätteeksi oppii tuntemaan todeksi vanhan sananlaskun, joka sanoo: "Kylässä hyvä, mutta kotona parempi".

— Niin kyllä — sanoi Meeri — Kerttula ei koskaan ole minun mielestäni niin kaunis ja hauska kuin oltuani poissa jonkun aikaa ja palatessani kotiin jälleen.

— Aivan niin, rakas lapseni, meillä täytyy olla myöskin täällä maailmassa eläessämme juurensijamme, kotimme, isänmaamme. Kosmopoliittia on tuuli-ajolla oleva raukka valtameren kuohuvilla aalloilla.

— Hyvällä kodilla täällä alhaalla on myöskin toinen tehtävä — sanoi äiti vakavasti. — Sen tulee alituisesti muistuttaa meitä iankaikkisesta kodistamme, sillä taivas on oikea kotimme ja meidän kaikkien todellinen isänmaa.

Rakkaudentöitä.

— Mitä tati niin ahkeraan tekee? — kysyi Helka, kun hän eräänä aamuna tuli ulos verannalle.

— Ompelen kolttua Kuusimäen muijan pikku pojalle. Akka parka, joka kauan on ollut heikko ja huono, pelästyi niin, kun hän näki kulovalkean uhkaavan hänen kotiaan, ettei hänellä siitä asti ole ollut tervettä päivää. Entisviikolla hän tuli vuoteen omaksi, ja hänen kodissaan näytti surkealta, kun minä tässä eräänä päivänä kävin häntä tervehtimässä. Hänen neljä lastansa olivat likaisia ja pukemattomia ja koko koti huonossa hoidossa; mies keittää puuroa tahi perunoita, kun hän iltasin palaa kotiin työstä, ja siinä on se lämmin ruoka, mitä heidän on mahdollista saada. Kuusimäki on myöskin niin yksinäisellä paikalla, että naapurien on vaikea usein käydä heitä katsomassa.

— Ihmisparat! Ja nyt tati ompelee heille vaatteita?

— Niin, sillä nuorin lapsi oli melkein alasti. Minulla on täällä joitakuuta pikku tyttöjen pukuja, jotka ovat heille tulleet liian ahtaiksi, mutta muutamia täytyisi vähän muodostaa toisin ja toisia täytyisi paikata. Entä jos panisimme toimeen pienet ompelutalkoot nyt tässä aamupäivällä?

— Se olisi hauskaa — vastasivat Meeri ja Helka yhtä haavaa, ja Gerda läksi heti tuomaan ompelukoppaansa.

— Vahinko, että käteni vielä on vähän kipeä, jotta en voi teitä auttaa — sanoi Freedrik, joka oli seuraan yhtynyt. — Niin, sinä näytät niin epäilevältä, Helka, mutta kysy äidiltä, enkö osaa välttävästi käyttää silmäneulaa.

— Kyllä, kyllä, ei sinulta ompelu käy aivan huonosti — myönsi äiti hymyillen. — Freedrik ompeli kerran koulun loma-aikana itselleen paidan ja Bruuno kutoi tumpit. Hyvä on osata vähän yhtä ja toista tässä maailmassa.

— Niin, eihän tiedä, mitä tarvitsee tehdä. Saattaahan tulla viskatuksi asumattomalle luodolle, kuten Roobinpoika — tuumaili Meeri.

— Epätietoista vaan on, löytyykö tuolla saarella mitään ompelukaluja — sanoi Freedrik naurahtaen. — Mutta minun ompelutaitoni on jo monta kertaa ollut minulle hyödyksi, kun joku paidan nappi on höltynyt tahi kun sukkaani on ilmestynyt reikä. Usein ei heti voi saada apua, ja silloin on hyvä olla muista riippumaton ja tuntea, että "kelpo mies voi itseänsä auttaa". Monesti olen ollut kiitollinen sadepäivistä ja niiden työhetkistä. — Ja Freedrik suuteli hartaasti äitinsä ahkeria käsiä. — Nyt minä rupean lukemaan teille ääneen, niin työ käy nopeammin.

— Kiitoksia vain, on sekin tavallaan hyvä apu.

— Pitääkö panna laskos tähän hameeseen, äiti?

— Pitää, ja kaulus punaiseen pumpulileninkiin.

— Hyvä, aletaan nyt sitte vaan. — Freedrik luki, ja silmäneulat kulkivat nopeasti edestakaisin kankaan läpi, siksi että kello soitti päivälliselle; silloin oli työ valmis ja pantu kääroön vanhaan pyyhinliinaan.

— Meneekö äiti Kuusimäkeen tänään iltapäivällä?

— Luultavasti.

— Saanko tulla mukaan? — kysyi Helka.

— Saat aivan mielellään.

— Minä myöskin tulen — sanoi Gerda. Meeri oli vaiti, sillä "Andreas Jelkyn merkilliset elämänvaiheet", jotka olivat hänen kammarinsa pöydällä, houkuttelivat häntä vastustamattomalla voimalla jäämään kotiin.

Rouva Bergendahlilla oli vielä aterian jälkeen paljon tehtävää, niin että hän vasta vähän myöhempään saattoi molempien tyttöjen seuraamana lähteä matkaan.

Helkan mieleen tuli niin selvästi se muistettava päivä, jolloin hän kulovalkean riehudessa oli kävellyt tätä tietä. Nyt hän näki käyrän männyn jo kaukaa, eikä siinä mitenkään voinut eksyä tiestä. Jumalan kiitos, että nuo kauhistuttavat hetket nyt olivat pelkkänä muistona. Paitsi Freedrikin kättä, joka hitaasti parantui, ei heillä ollut palosta mitään pahaa. Helka ei ensinkään surrut kadotettua palmikkoansa, sillä kesäkuumassa tuntui vain hyvältä ja vilpoiselta, kun se oli poissa.

Nyt haukkui pieni koira metsässä, ilmoittaen, että he olivat päämaaliinsa ennättäneet. Näkyi kyllä, että torpan emäntä oli sairas, sillä porstua oli lakaisematon ja kissan maitokuppi seisoi keskilattialla, niin että asessorin rouva oli siihen kompastumaisillaan. Tuvan kynnyksellä istui tyttö ja poika sormet suussa; vanhin tyttö tuuti nuorinta lasta, niin että tuvan epätasainen lattia jyskyi, ja vuoteella makasi äiti silmät puoli ummessa.

— Hyvää päivää, Anna — tervehti asessorin rouva ystävällisesti. — Kuinka voit tänään?

— Ehkä vähän paremmin, voimistuin mielestäni niin liharuoasta, jota talosta minulle tuotiin eilen.

— Sepä hauskaa; nyt meillä on sinulle mukanamme vähän hedelmäruokaa. Ota tuo kivivati, Helka, ja lusikka tuolta hyllyltä, niin Anna saa heti maistaa.

— Oi kuinka se on hyvää — sairas nielasi lusikallisen toisensa perästä hedelmäkeittoa, joka nähtävästi maistui hänelle hyvältä. — Meillä on kyllä ruokaa, niin ettei minun sovi valittaa siitä syystä, mutta kun on sairas, tekee mieli jotakin uutta.

Rouva Bergendahl avasi vaatekäärön. — Näetkös, tämän koltun olen ommellut pikku pojalle — sanoi hän. — Miten hauskalta hän näyttäneek, kun hän saa sen yllensä! Luulenpa, että hän nyt on hereillä; nosta hänet ylös, Gerda, ja tuo hänet tänne luokseni. Katsoppas vain, mikä reipas lapsi — huudahti hän, kun lapsi makasi hänen sylissään ja katsoi päin kattoa kirkailla sinisillä silmillään.

— Raukkaa ei ole kylvetetty moneen viikkoon — vaikeroi äiti. — Mustansuon Liisa oli täällä eräänä päivänä leipomassa, mutta hänellä oli jo kyllin tehtävää, ennenkuin sai kaiken muun kuntoon, mitä täällä oli laiminlyöty.

— Jos Helka tuo vähän vettä kivivatiin, niin minä pesen lapsen tuota pikaa — sanoi rouva Bergendahl. — Tässä on minulla vaatteitten ympärillä vanha pyyhinliina, jota sopii käyttää. Sinä pikkarainen, — katsokaa, miten hän tyytyväisenä oikaisee itseänsä, hän pitää siitä, että pääsee puhtaaksi. Kukkuu, pikku ystäväni, — ja nyt puetaan lapsi uuteen kolttuun. Katsoppas nyt tänne, äiti! — Rouva nosti lapsen käsivarrelleen ja hypytti häntä äidin ihastuneitten silmien edessä.

— Kuules, Gerda, entä jos koettaisit tuota punaista leninkiä pikku Maijan päälle? Tule lapsi tänne!

Tyttö istui kynnyksellä eikä liikkunut paikaltaan, mutta Gerda otti hameen ja meni hänen luokseen. Pian näkyi hän tulleen lasten tuttavuuteen, vaikka olivatkin ujoja, ja nyt otti hänkin vuorostaan vettä ja pyyhinliinan, jolla hieroi Maijan ja Kallen pyöreät naamat niin puhtaiksi, että kiilsivät.

— Täällä on kampa akkunalla — sanoi Helka, joka koko ajan oli tarkannut ja auttanut serkkuansa puhdistustyössä.

Gerda vähän nyrypisti nenäänsä, mutta tarttui kuitenkin innokkaasti ja päättävästi kampaan, äitinsä kehoittavan katseen johdosta.

— Tuskin enää tunnen omat lapseni — sanoi sairas hymyillen.

— Noh, tulet kyllä pian terveeksi ja voit itse hoitaa lapsiasi, Anna hyvä — sanoi asessorin rouva lohdutellen.

— Helka, koetappas, osaatko tehdä takkaan tulta; Maija ja Hilta löytävät kyllä muutamia risuja ja lastuja. Minä näen, että perunat ovat padassa valmiina keitettäväksi.

— Niin, lapset poimivat keiton erän maasta, ja isän pitäisi ne keittää, kun hän päivätyöstään palaa — sanoi vaimo.

— Tänään voimme säästää häntä tuosta vaivasta, hänellä on kyllä työtä jo ilman sitä, ennenkuin saa lehmän lypsetyksi ja tuoduksi vettä ja puita sisälle.

— Niin, hyvä hän kyllä on, meidän isä.

— Tämä on hyvin suuri ilo ja onni sinulle, että sinulla on kelpo mies. Katsoppas, nyt valkea palaa oikein hyvin.

Gerda kaatoi vettä perunain päälle ja ripusti padan hahlaimiin valkealle; sitte pyyhkivät he akkunan alla olevan pöydän ja kattoivat sen illalliseksi ottaen veitset ja lautaset seinähyllyltä. Kun kaikki oli kunnossa ja perunat alkoivat kypsyä, rupesi rouva Bergendahl tekemään lähtöä.

— Onpa nyt isä varmaankin ihmeissään, kun hän kotiin palaa — sanoi sairas ilosta loistavin silmin.

— Kyllä me vastedeskin tulemme sinua katsomaan, jotta näemme mitä täältä puuttuu — vakuutti asessorin rouva. — Noitten hyvien lääkkeiden ja vahvistavan ruoan avulla toivon piankin saavani sinut jaloillesi jälleen.

Rouva kantoi pojan, joka oli nukkunut, äitinsä luo vuoteeseen, noikkasi ystävällisesti ja läksi.

— Minä kyllä mielelläni menisin Kuusimäkeen huomenna jälleen — sanoi Gerda kotimatalla.

— Ja minä myöskin — virkkoi Helka innokkaasti.

— On tarpeeksi aivan, kun yksi erästään menee, nyt kun olemme nähneet, mitä on tehtävänä — sanoi äiti.

— Nuo lapset olivat oikein sieviä, sitte kuin olivat puhtaaksi pestyjä.

— Mutta kampaaminen ei suinkaan ollut erittäin hauskaa — sanoi Helka naurahtaen — Gerdalla oli niin sopiva muoto, kun hän siihen toimeen ryhtyi.

— Nuorin lapsi oli hyvin siistimätön, mutta äiti otti asian niin luonnolliselta kannalta, että minäkin sain paremmin rohkeutta.

— Olin juuri varta vasten ottanut leveän talousesiliinan eteeni — sanoi äiti — kun lähtee köyhäin luo, ei milloinkaan saa loukata heitä pyyhkäisemällä tuolia, ennenkuin istuu, sillä se osottaa ylenkatsetta. Juuri se, että asetumme heidän kannallensa seurustellessamme heidän kanssaan, ja annamme jotakin omasta itsestämme, samalla kuin annamme heille apuamme, tekee heille avun kalliimmaksi ja helpommaksi ottaa vastaan.

— Niin, täällä se kyllä käy päinsä, mutta kaupungissa?

— Tietysti siellä on toisin, siellä olot ovat toisenlaiset. Mutta jos sydämmesi on altis auttamaan, ja tahtosi on hyvä, niin löydät aina tilaisuutta ja parhaan tavan millä voit auttaa, ole vakuutettu siitä, tyttöseni.

Gerda tarttui äitinsä käteen, sanoen: — Tietääkö äiti, minä tahtoisin hyvin mielelläni leikata lyhyiksi nuo valkoiset pellavatukat, siten tulisi kampaamistyö paljon helpommaksi.

— No siinä minun luullakseni ei mikään ole estämässä. Kas tuossa ovat Eedit ja Ester, jotka lupasivat tulla meitä vastaan, ja tuolla kävelee isä pitkin lehtokujaa; me tulemme varmaankin juuri parahiksi illalliselle.

— — — — —

— Sain kirjeen tohtori Bong'ilta eilen — sanoi asessori seuraavana päivänä. — Hän on ollut katsomassa pientä raajarikkoa, johon tutustuimme kävelymatkallamme.

— Mitä hän sanoi Jannesta? — kysyivät nuoret innostunein mielin.

— Tohtori luuli, että poika voimistuisi melkoisesti, jos hän saisi mallaskylpyjä ja voimakasta ruokaa.

— Siihen heillä valitettavasti ei ole varaa — tuumi Freedrik.

— Ei, sen vuoksi olemmekin äiti ja minä päättäneet ottaa eukon ja pojan joksikin aikaa tänne. Muija saattaa auttaa Piilin matamia puutarhassa ja sillä välin hoitaa poikaa tohtorin määräyksen mukaan.

— Sepä oli kovin hauskaa — huusivat kaikki yhteen ääneen.

— Oi kuinka hyviä isä ja äiti ovat! — sanoi Freedrik.

Vielä samana päivänä lähti asessori köyhälle tuvalle, jossa raajarikko asui, ja toi hänet äitineen Kerttulaan, jossa he vastaiseksi saivat asettua tuvan takana olevaan kammariin. Lapset olivat kovin huvitetut pienestä vieraasta ja istuivat tuntikausia hänen luonaan oppiaksensa hänen tuohenpalmikoimistansa. Myöskin vanhemmat lapset menivät tuon tuostakin häntä katsomaan, ja Janne viihtyi nähtävästi hyvin uudessa ympäristössään.

— Tuumaan lakkaamatta, miten voisimme saada pojan raajarikkoisten kouluun Helsinkiin, — sanoi Freedrik eräänä päivänä Helkalle, kun he olivat marjoja syömässä puutarhassa. — Hänestä varmaankin tulisi taitava ammattilainen, jos hän saisi oppia jotakin.

— Mitähän se koulunkäynti maksanee — tuumaili Helka.

— Siitä kyllä pian saa selvää, kun kirjoittaa johtajattarelle. Isä ei luule, että kunta tällä haavaa voi auttaa, ja vanhemmilla on jo meidän tähtemme tarpeeksi kustannuksia.

— Se kyllä on tosi, mutta aluksi hänellä on hyvä täällä. — Katsoppas, sillä välin kuin olemme jutelleet, olen hänelle poiminut koppani täyteen karviaismarjoja.

— Ja minä olen vain syönyt — sanoi Freedrik pahoilla mielin.

— Minä olen kyllä poiminut suuhuni myöskin, oi miten hyviä nämä marjat ovat!

Oli jouduttu nuorison hartaasti odotettuun marja-aikaan, ja Kerttulan puutarhassa marjapensaitten oksat riippuivat marjoja täynnään.

— Täällä on hyvä olla, olen kuin porsas pahnoissa — huudahti Bruuno, joka juuri kömpi esiin viinimarjapensaansa alta, jossa hän ahkeraan oli riipinyt tertun toisensa perästä noita heleänpunaisia marjoja.

Seuraavana päivänä tuli Freedrik Helkan luo, joka istui lukemassa ruokasalissa. — Nyt olen keksinyt, millä tavalla voidaan saada rahaa Jannen koulunkäyntiin — kuiskasi hän salavihkaa. — Minä myyn palkoveneeni Vihtorille, joka jo monta kertaa on aikonut ostaa samallaisen itsellensä. Me suostuimme eilen illalla kaupasta.

— Todellako! Mutta sinähän itse niin mielelläsi käytät palkovenettä.

— Se kyllä on tosi, mutta näetkös, voinhan kuitenkin päästä merelle veneissäkin. Palkovene on omani, ja minä saan tehdä sillä mitä itse haluan. Tule mukaani rantaan, minä menen sitä vähän puhdistamaan, sillä huomenna jo on Vihtori luvannut tulla sitä noutamaan.

Helka oli heti valmis, ja he läksivät yhdessä Jooseppi kalastajan tuvan vieressä olevaan venetalaaseen, johon tuo soma alus oli vedetty.

— Sillä välin kuin sinä venettäsi puhdistat, minä käyn katsomassa sokeaa Leenaa — sanoi Helka. Oli aina hauska käydä kalastajan mökissä. Sokea muija istui siellä kudin kädessään niin iloisena ja lempeänä kuin auringonpaiste, ja aina hän kertoi jonkun hauskan kertomuksen rikkaan muistonsa tyhjentyttömästä varastosta. Hän osasi myöskin lauluja ja satuja äärettömän paljon vanhan vanhoista ajoista asti. Kun istui hänen luonaan ja näki hänen sammuneen katseensa, niin oppi kiittämään Jumalaa näöstä, terveydestä ja monen monesta hyvästä lahjasta.

— Kummallista on nähdä, miten hyvin Leena löytää joka paikkaan täällä huoneessa — sanoi Helka, kun muija nousi istualta ja otti lankakerän seinäkaapista.

— Kyllä minä jotakuinkin hyvin osaan täällä huoneessa liikkua — vastasi sokea ilomielisellä tavallaan.

— Minä kiitän Jumalaa joka päivä siitä, että hän on asettanut kaikki niin hyvin minulle. Ainoa suruni on etten enää saata lukea; sitä tein ennen aina niin mielelläni. Ukkoni ei ole oikein luvuntaitava, vaikka hän kyllä pyhinä koettaa tavata saarnan kirjasta.

— Saisinkohan minä lukea Leenalle vähän? — sanoi Helka ujosti. — Luen usein ääneen äidilleni, kun hänellä on päänsärkyä.

— Kyllähän se olisi kovin hauskaa, mutta siitä tulisi paljo vaivaa neidille — kursaili Leena. — Asessorin rouva on myöskin niin hyvä ja lukee välistä minulle.

— No sitte minä pyydän tädiltä kirjoja, kun tänne toiste tulen, että saan lukea Leenalle.

— On minulla täällä sekä virsikirja että Uusitestamentti — vastasi muija innokkaasti ja kiirehti ottamaan alas kirjat vuoteen yläpuolella olevalta hyllyltä.

— Lehtien välissä on vielä vanhat merkkini siitä ajasta, jolloin olin näkevä ja saatoin itse lukea.

Helka aukasi hartaasti Uudentestamentin kannet ja luki puoli-ääneen lukujen päällekirjoituksia.

— Markuksen evankeliumin kymmenennessä luvussa puhutaan niin kauniisti siitä, miten Jeesus paransi sokean — sanoi vanha Leena, joka melkein osasi raamattunsa ulkoa. — Sitä paikkaa minä mieluummin tahtoisin kuulla.

Sillä aikaa kuin Helka verkalleen luki mainittua kertomusta, täydyivät kuulian silmät kyynelillä, jotka vähitellen vierivät alas hänen kurtuisille poskillensa ja vielä hänen ristissä oleville käsillensä.

— Leena itkee — sanoi Helka ihmetellen ja laski kirjan pöydälle.

— Ilosta vain, pikku neiti, oli niin hauska kuulla noita kalliita sanoja. Ja sitte ajattelin sitä hetkeä, jolloin Vapahtaja sanoo myöskin vanhalle Leenalle: *Ole näkevä!*

— Voi, kun ei Jeesus enää käy ympäri täällä maailmassa sairaita parantamassa — ajatteli Helka.

Mutta tuntui siltä, kuin vanhus olisi voinut lukea hänen ajatuksensa, sillä hän lausui: — Tuolla ylhäällä ei ole mitään yötä, siellä tulevat kaikki näkeviksi.

— Halajaako Leena täältä pois? — kysyi Helka hiljaa.

— Odotan tyytyväisenä Herran kutsua — vastasi vanhus. — Kiitoksia nyt, pikku neiti, lukemisesta.

— Tulen taas toiste — lupasi Helka sanoessaan hyvästi.

Kun hän tuli ulos, oli Freedrik juuri valmistanut työnsä ja katseli hellästi valkoiseksi maalattua palkovenettänsä. — Vihtori kyllä tulee tyytymään tuohon — sanoi hän, ja pieni kaipauksen huokaus nousi hänen rinnastaan, kun he läksivät kulkemaan kotiinpäin.

Heidän poissa ollessaan oli Lotta täti tullut Kerttulaan ja verannalta kuului iloista puhetta.

— Lotta täti on ostanut kolme koppaa Jannelta ja maksanut kaksikymmentä viisi penniä kappaleesta — huusivat lapset.

— Hän näkyy olevan näppärä poika — sanoi neiti Furumark tarkastellessaan pieniä tuohikoppia, jotka hän oli ostanut.

— Ehkä hänestä voi sukeutua jotakin kelvollista.

— Kyllä, jos hän vain saa apua — sanoi Freedrik. Sitte hän kääntyi isän puoleen, sanoen vähän hiljaisemmalla äänellä: — Olen myynyt palkoveneeni; siitä tulee sievä summa Jannen kasvatukseksi.

— Oletko tarkoin ajatellut tuota asiaa? — asessori lasi voimakkaasti kätensä pojan olalle. — Sinä teet suuren uhrauksen, sillä niin kalliita kapineita ei helposti saa uudestaan.

Freedrik katsoi levollisesti isäänsä. — Minä en ole päätöstäni katuva — vastasi hän.

— Sitte, poikaseni, olen sinuun tyytyväinen!

— Mitä salaisuuksia isällä ja Freedrikillä on? — kysyi Meeri, pistäen uteliaana pienen pystynensä esiin isänsä olan yli.

— Me olemme salaliitossa Jannen tulevaisuuden hyväksi. Freedrik on juuri tänään pannut ensimmäisen perusrahan hänen koulunkäyntinsä varalle.

— Oikein ilosanoma! — huusi Meeri.

— Minä sen kyllä tiesin — sanoi Helka.

— Minun säästölaatikossani on myöskin muutamia markkoja, jotka minä sain keväällä syntymäpäivänäni; rakas eno, käytä myöskin ne jollakin tavoin Jannen hyväksi.

— Sen kyllä teen, tyttöseni!

— Meidän pitäisi kaikkien yhtyä auttamaan Jannea — kehoitti Meeri. —
Minä lupaan antaa kolmannen osan viikkorahoistani aina joulukuun asti.

— Hyvä, hyvä, lapsukaiseni! Minua ilahuttaa, että jokainen olette valmiit kieltäytymään hoidokkaanne hyväksi jostakin esineestä, mistä teille voisi olla hauskuutta. Mutta ennenkuin ryhdymme tähän yritykseen, tulee meidän muistaa, että raajarikkoisten koulukurssi ei lopu yhdessä lukukaudessa eikä vuodessakaan. Hyvä on alkaa kunnollisesti, mutta vielä parempi, jos on kestävyyttä viedä alottettu päätös hyvään loppuun. Jannen koulunkäynti tulee tuottamaan teille vielä monta kieltäymystä — oletteko valmiit niihin vielä tulevaisuudessakin?

— Olemme — vastasivat kaikki yhteen ääneen.

— Antakaa minun pitää huolta vaatteista ja muusta sellaisesta, jota mahdollisesti tarvitaan — sanoi Lotta täti, jolla aina oli antelias käsi.

— Täti kulta, sinä tahdot tulla hänen hyväksi haltiattareksensa!

— Hyvin mielelläni, mutta teidän kaikkien turvatiksi hän kuitenkin jääpi. — Mutta tiedätekö, minkä vuoksi minä nyt oikeastaan olen täällä tänään? — Kutsuakseni teitä kaikkia tulemaan leikkuujuhlaan tuorstaina. Sehän on vanha tapa Santaniemessä, kuten muistanette, että leikkuupäivänä juhlietaan.

— Oi miten hauskaa, miten hauskaa! — huusivat Helka ja Meeri yhtähaavaa.

Lotta täti hymyili tyytyväisenä. — Tervetultua siis miehissä! Mutta nyt minun täytyy lähteä kotiin leipomaan sata rusinapallukkaa pitoja varten.

Leikkuujuhla Santaniemessä.

Tuorstai-aamuna tuli Lotta-tädiltä pieni kirje, jossa hän pyysi Meeriä ja Helkaa tulemaan heti suuruksen jälkeen auttamaan häntä illanviettoa varten. — Sitä paitsi — kirjoitti hän — olette jo vanhan lupauksen mukaan sitoutuneet jäämään kerran luokseni yöksi, jotta saisitte nukkua viheriässä makuuhuoneessa; olkaa siis valmiit jäämään, sillä enpä aio laskea teitä pois, ennenkuin aamulla.

Meeri huudahti ilosta; aina tuo hyvä Lotta täti ajatteli, miten hän saattaisi muille valmistaa iloa.

Tytöt laskivat pitoja varten otettavat vaaleat puserot vähäiseen koppaan ja lähtivät sitte matkaan. Tultuansa perille Santaniemeen, näkivät he siellä kaikki jo vilkkaassa häärinässä. Puutarhuri haravoi käytäviä ja puhdisti kukkapenkereitä, keittäjä valmisti kermajäätelöä, ja taloudenhoitaja vatkasi pannukakkutaikinaa. Paitsi naapureita, Kerttulalaisia, oli nimittäin myöskin provastin perhe ja useita muita pitäjäläisiä kutsuttu ottamaan osaa suuriin leikkuupitoihin.

Keskellä hyörinää näkyi emäntä itse järjestämässä ja johtamassa. — Tervetultua, tervetultua, lapseni — sanoi hän tyttöjen tullessa suureen kyökkiin. — Tulette juuri "kreivin aikaan", Liinalla on tässä teitä varten kaksi valkoista vyöliinaa, ja minä annan teille oitis työtä. Meeri saa laittaa kuntoon nämät kaakkulaatikot ja pikku Helka saa kuumalla vedellä irroittaa mantelinkuoret; monta kättä tekee joutuisaa työtä.

Tytöt sitoivat leveät vyöliinat eteensä ja ryhtyivät reippaasti osotettuun työhön; heille tuntui huvittavalta työskennellä tässä mallikelpoisessa kyökissä, jonka seinillä kupariastiat kirkkaina kiilsivät. Taloudenhoitaja Liina, joka oli ollut monta vuotta Santaniemessä, näytti heille ystävällisesti, mitä heidän tuli tehdä, ja kaikki kaakku- ja leivoslaitokset näyttivät niin herkullisilta ja hauskoilta, että tämä oli Helkan mielestä ikäänkuin työskentelemistä ruoanlaittokoulussa. Kun kaikki laatikot oli pantu uuniin ja pannut, sekä kastrullit puhdistettu, "ottivat he lupaa itsellensä", kuten Lotta täti sanoi, sekä istuivat ruokasaliin ja rupesivat syömään jäätelöä, jota heitä varten oli asetettu suuret annokset ruokasalin pöydälle. Sitte he sitoivat kukkavihkoja kaikkiiin kukkamaljoihin, mitä talossa oli, sekä monenlaisiin vateihin, ja sitte juoksivat suureen kuivauslatoon katsomaan, kuinka sievästi pehtori oli sen pukenut kuusilla ja köynnöksillä, jotka kulkivat pitkin seiniä; ja oven yläpuolelle hän oli asettanut kirjavia

lippuja.

Tytöt olivat sitte yhä ahkerassa toimessa. Hätimmiten syötyänsä päivällistä, olivat he avussa, kun herkulliset hedelmät asetettiin suuriin lasivateihin illallista varten. He valitsivat itsellensä kukkavihkoja rintaan ja pukivat juuri yllensä puhtaita puseroja, kun kuulivat Lotta tädin huutavan iloisesti: — tervetultua!

— Meikäläiset varmaankin tulivat — sanoi Helka ja kiirehti ulos, mutta seisahtui hämmästyneenä ovelle, kun näki ihan vieraan herran etehisessä.

— No hyvänen aika, Heikkihän se on — huusi Meeri ihastuneena ja syöksyi kädet oikoisena nuoren miehen luo, joka tuttavallisesti kietoi käsivartensa Lotta tädin hartioiden ympäri.

Niin, siinä oli todellakin Heikki Furumark, Lotta tädin rakastettu veljenpoika, joka ihan odottamatta oli tullut Santaniemeen lyhyeksi aikaa. Hän ei kirjoittanut edeltäpäin, sillä hän tahtoi tehdä tädilleen odottamattoman ilon, ja nyt oli todellakin kahdenkertaisesti iloitsemisen syytä tässä vanhassa talossa. Yht'äkkiä valmistettiin pöydän toiseen päähän päivällinen tälle rakkaalle matkustajalle; ja sitte vähitellen rupesivat kutsutut vieraat tulemaan toinen toisensa perästä, joten niitä vilisi kuten mehiläispesässä sekä sisällä että pihassa, jossa leikkuuväki parhaisiin vaatteisiinsa puettuna seiso.

Kellon lyödessä neljä astui Lotta täti Heikin käsivarteen nojautuneena ulos portaille, ja tervehti iloisesti oikealle ja vasemmalle, jonka jälkeen he kahden viulun soidessa kulkivat koko joukon etupäässä koristettuun juhlahuoneeseen. Komealta näytti suuri kuivihuone, ja juhallinen tunnelma vallitsi siellä, kun kunnianarvoisa emäntä astui esiin lehdillä koristetun kynttiläruunun alle ja lausui kokoontuneelle yleisölle seuraavaan tapaan:

— Jumala kaikkivaltias on antanut minulle runsaan laihon, jonka ahkerat kädet ovat kaataneet, ja kykäs kykkään vieressä todistaa siitä siunauksesta, mikä on tullut minun osakseni. Kiitollisuudeksi ahkeruudestanne olen tänään tahtonut koota teidät ilojuhlaan. Teitä, uskollisia palvelioitani, jotka olette olleet viljaani korjaamassa, kehoitan minä nauttimaan, mitä hyvästä sydämestä tänään teille vieraanvarana tarjoan tyytyväisyyteni osotteeksi työnne tuloksesta. Toivon, että te tänään sekä nuoret että vanhat huvittelette oikein sydämmen pohjasta.

Asessori Bergendahl kohotti kätensä ja huusi: — Eläköön aina rakkaus ja rauha työnantajan ja työväen välillä, eläköön! — Viulunsoittajat soittivat marssin ja asessorin taluttamana kulki Lotta täti salin ympäri kertaalleen, ja väen mielestä hän oli niin komea, kaunis ja hyvä kuin kuningatar. Heikki vei pruustinnaa ja Freedrik äitiänsä, Vihtori talutti Gerdaa ja Bruuno Helkaa, ja viuluniekat vinguttivat viuluansa niin, että hiki valui otsasta, kunnes jokainen, ukosta nuorimpaan lapseen asti, oli kulkenut salin ympäri.

Sitte seurasi kahvin juonti. Kaksi pitkää pöytää oli katettuna; Meeri ja Helka pitivät tarjoilian virkaa toisen pöydän ääressä ja taloudenhoitaja toisessa, jossa ukkoja, akkoja ja lapsia runsaasti kestettiin. Tämä oli ohjelman ensimmäinen osa, ja nyt seurasi piiritanssia ja leikkiä, jota jatkui niin pitkälle kuin vain halutti. Siinä pyörivät vanhat eukot vanhojen ukkojen kanssa tunti tunnin perästä väsymättä. Kerttulan nuoriso sekä Vihtori ja Elma ottivat myöskin iloisesti osaa piiritanssiin. Useimmiten Vihtorin kaunis ääni johti laulua. Heikki sitävastoin istui nurkassa katselemassa iloa. Hän kyllä mielellään tahtoi nähdä muitten riemuitsevan, mutta kun Freedrik pyysi häntä piiriin, sanoi hän leikillisesti, että silloin syntyisi karhuntanssia. Viimein kuitenkin, kun Gerda seisahtui hänen eteensä kurkottaen kätensä hänelle, ei hän voinutkaan vastustaa, vaan meni pyöriemään hänen kanssaan iloisesti.

Meeri kuiskasi Helkalle, että Heikin ja Gerdan väli aina oli ollut erittäin hyvä; pieninä ollessaan olivat he nimittäneet toisiansa "pikku vaariksi" ja "pikku muoriksi", eikä vanha rakkaus ruostu.

Jenkkaa ja purpuria tanssittiin myöskin. Helkalle oli uutta nähdä, miten vakavasti kansa kävi tähän toimeen. Tanssioitten rautanuloilla varustetut korot kopsahivat tahdinmukaisesti lattiapalkkia vastaan, ikäänkuin varstanlyönnit riittä puidessa, eikä ainoatakaan hymähdystä näkynyt heidän huulillaan, huvi oli ikäänkuin tosi työtä, ja sitä täytyi tehdä oikein juurta jaksain.

Tanssin ja leikkien välillä juotiin virkistykseksi vaahtoavaa kotona valmistettua kaljaa, ja kun viulunsoitto lakkasi ja väki poistui seinänvierustoille istumaan vähän levähtääkseen tanssin perästä, tarjottiin kukkurallisista vadeista pannukaakunpaloja ja suuria nisuvoileipiä, joiden päällä oli juustoa ja lihaa. Kun Lotta täti piti pitoja, olivat vieraanvarat runsaat kaikin puolin. Koko ajan oli emäntä itse saapuvilla; hän katsoi, että jokainen sai tarpeeksi osaa antimista, ja sillä välin hän jutteli vieraittensa kanssa. Keskellä vilinää hänen komea vartalonsa yhäti näkyi milloin missäkin päin, ja ystävällinen hymyily riitti häneltä jokaiselle.

Kellon lähetessä kymmentä lakkasivat viulunsoittajat soittamasta ja tanssi taukosi. Lotta täti astui taas lattian keskelle ja kiitti hyvästä seurasta. Tämä oli viittaus siihen, että oli aika lähteä, ja sillä välin

kuin väki tunkeusi sanomaan hyvästi emännälleen, oli Vihtori pannut toimeen ilotulituksen. Auringoita, tähtiä ja säkenöitseviä raketteja näkyi vieraille, kun he valaistusta juhlasalista astuivat ulos hämäränä elokuun-iltana. Tämä oli kaunis näkö, ja Lotta täti, joka piti paljon tuollaisista odottamattomista huvituksista, oli varsin ihastuksissaan; vieraat katsoivat sitä melkein kuin jotakin taikatemppea.

Kun talon alustalaiset kaikki olivat lähteneet kotia päin, tarjottiin illallista ylhäällä suuressa ruokasalissa, jossa Lotta täti yhäti väsymättömän hyväntahtoisena piti emännyyttä valosta, hopeasta ja kristallista säteilevän pöytänsä ääressä. Vihtori, joka ei milloinkaan unohtanut olla kohtelias, kantoi ruokaa lautasilla sekä vanhoille että nuorille. Aina oli hänellä lasi, lautanen tai veitsi tai haarukka käsissään, kun hän juoksenteli edestakaisin.

— Onnellinen hän — sanoi Heikki hiljaa Gerdalle — mitäpä antaisinkaan, jos voisin liikkua niin sujuvasti kuin Vihtori. Ujous on vaivannut minua aina lapsuudesta asti, ja minun karhumaiset liikkeeni loukkaavat kyllä niitä, joiden kanssa olen tekemisissä, sen tiedän varmaan.

— Ei käytöksesi ainakaan loukkaa vanhoja ystäviäsi — sanoi Gerda katsoen vilpittömällä luottavaisuudella häneen. — Vihtorilla on nyt se lahja, mutta sinulla on niin monta muuta, joita me kaikki ymmärrämme arvossa pitää. On niin hauskaa, kun taas saamme pitää sinua, Heikki hyvä, kotona!

— Kiitoksia niistä sanoista, Gerda! — Heikin viisaat, ruskeat silmät säteilivät. — Etkö halua mitään, Gerda, siellä on niin maukkaita hedelmiä jälkiruoaksi?

— Kyllä, tuoppas minulle päärynä ja muutama keltainen luumu, ne ovat kovin hyviä — sanoi hän, ja tuo roteva nuorukainen lähti pois. Hän oli ujo kuten poikanen, mutta voimakas ja vakava kuten kypsytty mies, ja Gerda katsoi ihaellen hänen jälkeensä.

Kohta illallisen päätyttyä käskettiin ajaa vaunut esiin, ja kaikki vieraat sanoivat hyvästi, paitsi Meeri ja Helka. — Minun pikku apulaiseni — sanoi Lotta täti, — jäävät tänne yöksi, kuten on suostuttu, ja saavat maata ihailemassaan viheriässä kammarissa. — Tämä sijaitsi vieraskammarin ja emännän huoneen välissä ja oli pieni sievä huone, jonka seinät olivat meriviheriät, uutimet raskaasta viheriästä silkistä ja tuolien päälliset samoin viheriästä kirjaillusta silkkikankaasta. Pukeumapöydän yläpuolella riippui peili, jonka kehykset olivat komeasti veistoksilla koristetut, ja kapealla pöydällä oli hopeainen neulavati ja koko joukko hajuvesipulloja. Molemmissa mahonkisängyissä oli viheriät silkkipieitteet ja viheriät silkki-uutimet, jotka putoilivat syviin laskoksiin verhoten vuoteet muinais-ajan tapaan.

Kaikki siellä sisällä oli Lotta tädin iso-äidin aikaista, ja koko huonekaluston oli tämä tuonut mukanaan ranskalaisesta kodistaan. Vähäisen, erilaisilla puulajeilla koristetun piirongin yläpuolella riippui seinässä hänen kuvansa nuoruuden ajoilta; pastellimaalaus, joka esitti nuorta ihanaa naista, jolla oli puuteroitut hiukset ja kaulassa jalokivikoriste. Sormi huulillaan näytti hän salavihkaa, mutta veitikkamaisesti katselevan noita kahta pikku tyttöä, jotka nyt riisuiivat yltänsä juuri saman pöydän ääressä, missä hän oli pukeutunut itseänsä hovitanssiaisiin.

— Täällä minä makaan seitsemän untuvapatjan päällä kuten prinsessa, joka sittekin tunsi herneen selkensä alla! Se vaan on erotus, etten minä tunne mitään hernettä. Eikö olekkin täällä komeaa, Helka? Kun makaan tässä huoneessa, ajattelen aina iso-äiti Etienne-vainajata, ja sitte minä olen kuulevinani, kuinka täällä napsuu joka nurkassa. Vanhat muistot, näes, kulkevat ympäri aaveilemassa hämärässä.

— Hui, oikeinhan sinä minua pelottelet!

— Sinä pieni hupakko, sehän juuri on hauskinda asiassa, että saamme maata itse Santaniemen kummitushuoneessa — vastasi vallaton serkku. — Eikö meillä ole ollut hauskaa tänään? Minä saattaisin puhua vaikka kuinka paljon tänä iltana, ellen olisi niin hirveän uninen. Hyvää yötä, nupukka, uneksi — iso-äidistä! — Meeri kääri kahisevan silkkipeitteen ympärilleen, kääntyi seinään päin ja nukkui jo samassa tuokiassa.

Mutta Helka ei saattanut nukkua. Hänen ajatuksissaan häälyi kaikki, mitä hän oli nähnyt ja kokenut päivän kuluessa, ja serkun leikilliset sanat "kummitushuoneesta" kaikuivat vielä hänen korvissaan. Ne kuuluivat niin kamalilta, ja Helka tunsi itsensä levottomaksi. Hänpä sitä paitsi makasi ensi kerran vieraassa paikassa, ja joka ääni, mikä kaikui hänen korviinsa, tuntui vieraalta ja kummalliselta yön hiljaisuudessa.

Koiran haukunta kuului kumeasti heidän huoneeseensa. Olikohan se Heikin suuri valkoinen koira, joka haukkui, — tuo komea eläin, joka seurasi isäntäänsä kaikkialle ja näytti yhtä luotettavalta ja uskolliselta kuin hänkin? Mikähän ovi narahti? Nyt varmaankin joku kulki ulkona käytävässä! Ei, kyllä se vain oli mielikuvitusta, kaikki varmaan jo nukkuivat, ja sitäpä hänenkin piti tehdä.

Helka sulki silmänsä päättäen varmasti nukkua, mutta tulevassa hetkessä hän jälleen makasi ihan valveilla tuijottaen valoisaan säteeseen, joka laskeutui suoraan seinällä olevaan kuvaan. Mikähän valo

se oli? Se näytti aivan ihmeelliseltä. Vapisevana hän kiipesi vuoteeltaan ja riensi akkunan luo. Siellä ulkona näkyi vanha puutarha kauniina ja rauhallisena, ja täysikuu levitti hopeavaloansa sen ylitse, luoden valosäteiden myöskin viheriään kammariin, jossa Helka valvoi. Tämä rauhallinen näkö-ala viihdytti heti Helkan mielen, ja hän palasi takaisin, mutta seisahtui hetkeksi pastellimaalauksen eteen, joka hymyillen näytti noikkaavan hänelle "hyvää yötä". Kun Helka sitte painoi päänsä patjaan, hän tuskin ehti hartaasti rukoilla: "Jumala varjele isää ja äitiä", ennenkuin uni hänet vei höyhensaarille.

Kun tytöt seuraavana aamuna heräsivät, tuli Lotta täti heille hyvää huomenta sanomaan sekä puhumaan hetken heidän kanssaan.

— Noh, miten nyt olette nukkuneet, pikku ystäväni? — kysyi hän ystävällisesti ja istahti vuoteen syrjälle.

— Suloisesti, oikein hyvin! — vakuutti Meeri innokkaasti.

— Sepä hauskaa; tietysti te myöskin olette nähneet unta täällä viheriässä kammarissa?

Helka hymyili. — Kyllä minä uneksin jotakin hauskaa — sanoi hän — mutta nyt en muista mitään.

— Niinpä aina käy — nauroi Lotta täti — iloiset unelmat istuvat piilossa tuolla vuoteen verhoissa, ja niin pian kuin unetar painaa silmät kiinni, lentävät ne alas keveinä, mutta eipä kukaan niitä vielä ole voinut minulle kertoa. Sepä juuri on viheriän kammarin salaisuus.

Krapuretki.

Heikki Furumark tuli joka päivä Kerttulaan, ja Helka piti joka kerta hänestä yhä enemmän. Heikki ei milloinkaan väsynyt leikkimästä lasten kanssa, ja Lilli valitsi hänet heti suosikikseen. Vaikka hän tuntui jotenkin hiljaiselta ja harvapuheiselta, ei hän milloinkaan ollut äreä eikä ynseä, vaan päin vastoin levollisuus ja hyvänsävyisyys olivat hänessä huomattavimpina ominaisuuksina.

Gerdan kanssa hänellä oli paljo keskusteltavaa Dresdenistä, jossa Gerdan oli määrä viettää seuraava syksy ja talvi eräässä kiitetyssä asumakoulussa, ja molemmat he iloitsivat siitä, että välistä saisivat tavata toisiansa siellä vieraassa maassa ja voisivat keskenään jutella kodistansa.

Eräänä päivänä, kun tavallisuuden mukaan Heikki oli Kerttulassa ja he kaikin istuivat verannassa, astui Vihtori sisään. Hän toi terveisiä kotoväeltä sekä ehdotti, että Heikki ja Kerttulan nuoret ajaisivat iltapäivällä pappilaan, jotta yhdessä lähdetäisiin joelle koettelemaan krapu-onnea. Pruustinna kutsui kahville, ja ilma näytti olevan suotuisa.

Ehdotus otettiin tietysti vastaan suurella mieltymyksellä, ja kun Vihtorin kutsumus myöskin ulottui pikku lapsiin, niin ilo nousi ylimmilleen. Niin pian kuin päivällinen oli syöty, rupesi seurue laittamaan itseänsä kuntoon ja etsimään keppejä ja haaveja matkaa varten.

Brunno oli ajajana vanhoissa, keltaisiksi maalatuissa, nelipyöräisissä ajoneuvoissa, joita käytettiin ainoastaan silloin, kun koko lapsilauma oli mukana, ja Heikki ajoi Gerdan kanssa Lotta tädin pienissä vaunuissa. Matka kului nopeaan iloisesti juteltaessa, kunnes ehdittiin pappilaan, johon hevoset jätettiin. Vaan nuoriso lähti kravunpyydyksineen, kahvipannuineen ja leipäkoppineen niitylle, jonka läpi vähäinen joki luikerteli.

Tultuansa perille hajaantui seura eri ryhmiin. Osa siitä lähti panemaan syöttejä keppeihin ja laskemaan niitä pitkin joen vartta, toiset menivät valitsemaan sopivaa paikkaa, johon asettuisivat kahvia keittämään. Muutamia nokisia kiviä, joita ennenkin oli tällaisissa huvitilaisuuksissa käytetty, asetettiin tilapäiseksi takaksi, ja kuivista risuista ja katajasta laittoivat tytöt pian iloisen tulen pannun alle.

— No Helka, jätä nyt kyökkitoimet hetkeksi ja tule minun kanssani — huusi Freedrik; ja serkku, joka ei milloinkaan ennen ollut kravustusta nähnyt, oli heti valmis noudattamaan hänen pyyntöänsä. Suurella jännityksellä katseli Helka nyt, miten Freedrik varovaisesti laski haavin alas veteen ja nosti sen nopeasti ylös. Tuossa meni aika junkkari pohjaan, mutta kaksi makasi kuitenkin verkossa vuoroin aukaisten ja sulkien saksiansa.

Hyi, miten rumia ne olivat! Helka pelkäsi niitä niin, että hän kirkasi, kun serkku tarttui niitä niskaan viskatakseen ne koppaan; mutta hauska oli kuitenkin katsella ja nostaa keppiä kepin perästä. Onneksi oli joessa niin paljo krapuja, että harvoin pyydyksiltä palattiin ilman täysinäistä koppaa. Freedrik ja Heikki olivat levollisimmat, ja heillä oli aina paras onni. Bruno oli liian liukas liikkeissään, ja Meerin sekä Elman oli laita samoin, joten he useimmiten pelottivat suurimmat kravut mutaan takaisin. Lapset

myöskin ilohuudoillaan pelästyttivät noita vauhkoja eläviä.

Vihtori oli mainio isäntä. Aina hän oli valmis parantamaan rikkunutta haavia tahi asettamaan uutta keppiä kuntoon; sitäpaitsi hänellä oli aikaa auttaa Gerdaa, joka oli ottanut koko kahvikomennon haltuunsa. Herra Kontio sitävastoin loikoili ruohostossa ja lausui runoja toisen toisensa perästä mukaan otetusta runovihosta.

Valkoinen pöytäliina levitettiin nurmelle, ja sitte rupesi Gerda ottamaan esiin koppien sisällystä. Kuppeja, sokeria ja kermaa lukuunottamatta oli siinä pehmeätä leipää, korppuja, mustikka-paistosta, hunaja— ja piparikaakkuja. Pruustinna tiesi kyllä, mikä nuorille hyvältä maistui huvimatalla. Gerda nosti varovasti kahvipannun kantta ja tuumi, että se oli jo kyllin kiehunutta, ja pian Vihtorin ääni kutsui innostuneet kravustajat katetun nurmipöydän ympäri sijoittumaan ja siihen asetettuja herkkuja nauttimaan.

Raitis ilma antoi hyvän ruokahalun, ja Vihtori, joka tavallisella sujuvuudellaan hoiteli "kahvi-Kaisaa", sai tavantakaa täyttää tyhjennettyjä kuppeja, sillä välin kuin Gerda levitti voileipiä ruokahaluisille lapsille.

— Tämä tosiaankin on hauskaa — sanoi Heikki laskeutuessaan alas nurmelle levitettyjen vaippojen päälle. — Vahinko, ettei minulla ole mukana valokuvauskonetta, olisinhan voinut ikuistuttaa teidät kaikkityyni siinä, kun istutte kahvipöydän ympärillä. — Vihtori ei puhunut mitään, vaan otti äkkiä pienen kirjan taskustaan ja piirsi reippaasti onnistuneen kuvan nurmikolla istuvasta seurasta.

Lapset, Bruuno ja Elma palasivat pian jälleen joelle kravustamaan, mutta toiset jäivät leirivalkean luo, joka vielä hiljaksen paloi. Iltapäivä oli tyven ja kaunis, joen toisella puolella leikkasi pappilan väki suviviljaa ja haravoitsi sitä kokoon pieniksi kuhilaiksi. Työntekiöitten laulu ja puhe kuului heleänä kirkaassa, tyvenessä ilmassa. Kaikki oli niin kaunista ja sopusointuisaa, mutta kuitenkin tuntui vieno syksyn suruvoittoisa tuulahdus liehuvan läpi luonnon. Kenties se vaikutti seuraankin, koska se kävi yhä hiljaisemmaksi. Jokainen nähtävästi vaipui omiin ajatuksiinsa.

— Tästä kuukauden perästä olen jo Dresdenissä — sanoi Gerda katsellen haaveksivasti eteensä.

— Ja me olemme keskellä koulu-olojamme — lisäsi Meeri. — Mitä sinä, Vihtori, aiot toimittaa tänä syksynä?

— Aion käydä taideyhdistyksen piirustuskoulua. Tiedäthän, että aina olen halunnut taiteilijan uralle, mutta isäni tahtoi, että ensin tulisin ylioppilaaksi; vaan nyt olen vapaa seuraamaan omaa taipumustani.

— Ja jonakuna päivänä hämmästyttät meitä sillä että lähdet ulkomaille ja palaat suurena taiteilijana — virkkoi Freedrik nauraen.

— Silloin minä maalaan uuden alttaritaulun kirkkoomme; vanha taulu tummine kuvineen on jo kauan ollut silmätikkunani.

— Hyvä vain, kunpa minullakin olisi tulevaisuuteni ohjelma noin selvillä!

— Oohoh, sinä Freedrik, joka aina olet ollut niin erittäin päättäväinen?

— En voi saada selville, mihin minun tulee pyrkiä. Opín-uralle minä kaiketi sentään viimeksi joudun.

— Sinä kyllä lopetat urasi tuleamalla kasvitieteen professoriksi meidän yliopistoomme — ennusti Heikki.

— Minä olen tuuminut tulla kansanopistoon opettajaksi, taikka kentiesi minä haen opettajaksi johonkin seminaariin — sanoi herra Kontio kainolla itsetietoisuudella, katsoen huoaten Gerdaan.

— Minä ajattelen tulevia oppilaita, joita kuvittelen saavani hyvin paljon, kun nyt ensin Dresdenissä tulen oikein varmaksi saksankielessäni.

— No sitä voimme toivoa; minä näen sinut jo vapaudestasi nauttivana naisena, lyhyttukkaisena ja prillit nenällä — sanoi Freedrik, silitellen hyväilevästi sisarensa vaaleita kiharoita. Hän oli kuitenkin kaikin puolin ylpeä sisarestaan.

— Niin pian kuin koulunkäyntini lopetan, lähden minä Ruotsiin tullakseni taitavaksi voimistelunopettajaksi. — Meeri nosti kerskaillen pienen pystynensä ilmaan. — Kyllä minä sitte ilmaiseksi hieron, nipistän ja koputan teitä kaikkia voimieni takaa.

— Kiitos hyvästä lupauksestasi! — sanoi Freedrik hymyillen. — Mutta mitä sinä, Vihtori, tuumaat, sinä varmaankin uneksit jotakin kaunista taiteilia-unelmaa?

Nuori ylioppilas hymyili. — Olisipa ihanaa voida saada aikaan taideteos niin suurenmoinen ja vaikuttava, että jokainen katselia ihastuneena seisahtaisi sen eteen — huudahti hän innostuneena.

— Niin, siten sinä myöskin tuottaisit kunniaa maallesi — sanoi Freedrik. — Minä en voi ajatella mitään ihanampaa, kuin saada koko voimallani tehdä työtä isänmaan puolesta. Sitä vasta elämäksi saatan sanoa!

Helka katsoi ihaellen serkkuansa.

— "Maan eestä kuolisitko tään?" — sanoi Heikki hiljaa.

— Onko se sinun tulevaisuutesi päämaali, veliseni? — Freedrik laski hymyillen käsivartensa tuon rotevan nuorukaisen olalle.

— En tiedä, ansaitsisinko niin ihanan onnen osakseni — vastasi Heikki miettiväisenä — mutta sen tiedän, että rakastan isänmaatani enemmän kuin itseäni sekä että tahtoisin sitä palvella voimieni takaa. "Maani lähinnä Jumalaa" on hyvä mielilause.

— Entä koti? — kysyi Gerda lempeästi.

— Kodin suljen hartaimmasti isänmaanrakkauteeni — vastasi Heikki levollisella, luotettavalla tavallaan.

— Olemme saaneet viisisataa krapua — huusivat lapset — Bruuno on ne jo jakanut ja Elma lähetti toiset puolet pappilaan, sillä pruustinna täti on luvannut keittää ne illalliseksi.

— Ajatelkaa, kuinka me olemme laiskotelleet, olemme vain haaveilleet täällä aikamme hukkaan — sanoi Freedrik. — Nuo toiset saavat nyt ottaa suurimmat kiitokset kaikesta.

— Mutta tämä on ollut hyvin suloinen hetki — sanoi Gerda katsellen haaveilevasti ympärilleen.

— Nimitämmekö tätä paikkaa "unelmien kummuksi?" — kysyi Vihtori, ja kaikki pitivät nimen erittäin sopivana. Sitte tytöt rupesivat asettamaan kahvikuppeja ja vateja koppiin, sillä välin kuin pojat kokosivat haavit ja kepit. Kaipauksella lähdettiin joen rannalta hauska leiripaikasta, jossa äsken niin monta valoisaa tulevaisuuden suunnitelmaa oli tehty.

Pappilassa oli illallispöytä katettu, kun huvimatkaillat ehtivät perille, ja kukkuralliset vadit keitettyjä krapuja kannettiin kyökistä sisälle. Nyt syötiin ja juteltiin aikalailla, ja kun hevoset vihdoin ajettiin portaitten eteen, oli kuu jo noussut taivaalle.

— Meillä on ollut kovin hauska matka — sanoi Helka kotiin tultuansa.

— Niin, se täytyy myöntää — sanoi Meeri ja suuteli äitiänsä, joka oli istunut valveilla heitä odottamassa.

— Jos huomenna sataa, niin meidän täytyy kuivata viimeiset kukkasemme.

— Niin, sen teemmekin, ja iltapäivällä minä lähden lukemaan sokealle Leenalle; hän ilostuu aina, kun minä tulen — sanoi Helka.

Rouva Bergendahl noikkasi hyvästi. — Kuusimäen muori on ollut täällä sillä aikaa kuin te olitte poissa. Muija näytti varsin reippaalta ja toi suuren tuokkosellisen mustikoita teille kiitokseksi hyvästä avusta, jota hän teiltä sai sairautensa aikana. Lapset olivat ahkerasti poimineet marjoja ja kaikki he olivat teihin kovin ihastuneet.

— Me olemme sentään varsin vähän voineet tehdä heidän hyväkseen — sanoi Gerda.

— Tyttöseni, ei se riipu avun suuruudesta, vaan tavasta, miten apua annetaan — vastasi äiti lempeästi. — Vesipikaria Jeesuksen nimessä Hän ei jätä palkitsematta.

Kun Helka painoi päänsä patjaan, ajatteli hän: — Pieni rakkauden työ tehty siinä, missä sitä voi tehdä, on kaiketi myöskin kansan ja isänmaan palvelemista, josta äsken niin kauniisti puhuttiin siellä rannalla. — Hän ei sitä vielä oikein täydellisesti ymmärtänyt, mutta kyllä kaiketi asia kuitenkin oli juuri sillä tavalla.

Syksy ja hyvästit.

Päivät olivat vielä valoisat ja kauniit, mutta aamut sumuiset ja illat pimeät. Vaikka kuinka hartaasti olisi toivonut, että kesää olisi kestänyt, täytyi kuitenkin huomata, että syksy teki tuloa.

Kerttulan puutarha oli mitä ihanimpia hedelmiä täynnä, omenia, päärynöitä ja luumuja kaikenvärisiä ja -muotoisia. Varstojen pauke kuului luhista, ja puolukan kyljet hohtivat punaisina metsänrinteillä.

Nuoriso hyörieli ympäri maita ja metsiä tavallisuuden mukaan, nauttien maalais-elämän ihanaa vapautta. Jokainen tunsu, että tämä aika pian oli loppuva; keskellä iloa tunkeusi sydämiin surun voittoisa tunne, joka hiipi sinne, kuten luontoon tuo sininen usva, joka tavan takaa kääri seudun hentoon harsoonsa.

Vanhalla Marilla oli täysi työ, joutuakseen käyttää syksyn runsaita tuotteita, ja tytöt auttoivat häntä uskollisesti herneitten silpomisessa, papujen kuivaamisessa ja omenien kuorimisessa. Hauskempaa työtä heillä kuitenkin oli puutarhassa, jossa saivat koota puitten runsaat hedelmät. Lapsilla oli jonkunlainen pelon-alainen kunnioitus Piilin muijaa, puutarhan vanhaa, harmaatukkaista ja teräväsilmäistä hoitajaa kohtaan. Helkan oli kuitenkin jo alusta onnistunut voittaa muijan suosio jollakin pienellä avuliaisuuden osotuksella, ja tätä muija palkitsi tuon tuostakin kauniilla kukalla, hyvällä omenalla tai päärynällä ja välistä maukkaalla porkkanallakin, joka ei myöskään ollut ylenkatsottava. Vaikka vanha Piilin muija ulkomuodoltaan olikin vähän karkea ja jäykkä, oli hän kuitenkin suuri kukkien rakastaja. Hän vartioitsi jokaista pientä nuppua, ikäänkuin se olisi ollut hänen silmäteränsä, ja hänen ihastuksensa jokaisesta kukasta, joka puhkesi, oli oikein liikuttava. Hedelmien alas-otossa oli muija kuitenkin nuorison avusta hyvin kiitollinen, ja tavallisesti Bruno silloin kävi työn etupäässä. Hän oli väsymätön seisomaan tikapuilla ottamassa hedelmiä alas, sillä välin kuin tytöt poimivat koppiinsa, mitä maasta ylettyivät saamaan. — Kauneimpia omenia täytyy varjella kuten jalokiviä — sanoi Piilin muija, eikä hän itse koskenut niihin, ellei hänellä ollut villasormikkaat kädessä.

Kun viimeiset hedelmät otettiin alas ja ravistettiin puita, koska oli vaikea ulettua niihin, silloin lapset riensivät maasta poimimaan kaikki omenat ja päärynät. Ne, joita ei pistetty koppiin, katosivat erinomaisen nopeasti heidän terveitten hampaittensa väliin. Heidän pienet vatsansa näyttivät olevan pohjattomia, milloin puutarhan herkkuja oli tarjona, niin vakuutti ainakin asessori Bergendahl, ja sitä eivät lapsetkaan voineet kieltää.

Kun hedelmät olivat otetut alas, järjestettiin ne huolellisesti suuruutensa, kypsyytensä ja säilyväisyytensä mukaan suuriin, mataliin koppiin. Melkoiset määrät myytiin kaupunkiin hedelmäkauppiaille, osa määrättiin syötäväksi syksyn kuluessa ja loput talletettiin omenakammarissa talven varaksi.

Helkan mielestä oli mitä hauskinta kulkea omenakammarissa, jonka ilma oli täynnä hedelmäntuoksua, ja tarkastella noita erilaisia hedelmiä, jotka olivat hänen enonsa ylpeytenä. Siellä oli päärynöitä nyrkin kokoisia, sekä punaisia, keltaisia ja viheriäisiä luumuja, niin herkullisia, että oikein oli vähällä syödä niitä liaksi. Ulkona kurkkupenkereet vivahtivat viheriäiseltä ja keltaiselta, ja meloonit riippuivat keltaisina, suurina kuten lapsen päät, villavilla varsillaan, tuuheiden lehtiensä välissä. Niin, oli se Kerttulan puutarha oikea paratiisi!

Asessorin rouva istui päiväkaudet ompelukoneen ääressä, sillä paljo oli, jota täytyi parantaa, ja myöskin oli uutta ommeltavaa ennen lasten lähtöä kouluihin, joten hänen ahkerat sormensa olivat lakkaamatta toimessa. Miina neitsy kantoi pakan toisensa perästä tärkättyjä ja silitettyjä häikäisevän valkoisia paitoja sisään silityskammioista; kaiken täytyi olla kunnossa lukukauden varalle, joka nyt läheni suurin askelin. Gerdan matkaa varten oli myöskin paljo hommaa; hänen piti matkustaa muutamia päiviä ennen kuin muut. Kaikki ilmaisi pian tapahtuvaa poislähtöä, kaikki kertoi että tämä iloinen piiri kodin helmasta kohta hajaantuisi. Nuorista oli ainoastaan herra Kontio jäävä Kerttulaan Haaraldin ja Pentin opettamista varten.

Mutta alhaalla kalastajamökissä oli toinen matka tulossa. Siellä nimittäin makasi vanha Leena lievänlaisessa kuumeessa, joka kulutti hänen heikkoja voimiansa, ja lääkäri, joka oli kutsuttu sairaan luo, ei antanut mitään paranemisen toivoa. — Hän sammuu kuten loppuun palanut kynttilä — sanoi lääkäri.

Joka päivä kävi joku talosta tuossa pienessä mökissä. Kaikki pitivät muijasta, ja aina hänen kurtteisilla kasvoillaan näkyi sama lempeä, kiitollinen ilme.

Leenalla ei ollut monta sanaa sanottavana ystävilleen, mutta hän tunsu heidät kaikki käynnistä, askeleitten äänestä ja tavasta millä he tarttuivat oven ripaan, ja kun Helka tuli, tahtoi Leena kuulla jonkun virren tai raamatusta muutamana värsyn. — Se virvoittaa sieluani ja tulee evääksi pitkälle matkalleni — oli hänen tapana sanoa.

Jooseppi ukko kulki surullisena ulos ja sisälle jälleen, ja ruoka seiso useina liikuttamatta toisesta

ateriasta toiseen. Kaikki oli hiljaista tässä matalassa majassa, jossa odotettiin korkeinta käskyä, mikä pian tulikin.

Kun rouva Bergendahl ja Helka sekä Meeri eräänä päivänä astuivat mökkiin, näyttivät Leenan kasvot tavallista kalpeammilta ja ikäänkuin kirkastetuilta. Kuolema oli selvästi painanut leimansa hänen otsalleen.

— Miten Leena tänään voi? — kysyi asessorin rouva osaa-ottavasti ja kumartui vuoteelle päin.

— Luulen, että pian saan muuttaa — vastasi vanhus. — Kenties rakkaat nuoret neidit saavat ikävän muiston elin-ajakseen, jos ovat täällä, kun minä nukun?

— Täytyyhän meidän kaikkien kuolla, sekä nuorten että vanhojen — sanoi rouva Bergendahl vakavasti. — Leena rakas, olethan sinä tyytyväinen lähtemään?

— Olen, olen, sen tietää kyllä Jumala, minun Vapahtajani — huokaili muija.

Hän makasi kauan ääneti, kädet ristissä rinnalla, ja läsnä-oliat tuskin uskalsivat hengittää, jotta eivät häiritsisi sielun lentoa ruumiin kahleista.

— On niin valoisaa — sanoi hän äkkiä, nousten istualle vuoteellensa. — "Ole näkevä, uskosi auttoi sinua, mene rauhaan" — sanoi hän ääneensä ja vaipui sitten raskaasti takaisin patjoille.

Rouva Bergendahl laski hiljaa kätensä hänen sydämmellensä. Se ei sykkinyt enää.

— Nyt on Leena näkevä — sanoi hän juhlallisesti. — Sinä olet hänen lunastanut, Herra, Sinä uskollinen Jumala.

Puoli tuntia tämän jälkeen kulki äiti molempien tyttöjen keralla hiljakseen puiston läpi; asessorin rouva oli vakaa, ja nuoret hyvin liikutettuina.

— Olisitko mieluummin lähteneet ennen loppua? — kysyi äiti ystävällisesti.

— Oi ei, äitini — sanoi Meeri nyyhkyttäen — olihan suloista nähdä Leenan nukkuvan aivan kuten väsynyt lapsi; en milloinkaan unohda tuota hetkeä.

Myöskin Helkan kyyneleet vierivät taajaan, ja hän sanoi:

— Kun olin pieni tyttö, näin nuoremman veljeni pantavan mustaan arkkuun, ja siitä asti olen kammolla ajatellut kuolemaa, mutta Leenan loppu karkoitti minusta tuon pelon, sen tunnen varmaan.

— Autuaat ovat ne, jotka Herrassa nukkuvat, — sanoi rouva Bergendahl. — Uskon voimalla pitäen kiinni Jeesuksesta käy matka turvallisesti pimeään virran yli tuntemattomaan maahan. Missä paras ystävämme on, siellä emme milloinkaan voi tuntea itseämme yksinäisiksi emmekä vieraiksi, ja sen tiesi vanha Leenakin.

— — — — —

Seuraavana sunnuntaina kätettiin sokean ruumis kirkkomaan helmaan, ja Kerttulan nuoret koristivat haudan syksyn kauneimmilla kukilla. Tämä oli heidän kiitollisuutensa vanhan Leenan hurskaasta uskosta ja iloisesta tyytyväisyydestä, jonka hän oli jättänyt heille noudatettavaksi esimerkiksi. Maallisessa pimeydessään oli hän saanut olla monelle tien-oppaana taivaan iankaikkiseen valoon. Monet hyvät aikomukset mielessä palasivat nuoret haudalta. He toivoivat vain, että työssä ja toimessa saisivat niitä toteuttaa.

Ei siemen rakkauden
Jää multahan milloinkaan,
Kevät kerran nostavi sen
Sadon kultia tuottamaan.

Tämä sunnuntai oli viimeinen, jona Gerda tällä erää oli kotona, ja hiljainen vakavuus vallitsi koko talossa. Lotta täti tuli hänelle sanomaan jäähyväisiä ja toi hänelle lahjaksi mitä somimman matkasälykön, joka sisälsi kaikkea, mitä mahdollisesti tarvittiin matkalla. Siinä oli kammot, harjat, neulat, sakset ja langat y. m., ja kaikki niin hienoa ja sievää, kuin tädin aina oli tapana hankkia, milloin hän lahjoja antoi. Myöskin Vihtori ilmaantui, tuoden tuoksuvan, ruusuista ja reseedoista tehdyn kukkavihon Gerdalle, jolle hän sitä paitsi piti pienen puheen, kiittäen häntä hyvästä seurasta kesän iloisina päivinä.

Kaikki kodissa koettivat sulostuttaa Gerdan viimeistä yhdessä-oloa kotolaisten kanssa. Jokainen tahtoi osottaa hänelle jonkun pienen palveluksen, ja illalliseksi valmistettiin pelkkiä hänen mieluksiensa.

Aikaisin seuraavana aamuna tuli hänen lähteä asemalle, ja sen vuoksi hän jo illalla sanoi hyvästi lapsille, istuen hetken jokaisen vuoteen ääressä; mutta ennenkuin hän läksi pois, palasi hän vielä kerran Lillin vuoteen luo.

— Katsoppas, äiti, hän makaa jo niin makeassa unessa, pieni käsi posken alla — kuiskasi hän. — Kuinka suloinen hän on, tuo pieni kulta, aivan kuten hieno, kaunis kukka.

— Niin, hento pieni taimi tosiaankin — vastasi äiti.

— Miten äiti tarkoittaa?

— Että meidän nuorimpamme on kallis laina, jonka minä pelkään Herran piankin vaativan takaisin; mutta älä itke, tyttöseni, kaikki on Jumalan hallussa. Hän antaa ja ottaa sen mukaan kuin meille parasta on. Hänen suojaansa jätän nyt myöskin sinut, ja ole varma siitä, että äitisi rukoukset seuraavat sinua joka päivä siellä vieraassa maassa.

Gerda kietoi hellästi käsivartensa äidin kaulan ympäri, ja kun hän illalla nukkui, oli hänen päänaluksensa kyyneleistä kosteana.

Seuraavana päivänä aurinko paistoi kirkkaana, kun Rusko ja Oiva kaappivat maata portaiden edessä. Kastehelmet kimaltelivat kukkasissa ja puissa, ja elämä heräsi vähitellen unen helmoista päivän työhön. Äiti kaasi kahvia kuppeihin ruokasalissa, ja isä oli jo matkapuvussa; täytyi kiirehtiä, jotta jouduttaisiin aikanaan junalle. Siellä tuli Bruuno puoli unisena aika kopinalla alas ylikerran portaita, ja herra Kontio ilmaantui myöskin, takki visusti napitettuna ylös asti, tavallisuuden mukaan. Ei kukaan tahtonut olla sanomatta jäähyväisiä Gerdalle.

— Hyvästi, hyvästi, onnellista matkaa! — huusivat verannassa kaikki yhdessä; ja Gerda viipotti nenäliinaansa siellä kun hän istui isänsä vieressä vaunuissa, mutta vastata hän ei saattanut. Nyt hoputettiin hevosia, vaunujen pyörät vierivät ratisten santaisen pihan yli, ja hetken perästä matkustajat näkyivät alhaalla lehtokujassa katoavana tummana pilkkuna vain.

— Nyt Gerda käy niin pieneksi, niin pieneksi — huusi Ester, jonka oli onnistunut herätä ja päästä esiin sängystänsä juuri siksi kuin Gerda lähti.

— Niin, etäisyys vähentää, se on luonnon laki — sanoi herra Kontio.

Tuskin oli viikko kulunut Gerdan lähdöstä, kun jo taas laitettiin toisten lasten matkasäkit ja laukut kuntoon, ja silloin oli heidän vuoronsa sanoa hyvästi kaikille mielipaikoille sekä lehmille, hevosille ja kanoille. Niitähän ei saataisi nähdä ennenkuin jouluna, ja siihen oli vielä niin hirveän pitkä aika.

Helka ajatteli onnellista kesäänsä ja kävi alakuloiseksi. Hänen oli myöskin ikävä lähteä, vaikka hän niin mielellään tahtoiikin jälleen nähdä isää ja äitiä.

Sitte tuli viimeinen päivä. Heidän piti matkustaa höyrylaivalla kello yksitoista, ja sen vuoksi vanha Mari valmisti vahvan aamiaisen, sillä välin kuin asessorin rouva laittoi voileipiä eväskoppaan.

Bruunolla ja Meerillä oli täysi työ saada matkalaukkunsa kiinni, sillä niin täyteen oli niihin ahdattu päärynöitä, omenoita ja muita herkkuja — ainahan matkoilla tulee hyvä nälkä. Freedrik pisti reppuunsa muutamia kirjoja luettavakseen, ja Helka satoi vihoksi joukon kukkia, jotka Piilin muija omakätisesti oli hänelle antanut. Tämä oli ystävyiden osotus, jota Helka täydellisesti ymmärsi pitää arvossa. Jokaisella oli kiire viimeiseen asti, ja heitä täytyi vielä hoputtaa, jotta eivät myöhästyisi. Oi tuota rakasta kotia, kovinpa vaikea oli siitä erota!

Vihdoinkin lähti koko seurue alas laiturille, missä pikku Janne jo istui odottamassa, ja hänen äitinsä kyynelsilmin oli katselevinaan höyry-alusta, jotta poika ei huomaisi, kuinka vaikea hänen oli erota lapsestaan. Olihan hänellä suuri ilo siitä, että Janne pääsi kaupunkiin ja sai ruveta koulua käymään ja oppimaan, eikä hän milloinkaan kyllin saattanut kiittää nuorta herrasväkeä siitä huolenpidosta, mikä heillä oli ollut hänestä, mutta ero tuntui vaikealta sentään. Hän oli kuitenkin levollinen poikansa puolesta, kun hän katsoi Freedrik herraa, joka oli ottanut Jannen erityiseen hoitoonsa ja suojaansa; hän kyllä oli pitävä lapsesta huolen myöskin matkalla, sen hän varmaan tiesi.

Paljo sanottavaa oli vielä viimeisessä hetkessä, mutta kuitenkin jäi suurin osa sanomatta, sillä tuolla tuli jo laiva, ja täytyi kiirehtiä siihen, jotta ei se jättäisi.

— Monet tuhannet kiitokset, rakas eno ja täti — kuiskasi Helka kyynelsilmin.

— Isä, pidä huolta Virkusta, jotta se aikalailla kasvaisi ja lihoisi jouluksi!

— Äiti kulta, lähetä meille vähän omenia syksympänä!

— Kyllä, kyllä, sen kyllä lupaan. Pitäkää huolta Jannesta ja käärikää vaippa hyvin hänen ympärilleen, jos merellä puhaltaa. — Jumala teitä suojelkoon, rakkaat lapset!

— Hyvästi, hyvästi nyt kaikki tyyni! — kuului vuorotellen laiturilta ja höyrylaivan kannelta, missä Helka ja Meeri seisoivat käsitysten. Freedrik nojasi laivan laiteeseen ja Bruuno viipotti lakkiaan voimiensa takaa. Rantaporras vedettiin laivaan, alus rupesi hiljakseen liikkumaan, ja matka laiturin ja laivan välillä kävi yhä pitemmäksi. Vielä kerran heilutettiin lakkeja ja nenäliinoja viimeisiksi jäähyväisiksi vanhemmille ja siskoille sekä herra Kontiolle, joka seiso siinä niin surullisena, ettei saanut sanaakaan suustaan. Propelli jyskytti, rannat liukuivat pian ohitse, ja monet kaipaavat katseet tähdättiin kohti rakasta Kerttulaa.

Kaupungissa.

Nyt oli todellakin syksy; puut pääkaupungin puistoissa olivat lehdettömiä, ja sade virtaili alas harmaalta, pilviseltä taivaalta. Mennyt kesä auringonpaisteineen, kukkineen ja linnunlauluineen oli kuten unennäkö kaukana etäisyydessä tuon raskaan pilviseinän takana, joka nyt aina riippui torien ja katujen yli.

Sisällä kotona oli sitä hauskeempaa ja kodikkaampaa, kun sisä-akkunat olivat jo paikoillaan ja matot lattialla lämmittämässä. Helkan isä, kasööri Lange, asui perheineen mukavassa huoneustossa pohjoissatamassa. Siinä oli Freedrikillä ja Bruunolla huone etehisen vieressä, ja Meeri asui yhdessä Helkan kanssa. Edellisenä vuotena orpanat olivat asuneet vieraan luona, sillä Langen herrasväellä ei silloin ollut tarpeeksi huoneita, mutta kun Helkan äiti halusi saada rakkaan veljensä lapset kotiinsa, olivat he nyt vuokranneet suuremman huoneuston.

Helkalle oli tämä suuri ilo, sillä hän oli usein kaivannut yhdenikäistä seuraa, ja Kerttulan nuorista tuntui, ikäänkuin he olisivat tulleet kodista kotiin.

Pikku Roosa täti, joka aina kärsi hermo-päänsärkyä ja alituista katarria, ei tosin ollut heidän levollinen, väsymätön, rakastettu äitinsä, mutta hän kulki kuitenkin ympäri hellän levottomana, huolehtien siitä, miten hän voisi asettaa kaikki oikein hauskaksi heille. Sen vuoksi he pitivät häntä oikein sydämmestään hyvänä, ja kasööri Lange, joka oli mitä rauhallisin ja hiljaisin ihminen, ei tehnyt haittaa matosellekkaan, niin vakuutti ainakin Meeri.

Helkan koti oli aina ollut kovin hiljainen, ja rouva Lange oli usein huolehtinut sitä, että hänen tyttärensä kaipasi ilostuttavaa seuraa. Siitä syystä hän nyt oli mielissään, kun talossa oli vilkasta elämää. Myöskin silloin, kun hän särkevin ohimoin makasi sohvallaan, iloitsi hän kuullessaan nuot nuoret hilpeät äänet ruokasalista, joka oli perheen tavallinen kokoushuone.

Päiväjärjestys oli yksinkertainen ja säännöllinen.

Kello 1/2 7 soi herätyskello armottomasti poikain huoneessa, ja samaan aikaan tuli vanha uskollinen palveliatar Vappu tyttöjen kammariin. Meeri nousi heti vikkellä vuoteeltaan, mutta Helka rukoili surkeasti: — viisi minuuttia vielä, vaan viisi minuuttia, — ja Bruuno nukkui säännöllisesti, niin pian kuin pikku herättäjä oli soinnut loppuun asti, ja sitte oli veljellä vastus saada hänet hereille.

Kahvin juonti ruokasalissa kävi kiireimmän kautta, ja sitte kuljettiin sumussa ja sateessa tai auringonpaisteessa pitkä matka yhteiskouluun. Aamiaiseksi nuoret tulivat sitte kotia hyvin nälkäisinä ja virkistyneinä aamupäivän oppitunneista. Roosa täti oli silloin jo ylhäällä ja puettuna, piti heille ahkerasti seuraa ja kuunteli tarkasti ja mieltymyksellä heidän vilkasta keskusteluaan. Hänelle saattoi kertoa pienimmästäkin asiasta, sen lapset kyllä tiesivät, sillä niin oli Helkankin tapana aina tehdä.

Päivällisen jälkeen, joka aina oli maukas ja hyvin valmistettu, sillä vanha Vappu oli mainio keittäjä, istuttiin lukemaan seuraavan päivän läksyjä; niin tekivät kaikki muut, paitsi Bruuno, joka säännöllisesti meni kävelemään hämärässä naapuritalon poikien kanssa. Freedrikin täytyi ehtimiseen muistuttaa veljeänsä ehdoista, jotka edellisenä kesänä olivat tuottaneet hänelle monta ikävää hetkeä.

Iso veli oli oikea kirjatoukka, eivätkä läksyt milloinkaan häneltä joutuneet unohtuiksi. Meerillä oli hyvä pää, hän käsitti helposti opittavansa, eikä hänen siis tarvinnut paljon aikaa panna luettavaansa; Helka ei oppinut yhtä pian, mutta oli tavattoman tunnollinen oppilas, jonka kunnianhimo ei sallinut hänen jäädä muista kumppaneistaan jälkeen.

Kello kahdeksan syötiin illallista, ja kun pöydästä oli ruoka viety pois, istuttiin vielä tunnin verran yhdessä juttelemassa, ennenkuin erottiin ja sanottiin hyvää yötä toisilleen, sillä "aikaisin ylös aamulla ja varhain vuoteelle illalla", se oli jokapäiväisenä sääntönä.

Freedrik, jolla oli luokallaan paljo luettavaa, istui kuitenkin mielummin pari tuntia illalla valveilla, kuin antoi herättää itsensä aikaisin aamulla, sillä hänen oli vaikea uskoa, että pimeällä syksylläkin "aamuhetki on kullann kallis".

Viikko kului ahkerassa lukemisessa, kunnes lauantai-ilta joutui, jolloin pyhäpäivän lepo oli edessä. Tämän vapaan iltapäivän oli Langen nuoriso määrännyt "Lauantaiyhdistyksensä" kokouspäiväksi. Näihin kokouksiin tulivat säännöllisesti Elma ja Stormbomin työt sekä väliin myöskin Vihtori. Silloin paistettiin omenia ja syötiin pähkinöitä suunnattomasti, ja kun lamppu sytytettiin, ottivat työt esille käsityönsä, jotka olivat aiotut joululahjoiksi kotolaisille. Bruuno veisteli jotakin somaa esinettä samaa tarkoitusta varten, ja Freedrik luki ääneensä. Jos Vihtori oli muassa, leikittiin jonkunlaisia mietelmäleikkejä, koetettiin arvata arvoituksia tahi otettiin selkoa vaikeista laskuista; muutamia kertoja lukukaudessa Vihtori myöskin pani toimeen ja järjesteli kuvaelmia tahi jotakin muuta hauskaa, mitä keksi.

Kaikessa sellaisessa hän oli mestari, ja hänellä oli erinomainen taito saada itsensä toisen näköiseksi kuin hän oli. Poltetulla korkilla kun veti muutaman viivan kasvohinsa, niin hän oli aivan tuntematon muodoltaan, ja silloin hän tuota pikaa ilmaantui hyytelöryssänä pyttyineen tahi posetiivin soittajana marakatti olalla tahi "arkkiviisujen" laulajana. Kaikkia tuollaisia temppuja suoritti hän niin mainiosti ja niin nauruhermoja kiihottavalla tavalla, että koko seurue taputti käsiään ihastuksesta.

Lauantain iltapäivä oli viikon hauskin hetki; mutta sen kanssa kilpaili sunnuntai-aamu, jolloin heräsi siinä suloisessa tiedossa, että nyt ei tarvinnutkaan heti nousta, vaan sai kääntyä toiselle korvalle ja nukkua vielä hetkisen. Mitä saattoikaan tähän verrata?

Oli niin ihanaa maata siellä ja kuunnella miten valkea räiskyi uunissa sillä välin kuin ajatukset lensivät omaisten luo Kerttulaan. Helka muisteli mielellään sunnuntai-aamuja maalla, jolloin aurinko loi säteitään kukkasiin ja pani kastehelmet kimaltelemaan, ja lapset leikkivät sannoitetun pihan äsken haravoituilla käytävillä, puhtaissa kesäpuvuissaan. Ne, jotka halusivat, saivat lähteä kirkkoon, mutta kotona-oliat kokoontuivat isän ja äidin ympärille kuuntelemaan saarnaa, jota luettiin kirjasta "Evankeliumi lapsille", sillä sitä kaikki lapsetkin niin hyvin ymmärsivät. Pieni Lillikin kiipesi isän tai äidin syliin, eikä hänen mielestään ollut oikein pyhäkään, ellei hän saanut olla kodin jumalanpalveluksessa mukana. Siellä oli niin hiljaista ja rauhallista koko talossa; työväki lähti kirkolle tahi lepäsi viikon vaivoista vapaana, ja työhevokset olivat laiumella. Siellä tunsu, että pyhäpäivä oli lepopäivä sekä ihmisille että eläimille.

Kaupungissa kulki elämä tavallista rataansa melussa ja tohinassa, toinen päivä oli toisensa kaltainen, ja monta koulutoveria löytyi, jotka koko vuotena tuskin kertaakaan olivat käyneet kirkossa, eivätkä he mistään pyhäpäivälukemisesta tietäneet kotonakaan. Rouva Lange jaksoi harvoin itse mennä kirkkoon, mutta hänen miehensä meni säännöllisesti "kahdentoista" jumalanpalvelukseen, ja tavallisesti oli joku nuorista hänen mukanaan. Muut istuivat Roosa tädin luona, jolloin Helka tai Meeri luki ääneensä saarnan; Helka varsinkin oli tottunut olemaan ääneen-lukiana, sillä niin pitkälle kuin hän muisti, oli äidillä aina ollut arka kurkku. Tämä hiljainen hetki kotona muodosti pyhäpäivän myöskin kaupungissa toisenlaiseksi kuin arkipäivät. Kun ilma oli kaunis, menivät nuoret setänsä kanssa päivällisen edellä kävelemään joko Eläintarhaan tahi Kaivopuistoon, jossa saivat ihaila meren suurenmoista kauneutta. Iltasilla oli kasööri Langen tapana soittaa viulua, jota Meeri, joka oli sangen musikaalinen, säesti pianolla. Hän lauloi myöskin veljiensä kanssa yhdessä pieniä kolmiäänisiä lauluja, ja Helka, jolla ei ollut ääntä ja joka ei myöskään ollut oppinut soittamaan, kuunteli hyvin mielellään näitä pieniä taiteilioita.

Rouva Langella ei ollut mitään sitä vastaan, että nuoret joutohetkinään kävivät vieraissa koulutovereittensa luona; mutta halukkaammin hän kuitenkin näki, että he ottivat tovereitaan vastaan kodissa, ja hän oli iloinen siitä, että he siellä viihtyivätkin parhaiten eivätkä usein menneet muualle, elleivät terveytensä vuoksi lähteneet ulos kävelylle.

Meeri ja Ines Stormbom olivat kieltämättä luokan etevimmät terävän käsityksensä puolesta, mutta Helka sai usein kiitosta siitä, että hän oli tarkkuudella luettavansa lukenut ja saattoi siis antaa selviä vastauksia. Hän oli käynyt miettäväiseksi ja vanhaksi ennenaikojaan, syystä että oli ollut kivulloisen äidin ainoana seuralaisena. Mutta pienen Elma Brobergin oli vaikea tulla toimeen luokallaan, sillä vaikka hän oli kovin ahkera, olivat laskut aina niin vaikeat, etteivät ne tahtoneet mahtua hänen pyöreään päähänsä. Eeva Stormbom ja hänen veljensä Ossi sekä Bruuno olivat luokkatovereita. Ossi oli vallaton veitikka, josta ei kukaan toveri oikein pitänyt, sillä hän oli kova ahmaaja ja kielikello. Toivo Stenberg, Meerin sivukumppani, oli sitävastoin iloinen kelpo poika. Hänestä kaikki yleensä pitivät, ja hän oli aina ensimmäisenä kaikissa leikeissä, joita koulupihassa leikittiin. Hän oli myöskin valittu Lauantaiyhdistykseen Langelle ja tuotti aina paljon hauskuutta.

Tavallisesti tytöt tulivat yhdessä kotia koulusta, mutta Bruuno juoksi välistä sinne ja välistä tänne, joten hänestä ei milloinkaan ollut tietoa, missä oli.

— Mihin sinä nyt taas riennät, Bruuno? — huusi Meeri eräänä päivänä veljellensä, kun heidän tuli lähteä kotiin päivälliselle ja veli pötki toisaalle. — Sinä olet viime aikoina monasti tullut liian myöhään aterialle.

— Lorua vain! — Bruuno teki kädellään liikkeen ilmaan ja meni menojaan toisten poikien kanssa.

— Pojat ovat aina niin huolettomia ja ajattelemattomia — sanoi Iines. — He eivät milloinkaan voi kulkea kadulla hyppäämättä katu-ojissa taikka viheltämättä koirille. — Tuo pieni itseensä tyytyväinen fariseus nosti hienon nenänsä ilmaan. Iines saattoi kyllä toisinaan itsekin olla hyvin poikamainen, mutta hän tiesi olevansa sievä ja oli sen vuoksi vähän olevinansa siinä kun käveli Toivon rinnalla.

— Niin, te tytöt olette varmaan kymmenen vertaa viisaammat, kuin me tyhmät pojat! — Toivo naurovi virnistellen.

— Bruuno on nyt kahden viikon kuluessa tuhlannut taskurahansa niin, etten voi käsittää mihin ne ovat menneet — sanoi Freedrik samana päivänä Meerille ja Helkalle.

— Ehkä hän on ne lainannut jollekin toverille.

— Niin, saattaapa niinkin olla, mutta minun täytyy joka tapauksessa kysyä häneltä sitä, sillä isä toivoo, että me tarkkaan kirjoittaisimme muistiin kaikki menomme, jotta sitte voisimme niistä tehdä hänelle selkoa.

— Minun äitini on myöskin antanut minulle pienen muistiinpanokirjan, nyt kun olen saanut omat kuukausirahat käyttäkseni — sanoi Helka.

— Minä voin todistaa, että sinä säännöllisesti kirjoitat laskuihisi joka pennin — vakuutti Meeri.

— Luulisin, että se on hyvä oppi vastaisuutta varten — virkkoi Freedrik.

Muutama päivä myöhemmin tuli Meeri aika tohinalla ruokasaliin, jossa Bruuno istui lukemassa, pää nojautuneena käsiä vastaan.

— Nyt tiedän, missä sinä tuhlaat rahasi — huudahti hän. — Sinä menet Fazerille syömään makeisia! Hyi sinua! Ossi Stormbom on sanonut sen Iinekselle.

— Semmoinen kantelia! — Bruuno viskasi harmistuneena kirjansa sivulle päin.

— Teetkö mielestäsi oikein, sinä, joka saat niin paljon hyvää täällä kotona, kun kehtaat sittekin mennä rahojasi kuluttamaan torttuihin? — Meeri oli oikein tullut vauhtiin ja oli innosta punaisena.

— Olenko minä velvollinen sinulle tekemään selkoa siitä, miten rahojani käytän? — tiuskasi Bruuno.

— Et, mutta olenhan sinua vanhempi.

— Ikäänkuin sinä aina hoitaisit rahojasi niin mallikelpoisesti! Varo vain itseäsi! Muistatko kellonvitjoja ja hienoa rosettia, jolla komeilit menneenä vuonna!

— Oih kun sinä olet ikävä! Sehän oli ihan toista.

— En saata sanoa!

— Mikä nyt on? — kysyi Roosa täti, joka samassa astui sisälle. Hän oli hämmästynyt tuosta äänekkäästä keskustelusta, mutta kun ei kukaan vastannut ja Bruuno otti jälleen kirjansa, samalla kun Meeri laski pois koululaukkunsa, oli tätikin vaiti. Hän piti viisaimpana olla sekaantumatta nuorten kinaan, vaan antoi heidän selvittää asioitansa omin neuvoin.

Kun Bruunon illalla piti panna maata, istui hän pitkän aikaa vuoteensa syrjällä ja näytti tuumaavalta; vihdoinkin hän virkkoi:

— Meeri on kaiketi tuonut esiin minun ansioluetteloni, vai kuinka?

— Ei, hän ei ole mitään sanonut — vastasi Freedrik.

— Katsoppas, asian laita oli semmoinen, että — Bruuno keskeytti puheensa, hämillään kun oli — että

— niin, Ossi ja minä sekä pari muuta poikaa olemme koululla muodostaneet neliapilan, ja me olemme pysyneet yhdessä koko lukukauden. Senhän sinä kaikesti tiedät?

Freedrik nyökähytti myöntävästi päätään.

— Noh, me olemme vähän peuhanneet ja pitäneet hauskaa yhdessä ja sitte olemme pistäytyneet Fazerille välistä.

Freedrik ei vastannut mitään.

— Olihan se tuhmaa, mutta omenatortut ovat niin hirveän hyviä eivätkä maksa enemmän kuin 10 penniä kappale.

— Niin, eihän se niin paljolta tunnu.

— Ei, mutta se on hullumpi, että kun vain maistaa sellaista, niin ei tyydy enää yhteen ja kahteen, vaan yhtäkkiä on syönyt neljälläkymmenellä tai viidelläkymmenellä pennillä.

— No niin, kerran se kyllä saattaa käydä!

— Mitä vielä! Tietysti me olemme käyneet siellä montakin kertaa ja — niin se nyt on yhtäkaikki, mutta rahani ovat nyt lopussa, ja minä olen lainannut 50 penniä Ossilta.

— Ne sinun täytyy heti huomenna maksaa pois — sanoi Freedrik päättävästi. — Minä annan sinulle kassastani. Tiedäthän, että isä ankarasti on kieltänyt ja varoittanut meitä ottamasta pieniä lainoja tovereiltamme.

Bruuno oli vähän nolon näköinen. — Sinä olet kunnan poika, Freedrik, kun autat minua tästä pälkähästä — sanoi hän vihdoin.

— Onhan se luonnollista; mutta nyt sinun myöskin täytyy luvata minulle, että vastaisuudessa olet lujempi, kun tuollaiset kiusaukset sinua vaivaavat, ja jos tulisit pinteeseen, niin puhu heti asiasta minulle.

— Sen tahdon tehdä; sinun kanssasi onkin niin hyvä puhua, mutta Meeri käy päälle kuin mikäkin porokello ja on aina olevinaan niin viisas ja uljas.

— Kuulin kyllä kinnanne päivällä; Meeri oli vähän kiivas, mutta ei hän mitään pahaa sentään tarkoita.

— Ehkä ei, mutta paljon melua hän sentään tekee. — Näin sanoen Bruuno veti peiton korviinsa asti ja tunki sydämensä oikein keveäksi tunnustuksensa perästä.

— Kuka noputtaa ovea? — Freedrik kurkisti ulos. — Mitä tahdot, Meeri?

— Nukkuuko Bruuno jo?

— Melkein.

— Noh, herätä hänet sitte ja sano, että minä olin äkäpussi päivällä, huomenna olen taas lempeä kuin kyyhkynen.

— Hyvä — huusi Bruuno vuoteestaan — minä suon sinulle anteeksi — sinähän olet vain tyttö!

— Hyi, sinä ilkeä poika, minä sinua vielä opetan! — Hän lähti matkoihinsa kiireesti, niin että tohvelien klipin klapina vain kuului käytävien korkkimatoilta.

Joulutuumia ja kotimatka.

— Aika kuluu toki hyvin pian — sanoi Meeri eräänä päivänä — nyt ei meillä enää ole muuta kuin kolme viikkoa jouluihin eikä muuta kuin kuusitoista päivää siksi kuin lähdemme kotiin.

— Miten kauniilta Kerttula nyt näyttäneen talvipuvussaan — sanoi Helka.

— Ajattelen sitä usein ja toivon että sen näkisin todellisuudessa.

— Sedällä ja minulla on yhteinen salaisuus, sinä kyllä saat sen aikoinasi kuulla — sanoi Meeri, joka samalla näytti hyvin salaperäiseltä.

— Varmaankin on kysymys jostakin joululahjasta — tuumaili Helka, mutta

Meeri vain nauroi.

Kaikki mitä näinä viikkoina tehtiin tai puhuttiin, koski aina toivottua joulua, joka koko syksyn ikäänkuin etäisyydessä olevana valopilkkuna oli hämmöittänyt nuorten mielessä. Kadut olivat täynnä kiirehtiviä ihmisiä, ja kauppapuodit hohtivat illoin mitä komeimmassa sähkövalossa, jotta uhkeat joulunäyttelyt esiintyisivät niin loistavina kuin mahdollista. Kyllä siellä ostettavaa löytyi, kun vain rahaa oli kukkarossa.

Kerttulan lapset olivat jo aikoja sitte laatineet toivomusluettelonsa. Kaksoisveljekset toivoivat saavansa uudet luistimet, kelkat ja lampaannahkaiset lakit. Eedit oli pyytänyt lastenlehteä tulevaa vuotta varten ja nukkepöydän kaluston. Ester toivoi nukkehellaa keittoastioineen. Myöskin Lilli oli äitinsä avustamana kirjoittanut: "monta monta nuttea ja suuji hevonen", ja isä oli lupaavasti hymyillen pistänyt listan lompakkoonsa muiden mukaan.

Freedrikin joululuettelo oli yhtä järjestyksellinen kuin hän itse:

N:o 1. Yksi vaatekerta.

" 2. Uusi kartasto.

" 3. Saksalainen sanakirja.

N:o 4. "Välskärin kertomukset" korukansissa.

" 5. Uusi kukkapuserin.

" 6. Pari hansikoita.

" 7. Kirjahylly.

" 8. Kalossit.

" 9. Kirjesalkku.

" 10. Paperiveitsi.

Bruno oli toivonut itselleen kajaanilaiset sukset sekä potkukelkan, jonkun joululehden ja vähintään parikymmentä muuta kapinetta. Meerin listalla oli sikin sokin: hajuvesipulloja, uusi nahkareunus, kengät ja hansikat, hauskoja kirjoja ja marsipaanikaramelleja; mutta Helka ei pyytänyt muuta kuin kirjoitusneuvot ja nahkalakin.

Toivomuslistat antoivat aihetta monenlaiseen puheeseen ja tuumaan joutohetkinä, ja sitte jokainen hiljaisuudessa laski varojansa, ennenkuin lähti ostoksille, sillä monta oli, joille tuli antaa, eikä kukaan saanut jäädä ilman.

Meeri oli ommellut kirjoitusmaton isälleen sekä työlaukun äidilleen; setä Langen piti saada kynänpyyhin, ja Roosa tädille hänen oli aikomus valmistaa munasäiliö, ja nyt täytyi joka vapaahetkenä olla ahkera, jotta kaikki tulisi aikanaan tehdyksi. Hän ja Bruno laskivat kilvan sekä päivät että tunnit, mitkä vielä olivat jäljellä ennen kotimatkaa, ja Helka kuunteli heidän puhettaan vähän surumielisenä. Tietysti joulu kaupungissakin tavallaan oli hauska — tuumi hän — mutta ettei se ollut sellainen kuin joulunpyhät kotona Kerttulassa, sen hän kyllä käsitti serkkujen innostuneista kertomuksista.

— Mitä sinä siitä pitäisit, jos saisit lähteä serkkujesi kanssa maalle? — kysyi hänen äitinsä päivää ennen kuin toisten piti lähteä.

Helka hätkähti. — Oi, miten hauskaa se olisi — huudahti hän — mutta — minä en tahtoisi olla erotettuna isästä ja äidistä joulu-iltana. — Hän kietoi käsivartensa äidin kaulan ympäri ja hyväili häntä sydämmellisesti.

— Nyt täytyy kaiketi sedän tuoda esiin meidän salaisuutemme — sanoi Meeri hyvin puhuvin katsein.

Kasööri lykkäsi tukkaansa otsalta ja asetti paremmin kuntoon silmälasinsa. — Professori luulee maailman vahvistavan äidin hermoja; lähde vain serkkujesi muassa, tyttöseni, me tulemme kyllä perässä päivää ennen joulua.

— Onko se oikein totta? — Helka katsoi kysyvänä toisesta toiseen.

— Niin, niin, sinä seuraat meitä, sen setä ja minä olemme jo aikaa päättäneet — sanoi Meeri iloiten ja pyörieli serkkunsa kanssa riemuiten ympäri salia. — Sinä vietät joulua Kerttulassa, ja meille tulee niin hauskaa, niin hauskaa!

Setä Lange silitteli tyttärensä lyhyttä tukkaa, ja Roosa tädin ystävälliset silmät kiilsivät kosteina; molemmat olivat iloisia siitä, että saattoivat valmistaa tyttärellensä suuren joulu-ilon.

Nyt syntyi kiire joululahjojen tähden, kun ne kaikki olivat pantavat käärröön ja pakattavat matkalaukkuihin muitten kamssujen muassa. Vielä viimeisessä hetkessä täytyi ostaa jotakin, joka oli

unhottumaisillaan, ja sitte täytyi heidän vielä mennä sanomaan jäähyväisiä Jannelle, saadaksensa oikein tuoreita terveisiä kotiin. Heidän pikku turvattinsa tunsivat itsensä onnelliseksi koulussaan kumppanien parissa, ja hän oli jo oppinut valmistamaan koko joukon hyödyllisiä kapineita. Opettajattaret olivat niin herttaisen hyviä häntä kohtaan — sanoi hän — ja jalat olivat tulleet paljon paremmiksi. Luulipa tohtori, että hän vastaisuudessa saattaisi ruveta liikkumaan kainalosauvojen avulla. Pelkkiä hyviä uutisia oli siis vietävänä; näytti olevan hyvä päätös tuo, että Janne kouluun vietiin. Kaikilla lapsilla oli mukanaan hänelle pieni joululahja, ja Lotta täti oli lähettänyt ison käärön, joka näytti hyvin lupaavalta. Jouluaaton piti oleman juhla koululla, sellaista joulua ei Janne milloinkaan ennen ollut viettänyt, ja tuo hämmöittävä ilo säteili jo hänen kirkaissa lapsensilmissään.

Freedrik laski suojelevasti käsivartensa hänen hennon ruumiinsa ympäri, sanoen: — Voi nyt hyvin, pikku Janne, kyllä me viemme terveisiä äidille ja ilahutamme häntä sillä tiedolla, että sinun on täällä hyvä olla.

Seuraavana aamuna nuoret läksivät.

— Hyvästi, äiti rakas! Tervetultua jäljestäpäin! —

Näin jätti Helka hyvästi äitinsä hänen vuoteensa ääressä lähtöhetkenä aamulla, ja sitte kiirehdyttiin asemalle, jonne kasööri heitä saattoi, nähdäkseen, että kaikki oikein tulivat vaunuihin. Siellä vasta olikin sekamelskaa asemasillalla, ja vaunuihin tunkeili koululapsia kaikenikäisiä. Vihdoin tulivat kuitenkin kaikki matkalaukut, mytyt ja kääröt paikoilleen, asemakello soi, ja pitkä vaunujono lähti liikkeelle, kiitäen pois kylmässä talvi-ilmassa, ohi Kaisaniemen lehdettömien puitten ja Eläintarhan alastomien lehtojen.

Alussa oli vaunuissa niin ahdasta, että kaikki käytävät sohvien välissä olivat täynnä, istuttiin neljä ja viisikin yhdellä penkillä, ja sohina vaunuissa kuului ikäänkuin meri olisi pauhannut myrskyssä. Siinä puhuttiin ja syötiin; kukin tarjosi toisille, mitä hänellä oli laukussaan. Elmalla oli valmiiksi riksityitä pähkinöitä mukanaan.. Meerillä oli karamelleja ja Helkalla suklaatipastilleja. Bruuno piti tarkkaa huolta voileipäpussista, ja Lines Stormbom, jonka oli määrä viettää joulua Elman kodissa, tarjosi ameriikkalaisia omenia. Freedrik luki päivän sanomalehteä, jonka hän oli ostanut asemalla, ja Vihtori pysyi tupakkavaunussa.

Kaikki olivat niin iloisia ja onnellisia, kuin saattaa olla ainoastaan lähtiessä kotiin jouluksi, kuten Meeri sanoi; kaikki ajattelivat ja puhuivat vain jouluillasta. Jokainen mytty tai käärö, jonka uudet väliasemilta tulleet matkustajat asettivat hyllyille tai sohvien alle, oli nuorten mielestä välttämättömästi joululahja, ja käärön muodon mukaan koetettiin arvata, mitä se mahdollisesti sisältäisi.

Juna seisahtui asemille ja pysäkeille, jättäen tavaraa ja matkustajia, mutta vaunut eivät sittekään käyneet paljoakaan väljemmiksi, niin täpötäynnään ne olivat alusta alkaen. Ja niin kuljettiin eteenpäin, yhä eteenpäin.

Niin, puhise sinä, vanha rehellinen veturi; sinä et tiedä, kuinka monta sydäntä kiivaasti sykähtelee kärsimättömässä innossa päästäksensä pian, pian rakastettuun päämaaliin!

— Isä tulee itse meitä vastaan asemalle — sanoi Meeri.

— Hänellä on Oiva ja Rusko mukanaan, ja Ruskoa minä ajan. — Bruuno hieroi tyytyväisenä käsiään.

— Luulenpa että nukut, Helka?

— En suinkaan!

— Niin, mutta nyt meidän kuitenkin vähän täytyy nukkua, jotta aika rientää paremmin. Katsos, nyt hämärtää jo, meillä ei enää ole erittäin pitkästi matkaa jäljellä.

Mutta Helka ei nukkunut, vaikka hän istui ihan hiljaa liikkumattomana, niin että Meeri saattoi nojata päänsä hänen olkaansa vasten. Hän katseli lakkaamatta ulos vaunun-ikkunoista noita lumella peitettyjä metsiä, jotka niin kiireesti näyttivät kulkevan ohitse; ne tuntuivat niin taikamaisilta hämärässä ja muodostivat vasten talvitaivasta kummannäköisiä kuvioita. Ratavartiain mökeistä vilkutti valo niin ystävällisesti ulos pimeyteen, että oikein sydäntä lämmitti; lapsien päitä näkyi ikkunoissa, ne kurkistivat uteliaina ulos ja katosivat taas, kuten unikuivat. Asemat olivat kuten suuret lyhdyt loistavine akkunariveineen, ja keveitten harsouutimien takaa näkyi kukkia, ja sisällä istui naisia, jotka ompelivat ruusuhuntuisten lamppujen valossa. Toinen taulu vaihtui toiseen, ja ne kutoutuivat Helkan muistiin kirjavana satuna, kauniimpana kuin mitä hän milloinkaan oli lukenut.

Näin kuluivat tunnit, ja nyt ilmoitti konduktööri, että oltiin F:n asemalla. Meeri syöksähti unen

pöperössä kapineittensa kimppuun, ja pojat kokoilivat kiireesti matkalaukkuja.

— Nyt siis todellakin ollaan perillä!

— Olemme niin, tuolla seisoo isä asemasillalla.

— Tervetultua, tervetultua! — Aessori Bergendahl syleili heitä kaikkia. Sitte pojat kiirehtivät ottamaan selkoa matkatavaroista, sillä välin kuin tytöt odotussalissa käärivät ympärilleen lämpimiä villahuiveja ja päällysnuttuja, joita äiti oli heille lähettänyt.

— Ovatko kaikki kodissa terveitä?

— Ovat, Jumalan kiitos, — teitä odotetaan kovin. Kontio on lasten avulla laittanut hyvän kelkkamäen, ja vanha Mari on leiponut koko päivän. Nyt olemme valmiit lähtemään, luullakseni.

Oiva ylpeili ja ravisti kaunista päätänsä niin, että kaikki kulkuset luokkavarustuksessa helisivät. Aessori otti Helkan omaan rekeensä, Bruuno oli Freedrikin ja Meerin ajajana. Pappilan kuski, vanha Juntunen, ajoi kolmatta rekeä. Hän oli kääriyt Vihtorin ja Elman vahvoin nahkavällyihin ja istui sitte itse ajajan paikalle, ja niin mentiin asemapihalta ulos huurteiseen metsään.

Iloisesti helisivät kulkuset raittiissa talvi-ilmassa, ja kirkkaina loistivat tähdet tummansinisellä taivaalla. Helka hengitti syvään turkinkauluksensa takana. — Oi, kuinka tämä oli ihanaa!

— Onko sinun vilu, tyttöseni?

— Ei, eno hyvä!

— Hyvä, sittehän voit vähän nukkua, jos tahdot.

Mutta Helkan ei tehnyt mieli nukkua. Hän istui siinä hyvin varustettuna lämpimissä vaatteissa ja nautti kulkusten kilinästä, sillä hänen korvissaan ne soivat ikäänkuin olisivat laulaneet: "kotiin, kotiin, kotiin, kotiin jouluksi". Kukapa olisi voinut nukkua tuollaista laulua kuullessaan!

Tuossa näkyi kirkko äänetönä ja kunnioitusta herättävänä hiljaisuudessaan, ja valo pappilan akkunoista viittoi tervetuloa.

— Hyvästi, hyvästi! — huusivat Vihtori ja Elma, kun poikkesivat tienhaarasta pappilaan päin, ja Juntunen nosti arvokkaasti lammasnahkaista lakkiaan.

— Näetkö valoa pajasta? — huusi Meeri.

— Siellä taotaan joulukenkiä Ruskolle ja Oivalle sekä Pekalle ja koko joukolle.

— Katsoppas, tuolla jo on veräjätupa! Oi kuinka kauniit nuot koivut kujanteessa ovat!

— Noh, jouduppas nyt Rusko, vanha poika, sillä nyt kohta jo olemme perillä Kerttulassa!

Niin, siinä nyt todellakin oli tuo suuri, kaunis kartano, loistaen kuten taikalinna monine kynttilöineen, jotka oli sytytetty kotiin tuliain kunniaksi. Tusse hyppäsi iloissaan, ja herra Kontio seiso i verannalla heiluttaen lakkiaan.

— Ptro, ptro, Rusko ja Oiva, seisokaa nyt! Hyvää päivää, Miina ja Mari — noh Tusse lomppi, poikaseni, hyvää päivää, hyvää päivää!

Etehisen ovi lensi auki, ja siellä jo Freedrik samalla oli äitiä syleilemässä.

— Tervetuloa, rakkaat, rakkaat lapseni! — tervehti äiti.

Iloinen tuli räiskyi ruokasalin uunissa, ja lattian keskellä seiso i katettu teepöytä, jossa oli tutut siniset kupit ja kukkuralliset kopat täynnä lämmintä leipää sekä tuoreita, vastakuivatuita korppuja, sellaisia, joita ei löytynyt missään muualla maailmassa kuin täällä kotona. Kiiltävä teekyökki porisi pöydän päässä, missä äiti kaatoi kullekin tuota lämmittävää nestettä. Ester hyppäsi tasajalkaa tuolinsa edessä, ja Lilli istui hiljaa ja onnellisena ison veljen sylissä. Heidän välinsä oli erittäin hyvä; pienokainen tahtoi kastaa leipänsä ison veljen kuppiin ja myöskin murentaa korppua hänelle.

— Jumalan kiitos, että teidät taas näen täällä kaikki terveinä! — Äidin katse lensi hellänä pöydän ympärillä istuviin, toisesta toiseen. — Freedrik näyttää vähän kalpealta, mutta Meerillä ja Bruunolla on kyllä voimat tallella. Pikku Helka on varmaan kasvanut, eikö niin, herra Kontio? — Saattepa uskoa, että täällä on ollut hommaa, ennenkuin olemme saaneet kaikki kuntoon teidän tuloanne varten. Herra Kontio on oikein kiitettävällä innolla auttanut minua.

— Hm, sehän on aivan vähän, mitä minä olen voinut tehdä — nuori mies punastui korviaan myöten kainouudessaan.

— Me olemme laittaneet kelkkamäen — alkoi Haarald.

— Se menee suorastaan korkealta mäeltä venetalaslahteen — selitti Pentti.

— Olen jo kolmasti luistanut kumoon — sanoi Eedit.

Noin puhuivat he kaikin melkein yhtähaavaa ja kertoivat hevosista, lehmistä, lampaista ja kanoista. Bruunon rakkaasta Virkusta, joka oli tullut niin hirveän korkeaksi, sekä Tusse paran jalasta, joka oli ollut kipeänä kolme viikkoa.

— Nyt jauhaa perhemylly — sanoi asessori leikillisesti rouvallensa.

— Se soi minun korviini kuin kaunein musiikki — vastasi äiti loistavin silmin.

— Minä kaipaan vain Gerdan ääntä tekemään sitä täysisointuiseksi.

— Me olemme ommelleet niin hirveän paljon joululahjoja — kertoi Eedit jälleen. — Isä saa ... ei, ei, minä en saata sitä puhua, hän ei saa sitä kuulla, mutta minä kuiskaen korvaasi...

— Meeri saa jotakin neliskulmaista, joka alkaa — — en sano!

— Kerro nyt heti, olen hyvin utelias!

— En, en — mutta Bruunon joululahja on soikea ja Freedrikin on maton muotoinen, ei, tyynyn muotoinen se on.

— Et saa sanoa enempää, ole nyt jo vaiti!

Pikku tyttöjen salaisuudet kuiskattiin korvasta korvaan, kunnes kaikki pöydän ympärillä olevat hyvin tiesivät, mitä lahjaksi saisivat; mutta mitä se teki, lahjat olivat yhtä rakkaat kuitenkin.

Tuli uunissa loppui vähitellen, nuo valoisat huoneet olivat niin lämpöiset, ja vilkas puhe hiljeni aina sen mukaan kuin toinen toisensa perästä lähti väsyneenä makuuhuoneeseensa. Ihanalta tuntui pitkän matkan jälkeen päästä pehmoisiin vuoteisiin, jotka odottivat valmiiksi pöyhittyinä, ottaakseen heitä lämpimään helmaansa. Sitte tuli äiti ja istui hetken jokaisen vuoteen laidalla, antaen lapsille siunauksensa yöhyväisiksi. Vihdoin oli kaikki ympäristössä aivan äänetöntä; ei mitään ratasten jyrinää eikä meluavia ääniä kuulunut, kuten tavallisesti kaupungissa. Tussekin makasi kopissaan oljilla, tähdet yksin valvoivat yön hiljaisuudessa, ja Kerttulassa nuoriso turvallisesti nukkui kodin suojelevassa satamassa.

Joulu-aatto.

— Hauskaa joulua, hauskaa joulua! — kuului vaihtelevissa ääni-asteissa läpi koko talon, sillä välin kuin luonto vielä oli aamuhämärän verhossa ja kahvitarjottimet kilisivät huoneesta huoneeseen. Oli nimittäin vanha tapa Kerttulassa, että sekä vanhat että nuoret jouluaattopäivänä joivat kahvia vuoteessaan, sytytettyjen lamppujen ja ratisevan pesävalkean valossa, ja tämä harvinainen nautinto oli varsinkin lasten mielestä suuri-arvoinen.

Edellisenä iltana Helkan vanhemmat olivat saapuneet, ja nyt vasta oli hänen joulu-ilonsa täydellinen, kun hänellä oli kaikki rakkaansa Kerttulana katon alla. Mitäpä hän vielä olisi voinut pyytää?

Vankan aamiaisen syötyään lähtivät kaikki nuoret, varustettuina kopilla, joissa oli kauruja ja leivänpalasia, viemään ylimääräistä herkku-ateriaa navetan ja tallin asukkaille, siten toivottaaksensa niille hyvää joulua. Hauska oli nähdä Eeditin ja Esterin iloa, kun kanat nokkivat jyviä heidän käsistään. Lammasläävässä he ottivat karitsat syliinsä, ja niitä täytyi sitte Helkan ja ison siskon ihailia.

Mutta tallissa oli Bruuno isäntänä. Tänään hän jo monta kertaa oli käynyt kurkistamassa lemmikkiänsä Virkkua, joka vielä seisoj varsakarsinassa, mutta jota talven aikana piti opetettaman valjaissa juoksemaan. Tyttöjen täytyi nyt nähdä, miten taitavasti se otti sokeripalan Bruunon kädestä samalla kuin hän toisella hyväili sen kaulaa. — Oi sitä Virkkua, se oli varmaan yhtä viisas kuin ihminen!

Puut kujannekäytävässä olivat juhlaksi pukeutuneet mitä hienoimpaan härmäiseen juhlapukuun, joka kimalteli ja loisti auringon paisteessa, ja ympäri suuren olkilyhteen, jonka tallirenki oli ripustanut

pihaportin pylvääseen, kokoontui joukko lavertelevia pikkulintuja. Tämä oli niin kaunista, että Freedrik ja Helka joutuivat väittelyyn, oliko Kerttula kauniimpi kesällä vaiko talvella.

Sisään tultuansa he saivat nähdä komean, kauniin joulukuusen seisovan keskellä salin lattiaa, ja sen koristamiseen tarvittiin nyt nuorten käsiä. Äiti toi esiin kaikkein parhaat talvi-omenansa, ja herra Kontio oli kullannut pähkinöitä syksyn kuluessa. Lippuja ja hopealankoja, konvehteja, piparikaakkuja ja kaikenlaista kimaltelevaa tavaraa ja koristusta oli pantu täydentämään puun komeutta, ja sitäpaitsi vielä lukemattomia kynttilöitä, jotka valollaan saivat lapset ilosta huutamaan. Jouluaatto oli kuitenkin kaikkein hauskin päivä koko vuodessa!

Päivällisen jälkeen ajettiin hevoset portaitten eteen, ja Helka, Meeri, Freedrik sekä "maisteri" lähtivät kiertomatkalle talon kaikkiin torppiin, viedäkseen lämmintä leipää eukoille ja kutsuaksensa torpan väkeä joulupitöihin herraskartanoon kolmantena joulupäivänä. Ilokseen he katselivat näitä pieniä koteja, sillä kaikkialla oli siivottu ja puhdistettu ja lattiat huuhdottu valkoisiksi; takatkin olivat valkoisiksi kalkitut, ja puhtaat uutimet riippuivat akkunain edessä. Lasten silmät kiilsivät ilosta, kun he ajattelivat sitä iloa, mikä heillä oli odotettavissa. Ei milloinkaan sydän ole niin lämmin, ei milloinkaan niin altis valmistamaan muille pientä iloa, kuin joulu-aattona. — Metsä seiso i hiljaisena ja juhlallisena, ja lumi lepäsi hienona ja pehmeänä teillä ja poluilla, ja kaikki vihreät kuuset olivat ikäänkuin joulukuusia, kun ne niin härmäisinä kimaltelivat.

Nuorten tullessa kotiin oli teepöytä jo katettuna ja koristettuna kirjavilla tulpaaneilla ja tuoksuvilla narsissakukilla, jotka olivat kasvaneet Santaniemen ansarissa; ne olivat Lotta tädin tervehdyksenä hänen rakkaille naapureille.

Nyt kynttilät loistivat kaikista kruunuista, ja valaistun kuusen ympärille kokoontuivat, isäntäväki ja palveliat, vanhat ja nuoret, ja kaikki yhtyivät veisaamaan hyvin tunnettua jouluvirttä:

Enkeli taivaan lausui näin:
Miks hämmästyitte säikähtäin?
Mä suuren ilon ilmoitan
Maan kansoille nyt tulevan.

Joulukuusen ääressä luettiin Gerdan kirje. Hän kirjoitti:

"Sydämmestäni ajattelen teitä, rakastettujani, ja syleilen teitä hengessäni. Kiitoksia siitä runsaasta rakkaudesta, joka lapsuudestani asti on tehnyt kaikki joulu-aatot minulle niin valoisiksi ja onnellisiksi, että muisto niistä sulostuttaa yksinäisen jouluni täällä vieraassa maassakin. Täällä on minulla kuitenkin yksi ystävä, joka kaikin tavoin on koettanut auttaa minua ja yhäti on tukenani kuin paras veli, — se on Heikki. Sanokaa se rakkaalle Lotta tädille, se häntä ilahuttaa. Kaikki täällä kasvatuslaitoksessa ovat myöskin erittäin hyviä minulle, ja meilläkin vietetään joulua siten, että jaetaan pieniä lahjoja. Heikki on myöskin kutsuttu vieraaksi luoksemme, ja yhdessä me sitte muistelemme teitä ja juttelemme kodista ja kotolaisista. Heikki pyysi minua lähettämään teille kaikille paljon terveisiä ja toivotti lapsille monta lahjaa. Erittäinkin toivoi hän, ettei vanha pukki vain unhottaisi hänen suosikkiansa pikku Lilliä, vaan muistaisi häntä kaikella, mitä hän hartaimmin on toivonut saavansa. — Ellei Heikki olisi täällä, luulen että välistä kärsisin koti-ikävästä, mutta me olemme jotenkin usein yhdessä, ja hän on ollut mukana pienillä huvimatkoillamme, joita olemme tehneet lähiseutuihin. Hänen lukunsa menestyvät hyvin, ja hänen toverinsa pitävät paljon hänestä. — Ajatuksissani olen luonanne joulu-aattona, kun luette tämän kirjeeni; näen niin selvästi teidän kaikkien kasvot edessäni ja kuusenne ja joulurienunne sekä isänmaani valkoisessa juhlapuvussaan. Sydämeni pohjasta toivotan teille kaikille hyvää joulua — Ajatelkaa rakkaudessa

Gerdaanne".

Äiti seiso käsi isän olalla, sillä välin kuin isä luki kirjeen, ja hänen hyvät ja ystävälliset silmänsä kiilsivät kosteina, sillä muisto poissa-olevasta tyttärestä ja hänen tyhjä paikkansa perhepiirissä oli ainoa asia, joka toi varjon tähän iloiseen jouluun.

Mutta nyt koputti joulupukki lunta saappaistaan porstuassa ja tuli sisälle takkuisessa turkissaan, kantaen suurta koppaa, joka oli täynnä joululahjoja.

— Onko täällä kilttejä lapsia?

Pikku tytöt piiloutuivat iloisesti pelästyen äitinsä hameen taakse eivätkä uskaltaneet puhua eikä vastata, mutta Haarald vakuutti miehekkäästi, että hän tuns i joulupukin saappaat, ne oli Kalle saanut juuri ennen joulua aivan uusina. Lilli istui turvallisesti isän käsivarrella ja hymyili iloisesti "putti jautalle, jota oli täynnyt niin pittää mattan ja tantanut niin tuujen topan". Niin, hän kurotti pienen kätensä ja tahtoi "tilittää tilttiä puttia". Sitte pukki laski alas koppansa ja jätti sen lattialle kaikkine salaisine kääroineen ja sanoi hyvästi seuraavaksi jouluksi.

Lapset huusivat: — Tervetultua takaisin! — ja Lilli taputti käsiään ihastuksissaan, mutta hän ei huutanut eikä melunnut kuten toiset lapset. Hän hiipi valkoisessa puvussa joulukuusen ympärillä ja nousi varpailleen ulottuakseen ottamaan kuusesta jonkun karamellin.

— Hän on kuten pieni joulu-enkeli — sanoi Roosa täti, kun tuo pieni keijukainen hyppi hänen ohitsensa — ja katsokaa, miten hänen silmänsä säteilevät, aivan kuin tähdet. En milloinkaan ole nähnyt suloisempaa lasta!

Äiti otti Lillin syliinsä painaen hänen ruusuisen poskensa poveansa vasten. — Sydänpöytäni — sanoi hän — ja lisäsi häntä hellästi katsellen: — hän on meille niin kallis, mutta niin hento ja heikko, ettei hän kestä tuulenleyhkääkään.

— Niin, pienokaisemme tarvitsisi istua pumpulissa lasikaapissa — sanoi asessori Bergendahl leikkillisesti.

— Pojat ja pikku tytöt näyttävät sen sijasta terveiltä ja tukevilta — tuumasi Roosa täti.

— Kyllä, Jumalan kiitos, sitä kyllä syystäkin voi sanoa — vastasi äiti hymyillen — heillä onkin ihmeen hyvä ruokahalu, ja maitoa he juovat kilpaa parhaiten vasikkojeni kanssa.

— Katsoppas Lilli, ota kiinni, tuolla tulee sinulle jälleen käärö. Mitä siinä on päällekirjoituksena? Katsokaapas! "Pikku Lumikko prinsessalle".

— Hohho, miten monta nimeä sillä tytöllä on — nauroi isä, joka auttoi sinettä avatessa — äsken oli nukke "Neiti talvikukkaselle" ja tuleva käärö on "Pikku auringonsäteelle".

Mutta Lillin mielestä tämä ei ollut mitään kummallista, hän piti osotteet kaikki ihan oikeina.

— Rakkaalla lapsella on monta nimeä, — sanoi kasööri setä.

Pian oli koko salin lattia täynnä papereita ja käärylankoja, ja tuoleilla, sohvilla ja pöydillä oli mitä kirjavin joukko kaikenlaisia esineitä. Helka ja Meeri saivat kumpikin valkoiset turkisreunukset, pikku pojat saivat luistimet ja Bruuno oivalliset sukset sekä toivotun potkukelkan, jonka talon taitavin käsityöntekijä oli valmistanut. Pikku tytöt iloitsivat äärettömästi pienestä somasta nukenhellasta, jonka olivat saaneet kaikkine keittokaluihineen. Freedrik ja "maisteri" selailivat uusia kirjojaan; kaikki olivat saaneet juuri sitä, mitä toivoivat. Iloisia katseita ja kiitoksia vaihdettiin kuusen ympärillä, jonka kynttilät vähitellen sammuihin toinen toisensa perästä, kunnes latvalyhty oli ainoa, joka levitti valonsa hopeahuurteen ja pumpulilumen ylitse.

Lilli nukahti äitinsä syliin keskellä iloisinta leikkiään, lempinukke hellästi painettuna rintaansa vasten. Mutta toiset lapset koettivat pysyä valveilla siksi kuin illallista syötiin, jotta saisivat lipeäkalia, joulukinkkua ja riisiryynipuuroa sekä torttujen omenatäytteineen.

Kun puuroa syötiin, oli tapana lausua loppusointuisia säkeitä. Bruuno pääsi asiasta sillä, että lausui, ottaessaan puuroa kolmannen kerran eteensä: — "Puuroa mä ahmin, se on ruoka vahvin". — Että tässä seurassa oltiin iloisia, se oli tietty asia.

Sitte tuli hiljainen yö ja suloinen uni sivelemään lasten väsyneitä silmiä kiinni. Tähdet loistivat, ei tuulenleyhkää liikkunut, ja koko luonto lepäsi pyhässä rauhassa, ikäänkuin ensimmäisenä jouluyönä, jolloin enkelit lauloivat:

"Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, maassa rauha, ihmisille hyvä tahto".

— — — — —

Myöhään illalla oli maata menty, ja aikaisin tuli jälleen olla liikkeellä, jos tahtoi ehtiä aamukirkkoon. Kello viisi olivat kaikki jo jalkeilla. Kynttilöitä ja lamppeja sytytettiin kaikkialla, kahvipannu höyräsi ruokasalin pöydällä, ja kaikki kiiruhtivat saamaan kupillisen kahvia, ennenkuin kirkkoon lähdettiin. Oiva ja Rusko, Polle ja Pekka seisoivat jo valjastettuina; koko talon väki sai tänään ajaa kirkolle, ja niin sitte lähdettiin ulos talvi-aamun hämärään.

Oi, miten kaunis Kerttula oli nyt täydessä valossa, kun kääntyi sitä katselemaan kujanteesta! Jokaisesta pienimmästäkin mökistä tien vierustalla loisti valo, ja Santaniemi oli kuten palava linna tuolla lahden toisella puolella; mutta kaunein oli kuitenkin vanha kirkko, joka loisti ikäänkuin kaukaa tervehtien kirkkoon pyrkijöitä.

Kansaa kulki eteenpäin kaikilla teillä, ja kun nuo tummat joukot tulivat kirkon ovien sisäpuolelle, soi urkujen ihana ääni vanhojen holvien alla kutsuvasti heitä vastaan. Helka ei muistanut milloinkaan nähneensä mitään niin kaunista, kuin aamukirkko maalla jouluna. Noista lukemattomista kynttilöistä

nousi savu keveinä hattaroina yli rukoukseen kumartuneen kansan. Ylöspäin, ylöspäin, kuten hartaitten rukoukset! Helkan mielestä oli ikäänkuin Vapahtajan kuva tuosta tummasta alttaritaulusta olisi savuhunnun lävitse katsellut lempeästi ja rakastettavasti juuri häneen, ja aivan kuten hänen pyhät huulensa juuri olisivat lausuneet ne siunatut sanat, jotka olivat kuvan alle kirjoitetut: *"Tulkaat minun tyköni kaikki!"*

Niin, hän oli kyllä yksi, joka tahtoi tulla, hän tahtoi niin mielellään seurata Jeesusta ja palvella häntä. Kovin heikko hän oli, mutta Herra oli väkevä, ja hän tiesi, että mitä sydämessään rukoili, sitä Jumala oli luvannut antaa. Sen vuoksi hän painoi päänsä penkkiin, rukoili juhannus-rukouksensa uudestaan, pyytäen saada olla Jumalan lapsena elämässä ja kuolemassa.

Joulunpyhinä.

Toisena joulupäivänä oli Lotta tädillä suuret päivälliset, mutta pikkulapset jäivät kotiin keittämään rusinakeittoa ja paistamaan lätyjä uudessa nukenhellassa, sillä aikaa kuin isä, äiti ja isot siskot mitä kauneimmassa talvi-ilmassa ajoivat Santaniemeen. Matkalla sattui pappilalaiset yhteen, ja sitte he ajoivat kaikki yhtä jonoa vanhan puiston läpi, jäätyneen joutsenlammikon ja oljilla peitettyjen ruusupensaitten ohi pääkäytävää pitkin portaitten eteen.

Komealta näyttivät Santaniemen korkeat huoneet kalliine vanhan-aikaisine kalustoineen. Oikein olisi tuntenut itsensä ujoksi ja hämmästyneeksi, ellei Lotta täti olisi ollut siellä emäntänä. Mutta kun näki hänen loistavan iloiset silmänsä ja ystävällisen hymynsä, haihtui ujous pois, ja ilo ja hauskuus täytti mielen.

Päivällispöydässä, jota koristivat mitä kauneimmat ansarikukat, oli jokaisella vieraalla kukkanen lautasensa vieressä, ja kaikki nuoret oli pantu istumaan rinnakkain, joten saattoivat rohkeasti jutella toistensa kanssa; ei kukaan saattanut asettaa niin hyvin vieraitansa varten kuin Lotta täti. Itse hän istui pöydän päässä eli kunniaistuimella ja säteili hyväntahtoisuudesta, sillä välin kuin kukkurallisia vateja kannettiin ympäri.

Mieli-ala yleensä oli mitä paras. Asessori Bergendahl piti puheen emännälle vieraitten puolesta ja Lotta täti vastasi siihen heti leikillisesti ja näppärästi. Herra Kontio hämmästytti seuraa hauskesti lukemalla sievän runon, ja Vihtori tulkitsi nuorten syvän kiitollisuuden kunnioitettua tätiä kohtaan, joka heidän lapsuuden-ajoistaan asti aina oli tahtonut valmistaa heille iloa ja hauskuutta. Hän puhui niin lämpimästi, että kyyneleet tulivat Lotta tädin silmiin, eikä yksikään pöydässä olloista ollut toista mieltä kuin puhuja.

Meeri katsoi häneen ihastuneena. — Niin, se Vihtori saattoi esittää mitä vain kulloinkin tarvittiin!

Punaisessa salissa juotiin kahvia pienistä kiinalaisista posliinikupeista, jotka iso-isä Furumark oli tuonut kotiin purjehdusmatkaltaan maailman ympäri sata vuotta sitte. Kahvinjuomisen jälkeen meni nuoriso viheriään sänkykammariin, jossa valo viheriästä kattolampusta loi salaperäisen hohteen huoneen vanhan-aikuiselle kalustolle ja iso-äiti Etienne vainajan kuvalle, joka riippui piirongin läpuolella.

— Puhukaamme nyt kummitusjuttuja — sanoi Meeri. — Täällä itse kummituskammarissa se käy kaikkein parhaiten.

Freedrikin mielestä tämä pieni kaunis huone ei ensinkään näyttänyt pelottavalta, mutta toiset huusivat ääneensä: — Voi niin, kummituskertomuksia, ne vasta hauskoja! — Elma vetäytyi luottavasti lähemmäksi rohkeata Meeriä, ja Helkan silmiin kyyneleet nousivat siitä pelosta, mitä hirveätä hän saisikaan kuulla.

— Ala sinä, Vihtori!

— Noh, miksi ei. — Nuori ylioppilas seisoi käsivarret ristissä nojaten kevyesti uunia vasten.

— Eikö hän mahtanut tietää, että hän siinä asennossa näytti somalta, — ajatteli Helka. Hänellä nähtävästi ei ollut mitään sitä vastaan, että hän juuri oli valittu kertojaksi; päin vastoin näytti siltä, kuin hänellä olisi ollut kertomus valmiina.

— Oli eräs Elokuun ilta sinä kesänä, jolloin oleskelin Hämeessä Stormbomin herrasväen luona. He asuivat lähellä kirkkoa suuressa kylässä, jossa moni muu kaupunkilainen oli vuokrannut itsellensä kesä-asunnon. Seutu oli ihana, siellä oli mitä kauneimpia näkö-aloja, järviä ja saaria lukemattomiin asti; erittäinkin oli siellä eräs koivikko, jota yksimielisesti ihailtiin. Se oli meidän tavallisena

kävelypaikkanamme, mutta kaikesta kauneudesta huolimatta oli sillä hyvin proosallinen nimi: "Lehmihaka", vaikka minä tosin en milloinkaan nähnyt siellä lehmiä. Eräänä iltana olin siellä toverini kanssa hyvin omituisesta syystä. Oli nimittäin varmuudella kerrottu, että kummitus kulki haassa. Naiset olivat ihan poissa suunniltaan pelosta, ja myöskin herrat menivät halukkaammin toisaalle, kun lähtivät iltakävelyille. Joskus oli joku muija huomannut aaveen liehuvan puissa, toisinaan taas oli joku ukko kuullut ivanauraa ja nähnyt valkoisen haamun hitaasti katoavan koivumetsään. Hauska kävelypaikka tuli pahaan huutoon, kukaan ei uskaltanut mennä sinne edes keskipäivällä, ja hauskoista kahvikesteistä, joita siellä olimme pitäneet, tuli ihan loppu; se oli oikein harmillinen seikka. Silloin päätimme, toverini Maksu Stenberg ja minä, lähteä hakaan eräänä iltana, ottaaksemme toden perästä selkoa, miten oikeastaan tuon sietämättömän kummituksen laita oli, joka uhkasi hävittää meidän kesähuvituksemme. Tuumasta toimeen! Ilmoittamatta kenellekään mitään, päätimme me, kun muutamat muijat hämärässä taas olivat nähneet näkyjä, mennä hakaan hiljaa kuin hiiret.

— Hyi kuinka kammottavaa! — Helka ja Elma pitivät lujasti kiinni toistensa käsistä, ja heitä oikein pöyristytti. Meerin silmät säteilivät, ja hänen mielestään Vihtori oli oikea sankari.

— Noh, miten sitte kävi? — kysyi hän uteliaana.

— Ilta oli jotenkin pimeä, sillä kuu peittyi pilviin; me hiivimme muutamien katajapensaiden taakse ja tirkistelimme tutkivin silmin koivumetsään päin, joka huhun mukaan oli kummituksen pesäpaikka. Juuri kun siinä makasimme, kuiskasi toverini korvaani: näetkö mitään?

Minä käännyn, ja siinä, tuskin parikymmentä askelta meistä, seisoi valkoinen olento, ikäänkuin se olisi maasta noussut. Kuu, joka samassa tuli esiin pilvistä, valaisi selvästi tuon eriskummallisen olennon. Hitaasti se hiipi eteenpäin ja hapuili ilmaa ulospäin levitetyillä käsillään. Me emme juuri olleet pelonarkoja, mutta minun täytyy tunnustaa, että sydämeni sykki kovin, kun kummitus läheni ikäänkuin viitaten meille tuossa epäselvässä kuupalossa.

— Ja sitte se lähestyi ja tarttui sinuun jääkylmällä kourallaan — lausui Freedrik hymyillen.

— Ei, päinvastoin, juuri kuin olimme toisiamme ihan lähellä, katosi se äkki-arvaamatta suuren kiven taakse, ja silloin me rupesimme aavistamaan, että tässä oli vallaton leikki. Maksu riensi perässä aika kyytiä, ja minä samaten minkä ennätin, ja muutaman silmänräpäyksen perästä olimme tarttuneet pahantekiän kaulukseen kiinni. Se oli vallaton ylioppilasnulikka, joka oli huvitellut itseään tuolla tuhmalla aaveilemisellä pelotellaksensa kahta nuorta tyttöä, jotka olivat häntä suututtaneet. Hän ei ollut saanut mitään vihiä meidän päätöksestämme ottaa sinä iltana selkoa asiasta, vaan toivoi vieläkin voivansa pelottaa muutamia jänismäisiä raukkoja, mutta joutuikin samalla itse pihtiin. Me annoimme hänelle kyytiä hänen tuhmudestaan, ja seuraavana päivänä hän joutui kaikkein naisten naurun ja pilkan esineeksi. Kyllä hän rukoili, ettemme puhuisi asiasta, mutta jotakin rangaistusta hänen täytyi saada tyhmästä leikistään, ja kiireimmiten hän jo ensi laivalla lähti tiehensä suotuisammille aloille.

Meeri henkäsi syvään. — Tämä oli sukkela lorun loppu — nauroi hän.

— Alku kuului niin kammottavalta — sanoi Helka, tuntien vielä vähäisen pöyristyksen selässään — mutta hauska oli, että kaikki kävi hyvin lopulta.

— Huih — sanoi Elma — minä vain en milloinkaan olisi uskaltanut mennä tuohon hakaan kuupalossa. — Mutta nyt lineksen täytyy kertoa meille todellinen kummitushistoria; tuo, tiedäthän, tuosta tanssivasta luurangosta autiossa linnassa!

— Ei, älä millään muotoa — pyysi Helka — se kuuluu liian hirveältä!

— Oikein hiukset pystyyn nousevat — lisäsi Freedrik.

— Mistä te niin innokkaasti keskustellette? — kysyi Lotta täti, joka juuri astui huoneeseen.

— Me kerromme kummituksista, ja se on niin kovin hauskaa; siitä saa oikein miellyttäviä pöyristyksiä selkäänsä.

— Todellako? Helka on mielestäni ihan kalpea.

— Hän on aina niin arka — sanoi Bruuno ylimielisesti.

— Täti kulta, tule nyt tänne meidän luoksemme istumaan ja juttelemaan jotakin erinomaista! Sinä olet varmaankin maailmassa nähnyt monta kummallista tapahtumaa.

— Luuletko niin? — sanoi neiti Furumark. — Aaveitten kanssa minulla tosiaan ei ole ollut mitään tekemistä, lapsi kullat, mutta yhtä ja toista, joka ei ole aivan tavallista, on kaiketi jokainen ihminen elämässään nähnyt. Iso-äiti tuolla ylhäällä seinällä oli sitävastoin kovin taika-uskoinen, se kuului ajan

henkeen; hän uskoi enteisiin ja näki näkyjä. Eräänä yönä, kun hän heräsi, luuli hän näkevänsä rinnallaan sukulaisen, joka asui Ranskanmaalla eikä ollut milloinkaan Suomessa käynyt. Iso-äiti nousi istumaan vuoteellensa ja kysyi: "Mitä minulta tahdot?" — Mutta olento viittasi vain kädellään ja katosi. Monta viikkoa myöhemmin hän sai kuulla, että tämä sukulainen oli kuollut samana yönä ja samalla kellonlyönnillä, jolloin hän oli nähnyt hänet vuoteensa ääressä. "Hän tuli hyvästi jättämään" — oli iso-äidin tapana sanoa, kun hän meille kertoi tämän tapauksen.

— Niin kummallista! Mutta eikö se ollut juuri tädin iso-äiti, joka aina edeltäkäsini tiesi tunnin, milloin hänen miehensä saapui kotiin oltuaan poissa matkoilla?

— Oli kyllä. Neljänneksen tuntia edeltäkäsini hän kuuli hevosenkavioitten kapsetta sillalta, joka on kujanteessa, ja silloin hän antoi syyttää kynttilät joka huoneeseen, ovet avattiin, ja palveliain täytyi seisoa portailla valmiina ottamaan vastaan herraansa.

— Ja tuliko hän todellakin viidentoista minuutin perästä?

— Iso-äiti ei milloinkaan erehtynyt.

— Kummallista!

— Niin, siltä näyttää, mutta nykyajan ajatusten lukiat voisivat varmaankin selittää tuollaisia kokemuksia aivan luonnollisella tavalla. Iso-äidin ajatukset olivat niin yksin-omaan kiinnitetyt siihen, milloin hänen miehensä kotiin saapuisi, että hän siitä sai tuon varman tiedon. — Mutta jättäkäämme nyt kaikki nuot salaperäisyydet, ja tulkaa katsomaan, minkä yllätyksen teille olen valmistanut iso-isän saliin.

Kaikki kiirehtivät pois, valmiina seuraamaan Lotta tätiä, joka salaperäisesti viittoi heitä eteenpäin pitkää käytävää myöten, jonka äärimmäisessä päässä ovet äkkiä avattiin. Siellä sisällä keskellä valomerta, joka levisi kynttilöistä, kruunuista ja seinälampuista, joita huoneen suuret, vanhan-aikuiset kuvastimet monistivat, seisoi jättiläismäinen joulukuusi.

Samassa hetkessä kuului piilossa olevasta pianosta iloisen polskan sävelet, ja nyt sekä nuoret että vanhat muodostivat piirin joulukuusen ympäri. Kun sitte mitä iloisimmalla mielellä oli pyöritetty ympäri hetken aikaa, tarjosi punalakkinen tonttu kopastaan numerolippuja jokaiselle, ja silloin havaittiin, että kuusi oli päästä päähän täynnä arpajaisvoittoja. Tästä nyt syntyi pakina ja sekamelska, kun kaikki tunkeilivat joulukuusen ympärille etsimään, mitä kullekin oli sattunut, ja suuri ilo heräsi, kun sattuma jakoi lahjat sopimattomasti. Meeri sai nimittäin saappaanvetimen ja herra Kontio ompelukopan, Fredrik kyökki-esiliinan ja Helka paperossirasian. Lotta täti nauroi niin, että kyyneleet silmistä vierivät, ja kaikki kiittivät häntä hänen hauskan keksintönsä vuoksi. Sitte seurasi vilkas vaihtokauppa, joka oli kaikkein hauskinda, ja sen kautta sai jokainen vähintään kolme pientä somaa kappaletta muistoksi tästä hupaisesta päivästä. Teenjuonnin jälkeen lähtivät kaikki kotiin.

— Tervetultua Kerttulaan huomenna aamupäivällä — sanoi rouva Bergendahl hyvästijättäessään pappilan nuorisolle. — Herra Kontiolla on mainio kelkkamäki tarjottavana, ja Bruno kiittää luistinrataansa; tulkaa nyt niitä koettelemaan. Teidän täytyy sitte jäädä päivälliselle ja nähdä torpparien lasten joulu-iloa iltpäivällä.

— Tuhansia kiitoksia! — Olihan iloa edelleenkin joulunpyhinä.

— — — — —

Seuraavana aamuna lapset tuskin saivat silmänsä auki, ennenkuin rupesivat puhumaan kelkkamäestä, ja aikaisin aamupäivällä seisahtui pappilan reki portaitten eteen.

— Heijoo, nyt sitä hauskaa pidetään — kerskasi Bruno, syöksähtäen ulos sanomaan tervetuliaisia vieraille. — Olen koko aamun lakaissut luistinrataani venetalaan lahdella, ja ne, jotka eivät tahdo laskea mäkeä, saavat luistella.

— Oivallista, siitä minä olen huvitettu — sanoi Ines, joka oli tunnettu luokkansa parhaaksi luisteliaksi.

Ruokasalissa he joivat sitte kahvia ja söivät joulukaakkusia ja torttuja, ja sitte koko joukko lähti iloiten kelkkoineen, potkureineen ja luistimineen rantaan. Bruno luisti kelkalla alas mäestä ja vei Elman mukanaan, Fredrik ohjasi Helkan kelkkaa, ja pikku tytöt huusivat ilosta, kun kelkat liukuivat semmoista vauhtia, että korvat suhisivat, ja pojat lensivät kuin lumipallot tehden kuperikeikkoja.

Sillä välin Vihtori, Ines ja Meeri olivat koettelemassa luistinrataa, jonka havaitsivat olevan mainiossa kunnossa. Ines lensi eteenpäin kuten lokki levitetyin siivin, eikä Meerikään jäänyt jälkeen, ja Vihtori esiintyi turkkireunusteisessa lyhyessä nutussa ja pieni nahkalakki keikarimaisesti asetettuna vähän

vinoon hänen tummankiharaiseen päähänsä. Hän käyttäytyi erittäin somasti ja osasi tehdä jos jonkinmoisia koukeroita luistimillaan. Asessorin rouva oli myöskin tullut ulos Lillin kanssa, kun ilma oli erittäin leuto ja ihana. Hänkin tahtoi nähdä, kuinka nuoret huvittelivat. Lilli oli puettu valkoiseen päällysnuttuun ja lakkiin joka oli reunustettu joutsenen untuvilla, joten häntä syystä sopi nimittää "Lumikoksi", — niin hieno ja puhdas hän oli, ja hänen poskensa olivat vienosti rusottuneet raittiista ilmasta. Isä itse laski mäkeä lastensa kanssa ja liikkui yhtä reippaasti kuin joku heistä. Se oli reipasta, raitista huvitusta, ja kaikki olivat ihan punaposkisista, kun he vihdoinkin tulivat sisään päivällistä syömään.

— Tämä on ollut ihana aamupäivä — sanoi Iines, heilutellen käsivarrellaan olevia luistimia.

— Hauskempi ehkä kuin kaupungin radalla, vai miten? — sanoi Fredrik.

— Paras on venetalaslahti täällä kotona — vakuutti Meeri.

— Niin, ihanaa on olla maalla — myönsi Vihtori.

— Sitä minäkin, onhan se toki toista kuin "Espiksellä" kulkeminen — tuumaili Bruuno — ja sitte täällä on nälkäinen kuin susi, ja kun saa lihapallukoita ja riisiputinkia ja keitetyjä omenia, niin se vasta maistuu!

— Sinä olet varmaankin saanut tietosi vanhalta Marilta — sanoi Fredrik. — Tänään en luule kenenkään meistä juoksevan pakoon päivällisistä, raitis ilma antaa kyllä ruokahalua.

Aterian jälkeen tuli nuorison koristaa joulukuusi suureen väentupaan, joka iltaa varten oli somisteltu katajaköynnöksillä ja varustettu ovien sekä ikkunain yläpuolelle asetetuilla kynttiläkaarilla. Tähän kokoontui pian lukuisa lapsiparvi talon kaikista torpista ja tuvista; keskellä joukkoa seisoivat rouva Bergendahl ja puhui pienokaisille, niinkuin ainoastaan äiti voi puhua. Hän puhui Jeesuslapsesta, joka seimessä makasi, Betlehemin paimenista ja enkelien laulusta jouluyön hiljaisuudessa, ja miten kaikki ihmiset jouluna iloitsevat sanomasta, että Vapahtaja on tullut näyttämään tietä taivaaseen sekä vanhoille että nuorille. Pienet vieraat käsittivät jokaisen sanan, siinä kun he seisoivat piirissä hänen ympärillään tarkasti kuunnellen, mitä hän heille kertoi. Sitte he lauloivat yhdessä kauniin joululaulun:

"Tervehtii jo meitä
Joulu armahin..."

ja joulukuusen kynttilät heijastuivat lasten onnesta säteilevissä silmissä.

Laulun jälkeen tarjottiin kahvia nisusten kera, ja Fredrik sekä Bruuno jakoivat omenia ja kaakkuja puusta. Sitte alkoivat leikit ilolla ja riemulla. "Lainattiin tulta" ja "leikattiin kauraa", "kudottiin sarkaa" ja "lähdettiin viheriälle niitylle", ja ilo oli kattoon asti. Talon nuoriso oli aina mukana leikkiä ohjaamassa, ja pikku tytöt varsinkin olivat etupäässä.

Viimeiseksi lapset saivat suuret voileivät, ja ennenkuin he lähtivät, sai jokainen pienen lahjansa sekä joululehden. Rouva Bergendahl kätteli heitä kaikkia ja kehoitti heitä tulemaan kiltiksi lapsiksi, jotta olisivat iloksi Jumalalle ja vanhemmillensa.

Nyt lapset läksivät, isot pannukaakkupytyt nenäliinoihin sidottuina säästökseksi kotiväelle; mutta talossa vietetty joulujuhla loisti heidän mielessään kuten aurinko koko vuoden ajan. Oi joulu, ken kyllin voi kiittää ihanuuttasi!

Uusi vuosi.

Bruuno oli koettanut uusia suksiansa ja potkukelkkaa, ja Haarald ja Pentti olivat uudistaneet luistimensa; kaikki olivat sydämmen pohjasta huvittelleet tässä rakkaassa kodissa, ja nyt oli vuoden viimeinen päivä käsissä.

Tuli leiskui kodikkaasti ruokasalin uunissa, ja perhe oli kokoontunut sen ääreen. Fredrik rikkoi pähkinöitä lapsille, ja tytöt paistoivat omenia pitkissä langoissa lieden edessä, missä heidän omat poskensa paistuivat punaisemmiksi kuin heidän omenansa.

Kun puut olivat palaneet hiilelle, otti Bruuno sulatuskauhan ja tinapytkyn valaaksensa uudenvuoden onnea kaikille. Lapset pitivät tätä tointa hyvin tärkeänä, ja he kokoontuivat kuten varpuset uunin ääreen.

— Loiskis — siinä meni ensi panos vesimaljaan. — Siinä on Gerdan onni, pikku Gerdan, joka on niin kaukana.

— No nähkääs nyt, Gerda saa matkustaa laivalla tänä vuonna! Tuossahan on laiva piippuineen ja kaikki tyyni.

— Niin tietysti, hänenhän täytyy tulla kotiin yli meren. Miten totta tuo onnen tina saattoi puhua!

Sitten tuon valetun kappaleen varjoa täytyi katsella kaikilta puolin, siksi että jokainen oli sanonut mielipiteensä.

Helkan "onni" oli kuin kukkamalja, ja Meerin kuin morsiamen kruunu. Oli varsin kummallista nähdä, miten monta eri muotoista kappaletta Bruuno otti ylös maljasta. Kun kaikki olivat saaneet osansa, valettiin vielä viimeisestä tinapytkystä "kotihaltian" onneksi.

— Eläköön, eläköön kotionni! — huusivat lapset.

— Miten kauniisti se loistaa lampun valossa!

Kaikki katsoivat ihaellen Bruunun viimeistä mestariteosta, jota kasööri Lange tarkasteli.

— Mitä setä siitä tuumaa? — kysyi Bruuno uteliaasti.

— Minusta se näyttää olevan kaunis puu, jossa on tuuheat oksat ja monta pientä vesaa.

— Todellakin, sitte se on kuvaannollinen onni — sanoi asessori. — Antakaa minun katsoa, — oikein! Puu se onkin, ja puu merkitsee perhettä, jonka levitetyt oksat tahtovat suojella ja hoitaa nuoria vesoja. — Hän laski käsivartensa vaimonsa vyötäisille ja katsoi ympärillään olevaa perhettänsä. — Niin tulee olla! Jos ollaan kaukana taikka lähellä, tulee kodin helman aina tuntua turvallisimmalta ja lämpimimmältä satamalta. Jumalan kiitos hyvästä kodista!

Freedrikin silmä kohtasi isän silmää, sitte hän painoi suudelman äitinsä kädelle. — Kun minä kerran rakennan oman pesän, otan kaikessa esikuvaksi lapsuudenkotini — sanoi hän hiljaa.

"Kotihaltian onni" pantiin ylös astiakaapin päälle, jossa jokainen saattoi sen nähdä. Sitte viskattiin kenkiä ja sytytettiin kynttilää saksanpähkinän kuoressa, jotta saataisiin tietää tulevan vuoden tapahtumia. Vihdoin Roosa täti ripusti vihkisormuksensa hiuskarvaan, pudotti tämän juomalasiin, ja toisella kädellään pitäen kiinni Meerin kädestä hän luki seuraavat sanat:

"Mikä Meerin kohtalo?

Sormus kulta, kerro jo!

Kunniaa,

Mainetta,

Vaunuja ja kartanoita,

Rahoja ja tavaroita,

Rikkautta, onnea,

Köyhyyttä ja puutetta,

Uskoa,

Toivoa?"

Viimeisten sanain kaikuessa kilahti sormus hiljaa ja sointuvasti lasin syrjää vasten, ja se oli tädin sanojen mukaan ennustus Meerin uudelle vuodelle. Nyt piti kaikkien vuorostaan koettaa samaa tempua. Freedrik sai "kunniaa" ja Helka "rahoja ja tavaroita", herra Kontio "mainetta" ja Bruuno "vaunuja ja kartanoita", ja hän sanoi heti sen ennustuksen todistavan, että hänestä tulisi hyvinvoipa maanviljeliä. Illalliseksi tarjottiin vielä kerran jouluruokaa, ja Freedrik sai mantelin puurovadista.

— Lyyryn saat keväällä — ennusti isä, ja äiti hymyili toivoa ilmaisevaa hymyilyä, sillä hän tiesi kyllä poikansa tekevän parastaan.

Ennenkuin lapset menivät levolle, kokosi isä heidät vielä kerran yhteen vuoden viimeisenä päivänä.

— Jokainen uudenvuoden-aatto on kuten tienpylväs — sanoi hän — siihen seisahdutaan ja katsellaan taaksepäin matkaa, joka on kuljettu, ja sitte katsotaan taas eteenpäin kohti toista tienpylvästä. Se näyttää olevan kaukana, niin kaukana, mutta aika rientää kuten unennäkö. Kun siinä sitte seisotaan, muistaa sydän kiitollisuudella kaikkea hyvää, mitä Jumala on lahjoittanut menneinä vuosina. Talven iloiset leikit, kevään valoisat päivät ja kesän runsaat riemut, samaten kuin syksyn työ, kaikki, kaikki ovat Hänen armolahjojansa. Mutta näitä muistaessa tulee myöskin mieleen kaikki ne hyvät päätökset ja aikomukset, joita olemme unohtaneet panna täytäntöön, kaikki viat ja puutteet. Hyvä ja paha ovat ainaisessa taistelussa sydämmessämme. Rukoilkaamme Jumalaa tämän uuden vuoden alkaessa auttamaan meitä voittamaan itsemme siten, että hyvyys lopulta voiton saavuttaisi. Ja nyt hyvää yötä! Jumala siunatkoon pieniä taimiani!

Eedit ja Ester kiirehtivät ensin isän syliin ja sitte äidin, sitte tuli kaksoisten vuoro, ja sitte tahtoivat isot siskot myöskin olla mukana, siksi että he kaikki muodostivat suuren piirin isän ja äidin ympäri tuossa suuressa uudenvuodensyleilyssä.

Pikku lasten poismentyä istuivat vanhemmat vielä keskustelemassa entisistä ja tulevaisista asioista, sillä muisto ja toivohan ovat ne renkaat, jotka yhdistävät menneisyyden tulevaisuuteen. Kun ruokasalin suuri seinäkello juhllisesti löi kaksitoista lyöntiänsä, nousivat kaikki istualta ja toivottivat toisilleen onnellista uutta vuotta.

— — — — —

Uuden vuoden aamu oli kylmä ja tuulinen, mutta huurre kimalteli puissa auringonpaisteessa ja maailma näytti siltä, kuin sekin olisi noussut nuortuneena yön hämärästä uutta vuotta vastaan ottamaan. Freedrik lähti isänsä ja setänsä mukana kirkkoon, mutta naisväki jäi kotiin pakkasen takia, ja senkin vuoksi, että heidän iltapäivällä jälleen tuli ajaa sama tie pappilaan onnellista uutta vuotta toivottamaan.

Lotta täti, joka ei milloinkaan pelännyt ilmaa, oli se minkäläinen hyvänsä, tuli kuitenkin Kerttulaan ja toi uudenvuodenlahjaksi täydessä kukassa olevan atsalean, joka oli kääritty pumpuliin ja pantu suureen koppaan. Sitäpaitsi hän toi mukanaan Heikin valokuvan, jonka päällekirjoituksena oli: "Ystäväilleni Kerttulassa sydämmellisimmät onnentoivotukseni tulevaa vuotta varten".

Täti antoi houkutella itsensä jäämään päivälliselle naapuriensa luo, ja sitte hän tarjosi Helkalle paikan reessään pappilan matkalle. Vanhan ystävällisen tädin vieressä Helka sai istua pehmeitten karhunnahkavällyjen sisällä, ja tädin harmaat hevoset laukkasivat eteenpäin tietä pitkin semmoisella vauhdilla, että oikein riemulla sitä katseli; mutta sellaisia juoksioita kuin Santaniemen kartanossa ei löytynytäkään likimailla.

Pappilaan oli joukko pitäjäläisiä kokoontunut, ja nuoriso huvitteli suuressa tilavassa salissa, jossa Vihtori liikkui kohteliaana isäntänä nuorten keskellä ja Elma koetti parastaan emäntänä. Meeri soitti muutamia kappaleita, ja Vihtori lauloi kauneimpia laulujansa. Pruustinna tarjosi komean illallisen, jonka jälkeen kaikki lauloivat ehtoovirren, kuten pappilassa aina oli tapana.

Kun vieraat läksivät kotiin, oli tuuli yltynyt ja lumi putoili suurissa hiutaleissa; metsässä suhisi ja vinkui, ja herrat vetivät turkinkauluksensa korviensa yli.

Seuraavana päivänä täytyi yhtä mittaa istua sisällä, sillä korkeat kinokset täyttivät sekä maantiet että kaikki polut. Bruno lapioitsi lunta koko päivän, sillä välin kuin toiset olivat ruokasalissa koossa ja lukivat ääneensä uusista joululahjakirjoistaan. Hämyssä leikittiin lasten huviksi "piilosta" sekä "kettua ja hanhea".

Pari päivää myöhemmin matkustivat Helkan vanhemmat pois, mutta Helka sai jäädä siksi kunnes loma-aika loppui. Aika kului kuin siivillä, ja joka päivä tarjosi aina jotakin uutta täällä kotona Kerttulassa. Mutta pian jo lähestyi "Nuutti, joulun loppu", ja silloin täytyi nuorison lähteä kaupunkiin jälleen lukujansa hoitamaan.

— Voi, nyt on tämä ihana joululoma ohitse — sanoi Bruno huoaten illalla ennen lähtöänsä.

— Niin, kyllä tuntuukin ikävältä jättää koti — myönsi Meeri — mutta hauskaa on taas päästä kouluun ja tavata kaikki toverit.

Freedrik oli samaa mieltä. Kotona nautitun levon jälkeen oli hänestäkin taas hauska käydä työhön käsiksi.

— Loma-aika on koululle sama kuin sunnuntai työviikolle, ne tarvitaan molemmat — sanoi äiti. — Lakkaamaton työ painaa sielun voimat lamaan, ja lakkaamaton lepo veltostuttaa ihmistä. Ymmärrän varsin hyvin, että te lukukauden alussa halajatte käydä käsiksi kirjoihinne, sillä maanantai-aamuna minä aina tunnen suurta halua ryhtyä uuden viikon töihin. Mutta sitte on taas niin herttaista, kun lauantai-ilta tulee rauhallisena muistuttaen sabbatin suloista lepoa. "Muistakaa pyhittää lepopäivää", lapset! Sitä käskyä älkää milloinkaan unhottako.

— Minun mielestäni pyhäpäivän rauhasta jotakin jää äitiin koko viikoksi — sanoi Freedrik hellästi hyväillen äitiään.

— Me emme saa väärin käyttää sabbattia, mutta yhtä tärkeätä on, että teemme jokaisen päivän Herran päiväksi. — Jokaisena tuntina ja hetkenä voimme puhua Jumalan kanssa; jos olemme kotona taikka muualla, voimme kiittää ja ylistää häntä. Tämän meidän sisällisen sunnuntai-elämämme täytyy sitte jokapäiväisessä elämässämme kantaa hedelmiä, niin että me kärsivällisinä, rakastavaisina ja

itsekieltävinä palvelemme toisiamme. — Tulevaisuus on valoisen ja hymyilevän edessä, rakkaat lapseni, iloitkaa siitä. Neljä pientä sanaa tahdon teroittaa mieleenne jättäissäni teidät hyvästi: "Sinä, Jumala, näet minut". Pitäkää ne muistissanne, niin saatte nähdä, että suuri voima on niissä sanoissa. Jos me aina muistaisimme, että me kuljemme Jumalan silmien edessä, kuinka toisin me silloin eläisimme tässä maailmassa!

Kaikki istuivat ääneti miettimässä äidin sanoja. Niiden muisto oli aina yhdistyvä siihen muistoon, joka heillä oli oleva tästä viimeisestä, suloisesta illasta heidän rakkaassa kodissansa. — Sitte lapset tulivat sanomaan hyvää yötä; Lilliä nostettiin tavallisuuden mukaan sylistä syliin, ja jokainen häntä hyväili.

— Kasva suureksi ja vahvaksi, pikku sisar — sanoi Freedrik, kohottaen hänet käsivarrellaan aina kattoon asti.

— Lilliattoo katvaa ylöt taivaateen.

— Silloinhan tulet jättiläistytöksiksi, pitemmäksi kuin pisin joulukuusi metsässä!

— Ei, ei, Lilli lentää näin! — Tuo pieni keijukainen levitti käsivartensa ja heilutti pieniä käsiänsä ilmassa.

— Älä lennä liian kauaksi meistä, pieni enkeli — kuiskasi veli, sulkien hänet hellästi syliinsä.

Lilli hyppäsi iloisena hänen polveltaan seurataksensa hoitajaansa lastenkammariin. Kynnykseltä hän kääntyi vielä takaisin ja heitti veitikkamaisesti sormisukkosen kaikille sekä hiipi sitten hymyillen huoneesta. Tämä oli hänen hyvästijättönsä, ja siskojen oli kyllin syytä pitää näitä jäähyväisiä rakkaassa muistissa jäljestäkin päin.

Seuraavana aamuna, kun pimeys vielä peitti meret ja manteret, veivät Kerttulan reippaat juoksiat talon nuorison laukkuineen kamssuineen asemalle, sillä nyt oli joululoma loppunut ja uusi vuosi toineen velvollisuuksineen oli odottamassa.

Talvihuvit kaupungissa.

Elämä kaupungissa meni taas tavallista rataansa, ja koululapset hyörivät ympäri kuten iloiset mehiläiset, jotka lentävät edestakaisin.

Lauantaikokoukset Langella olivat myöskin uutta vauhtia alkaneet, sitte kuin Meeri ja muutamat muut luokkalaiset olivat ruvenneet julkaisemaan pientä sanomalehteä. Se painettiin hehtograafilla ja sen nimi oli "Meteoori", joka olikin erittäin sopiva nimi, koska se ei ilmaantunut säännöllisesti, vaan ainoastaan silloin, kun satuttiin saamaan oikein onnistuneita kirjoituksia. Sen jälkeen kuin Vihtori ensi numeroon oli kirjoittanut oikein näppärän runomittaisen tilaus-ilmoituksen, varrottiin Meteoria mitä hartaimmasti koko luokalla, jonka piirissä sillä oli useimmat tilaajansa. Myöskin Kerttulassa odotettiin mitä suurimmalla uteliaisuudella jokaista numeroa, vieläpä Gerdan ja Heikinkin luo löysi tuo lentolehti tiensä.

Lauantaikokouksissa keskusteltiin sanomalehteä koskevista asioista. Iines Stormbom kirjoitti kronikat jokaiseen numeroon, ja kummallista oli, kuinka paljon hauskaa hänellä oli kerrottavaa kaikesta, mitä oli tapahtunut toveripiirissä. Meerillä oli uutis-osasto toimitettavana, ja hän etsi pieniä ja hauskoja uutisia suurella innolla; hän pani myöskin muistiin kaskuja ja sukkelia kokkapuheita, jotka saivat yhteiseksi otsakirjoitukseksi "Kaikenlaista". Helkassa oli vähän runoilijan vikaa; hän kirjoitti kesä-illan kauneudesta ja rekimatkoista sydäntalvella, ja Freedrik kirjoitti tieteellisiä kyhäelmiä mieli-aineittensa alalta. Kotoisen tekiän kirjoittama novelli piti myöskin olla, sillä se oli päätetty, ettei mikään toisista lehdistä otettu saanut kelvata. Toivo Stenberg hoiti hehtograafia ja Meeri lehden jakamista. Tämä pieni sanomalehtipuuha huvitti suuresti kaikkia osaa-ottavia.

Kun nyt ei ollut mitään joululahjoja laitettavana, päättivät tytöt lauantai-iltoina ommella vaatteita muutamille köyhille lapsille, joitten äidin rouva Lange tunsu. Sillä välin kuin he tekivät työtä, lukivat pojat vuorotellen ääneensä; siten heidän pieni seuransa tuotti todellisempaa tyydytystä, kun se ei ollut olemassa ainoastaan heidän omaa huviansa varten, vaan myöskin muiden hyödyksi. Roosa täti johti lasten ompelusta ja leikkasi sellaisia vaatteita, joita hän tiesi parhaiten tarvittavan köyhissä kodeissa.

Kaikkina kauniina päivinä, kun päivällinen oli ohitse, kulkivat Meeri, Helka ja pojat luistimineen luistinradalle, missä tavallisesti tapasivat Toivon, Iineksen, Elman ja monta muuta toveria. Heidän oli silloin tapana kilpailla luistelussa taikka luistella käsi kädessä, joka myöskin oli "hirveän hauskaa".

— Minä ajattelen kuitenkin usein kaipauksella luistinrataa kotona venetalaslahdella — oli Helkan

tapana sanoa, kun Freedrik auttoi häntä pysymään luistimilla, joilla hän oli vähän tottumaton liikkumaan ja sitäpaitsi jotenkin "arkamainen", kuten Meeri sanoi. — Siellä ei tehnyt mitään, jos kaatuikin välistä ja oli vähän kömpelö, mutta täällä olen niin ujo, kun oppimiseni käy niin hitaasti.

— Älä huoli, en luule, että täällä kukaan joutuu niin tarkkaan katselemaan toista — lohdutti serkku, kurottaen hänelle vahvan kätensä tueksi, jotta hän saisi rohkeutta lähteä radalle, jossa Meeri ja Toivo lensivät tuulen nopeudella.

Kello seitsemän täytyi tämän iloisen huvin kuitenkin loppua, jos tahtoi tarkasti lukea huomispäivän läksyt, ja pian reippaat luisteliat olivatkin jo ajatuksineen syvästi vaipuneet luettaviinsa, Bruunokin vanhaan pöppöönsä, matematiikkaan. — Lukukauden kuluessa he olivat monesti käyneet raajarikkoisten koulussa Jannea katsomassa. Varsinkin Freedrik otti hyvin lämpimästi osaa pojan kohtaloon ja iloitsi hänen edistymisestään; hän oli mielestään jonkinmoisessa edesvastuussa heidän yhteisestä turvatistaan, jonka hyväksi he vielä jokainen uhrasivat osan kuukausirahoistaan. Myöskin Bruuno ajatteli pikku Jannea, kun hän urhoollisesti riensi Fazerin myymälän ohitse akkunaan katsahtamatta.

Vanhemmat eivät olleet kieltäneet lapsia menemästä kutsuihin toveriensa luo, elleivät kutsut olleet sitä laatua, että ne vaikuttivat häiritsevästi heidän koulutyöhönsä. Eräänä päivänä tytöt tulivat kotiin aivan ihastuksissaan ja kertoivat, että Iines Stormbom seuraavana päivänä viettäisi syntymäpäiväänsä sekä että hän oli vanhemmiltaan saanut luvan kutsua koko luokkansa luokseen.

Helka oli hyvin mielissään, kun sai ottaa yllensä uuden sinisen hameensa, ja Meerikin, joka ei yleensä paljon välittänyt puvustaan, oli nyt salaviihkä poikkinaisella kivikynänpätkällä polttanut kiharoita otsalleen.

— Sinähän olet kuten kerimätön lammas — sanoi Bruuno, kun tytöt valmiiksi puettuina astuivat ruokasaliin; ja Meeri raukka oli aivan häpeillään poltettujen kiharoittensa takia ja olisi hartaasti halunnut juosta kamariinsa pistääkseen päänsä pesuvatiin, jotta hiukset olisivat oientuneet.

Siihen ei nyt kuitenkaan ollut aikaa, vaan hänen täytyi alakuloisena lähteä matkalle. Kun myöskin Toivo veti suutansa nauruun hänet nähdessään, päätti Meeri pyhästi, ettei hän enää milloinkaan tuolla tapaa pahentaisi komeata tukkaansa.

Tuomari Stormbom asui suuressa kauniissa rakennuksessa Unioninkadun varrella, ja hänen hauskassa salissaan oli lukuisa joukko nuoria poikia ja tyttöjä koossa, kun Helka, Meeri ja Bruuno astuivat sisään. Iines, talon tytär ja päivän sankaritar, oli valkoiseen pukuun puettuna. "Oikein sievä", tuumasivat pojat. Toivo, joka oli luvannut tehdä isännän virkaa, oli kutsunut hänet ensimmäiseen tanssiin. Eeva näytti myöskin hyvin suloiselta, vaikka hän aina pysyi syrjemällä, antaen vanhemman sisarensa olla ikäänkuin johdossa ja etupäässä, ja Ossi ajatteli vain, miten hän tarjottaissa virkistykksiä saisi runsaan osan itselleen.

Tänään hän saikin ahmia kylläkseen, sillä ruokasalin pitkä pöytä oli katettu täyteen kaikenlaisia herkkuja: siellä oli kahvia, leipiä, omenia ja marmelaadeja sekä rusinoita ja manteleita suurissa lasiastioissa. Iines oli aamulla saanut kaksi kukoistavaa ruusua sekä kopallisen hyasintteja ja kieloja; ne koristivat nyt komeata pitopöytää, jonka ääreen seura kokoontui kuten mehiläisparvi hunajakukkien ympäri.

Salissa soitti Ineksen vanhempi sisar iloista säveltä, ja Toivo oli Ineksen kanssa ensimmäisenä parina "jenkkaa" tanssimassa. Helka ja Eeva istuivat tavallisuuden mukaan nurkassa ja katselivat valokuvia, mutta vihdoinkin hekin uskalsivat tulla lattialle, ja heidän oli hyvin hauska, kun kerran pääsivät alkuun.

Useimmat huvittelivat oikein sydämmestään, mutta sohvassa istui muutamia suurempia tyttöjä, jotka nyrpistivät nenäänsä; he olivat olleet tanssiaisissa monta kertaa ennenkin ja heidän mielestään nämät olivat ihan epä-onnistuneet, sillä ei yksikään herroista tanssinut hansikat kädessä, ja lisäksi hän ne olivat pelkkiä lapsia ja pikkupoikia. He löyhittelivät itseään suurilla viuhkoilla ja nauroivat, kun voileipiä tarjottiin teen mukana. — Uih, niin sietämättömän ikävä ilta tämä oli!

Toista mieltä olivat kuitenkin muut seuralaiset, sillä he olivat leikkineet ja tanssineet, kunnes posket punaisina hehkuivat ja sydän vilkkaasti sykähteli. Nuot tyytymättömät neidet saivat häiritsemättä istua, sillä ei yksikään pojista huolinut pyytää heitä tanssimaan.

— Me olemme vain pikku poikia heidän mielestään — sanoi Toivo nauraen — antaa heidän olla; tämä ei ole mikään "paali", vaan pienet huvit, joissa vähän pyöriellemme jalkojamme notkeammiksi näin luokkatoverien kesken.

— Niin, yhden-ikäiset sopivat parhaiten leikkitovereiksi — sanoi rouva Stormbom. — Emme enää milloinkaan kutsu Bergmanin eikä Winterin tyttöjä, sillä eivät he huoli leikkiä teidän kanssanne, senhän

näkee varsin selvään. Lapsi parat, he ovat vanhentuneet ennen aikaansa. Millä he itseään huvittavat, kun tulevat isoiksi?

Etehisessä oli aika liuta, kun illalla erottiin.

— Hyvää yötä, Meeri! — Menemmekö "potkimaan" huomenna iltapäivällä?

— Kyllä, sopiihan se, kun on lupapäivä.

— Me tapaamme siis toisemme radalla!

— Ylihuomennahan meillä taas on tuo ilkeä "matti!" Nyt lähden! Hyvää yötä!

— — — — —

Seuraavana päivänä tytöt makasivat puoleen aamupäivään asti, ja Bruunoa oli melkein mahdoton saada hereille. Oli se hyvä, että lineksellä ei ollut muuta kuin yksi syntymäpäivä vuodessa.

Sitte tuli Roosa täti kuulustelemaan, minkälaista heillä oli pidoissa ollut, ja kaikki kerrottiin juurta jaksain, sekä kahvileivistä että nimipäivälahjoista ja kotimatkasta ja puheliaasta issikasta, jonka sattuvat saamaan. Hauskaa oli pidoissa ollut, ja se ilo oli kyllä heidän muistossaan säilyvä.

— Mutta nyt vihdoinkin täytyy nousta vuoteesta — tuumasi Helka oikaisten sääriään. — Hyvin sitä väsyttää tällaisten huvien jälkeen.

— Mitä vielä — sanoi Meeri — iltapäivällä minä menen Toivon ja Bruunon kanssa koettelemaan uutta potkuriani; se vie tuota hätää väsymyksen ruumiistani. Tule sinäkin mukaan!

Kaikenlainen talvi-urheilu oli Meerille mieluista, ja vaikka pakkaneen puri nenänpäähän, läksi hän kuitenkin aina raittiiseen ilmaan. Helka sitävastoin ei aina ollut yhtä urhea, ja monesti, milloin luistinrata houkutteli, jäi hän kotiin kylmällä vedellä hautomaan äitinsä kipeää otsaa tahi muuten pitämään hänelle seuraa, kun hän makasi väsyneenä. Ei mikään huvi ollut hänelle niin mieluinen, kuin oleminen äidin pienenä apulaisena kodissa.

Kevät-talvesta, kun aurinko jo rupesi sulattamaan jäätä katonräystäistä, sattui Helka kylmettymään, ja hänen täytyi olla sisällä muutamia viikkoja. Kun hän jälleen pääsi ulos, oli jo melkein kevät. Nuoret rupesivat nyt nousemaan aikaisin vuoteelta sunnuntaisin, menivät sitte kävelemään aina Eläintarhaan asti ja tulivat kotiin kädet täynnä "palmuja" eli "pajukissoja", jotka niin lupaavina ilmoittivat, että kevät todellakin oli tulossa. Ja aurinko paistoi, ja lumikinokset sulivat, ja sitten oli jo pääsiäinen.

Kotiin pääsiäiseksi.

Kun oli viikko pääsiäislupaa, niin kukapa meidän nuorista ei silloin olisi mielellään lähtenyt kotiin Kerttulaan. — Vanhemmat kyllä tiesivät, että lapset hartaasti halusivat kotiin, ja siksi olikin luvattu, että he pääsiäiseksi pääsisivät. Myöskin Helkan piti tulla mukaan, sillä "hän on juuri kuin meikäläisiä", arveltiin Kerttulassa, ja Roosa täti luuli, että maailma tekisi hänelle hyvää pitkällisen yskän perästä.

Iloisina ja toivoa täynnä he istuivat junaan, ja ajatukset riensivät kilpaa höyryhevon kanssa päämaalia kohti. Mutta kun he ennättivät koti-asemalle, ei isä ollutkaan kuten tavallisesti heitä vastassa, vaan ainoastaan tallirenki, joka näytti vakaalta ja alakuloiselta.

— Mitä oli tapahtunut kotona? — Lilli makasi sairaana, ja tohtori oli sanonut, että hän oli kovin huono. — Voi, nyt meni heidän aurinkonsa pilviin, ja äänettöminä ja surullisina he istuivat rekeen. Äiti oli kyllä kirjoittanut, että Lilli kauan oli ollut yskässä ja että hän oli heikko, mutta ei heistä kukaan käsittänyt sen olleen vaarallista.

Tuo rakas pieni auringonsäde, pitikö hänen nyt mennä pois heidän luotaan? Sitä he eivät ensinkään tahtoneet uskoa.

Isä tuli heitä vastaan verannassa.

— Oi isä, mikä meidän Lilliä vaivaa?

— Hän sairastui kolme päivää sitte keuhkotulehdukseen, kuume on kova, ja hän on usein tainnoton — vastasi asessori surullisena.

Meeri kietoi nyhkyttäen kätensä hänen kaulansa ympärille.

— Tottahan vielä on toivoa?

Isä pudisti vakavasti päätään; näkyi selvästi, ettei hän tahtonut heihin synnyttää turhaa toivoa. Kaikki kulkivat hiljaa varpaillaan; ei kukaan puhunut ääneen, ja koko talo oli niin hiljainen, ikäänkuin ei siellä asukkaita olisi ollutkaan. Makuuhuoneessa pienellä vuoteellaan kamppaili pienoinen olento viimeistä kamppaustansa, eikä mikään ihmisvoima enää voinut tehdä mitään hänen puolestaan, kodin lemmikin, jonka lyhyttä lapsuudenpäivää jokainen oli koettanut sulostuttaa.

Vuoteen ääressä istui äiti, niin tyvenen ja kärsivällisen näköisenä, että oikein oli rauhoittavaa katsella häntä, ja piti Lillin kuumeista kättä omassaan. Nytkin, koetuksen hetkenä, oli äidillä tervetuliaishymy ja hellä katse rakkaille matkustajille; sitte hän antoi heidän kaikkien tulla vuorotellen hyväilemään pientä vaaleata päätä, joka levottomana väentelihe pään-aluksella. Pikku Lilli raukka, hän kärsi paljon, sydän oikein tahtoi särkyä hänen tuskiaan nähdessä, ja kuitenkin jokainen siinä seisojain voimatta mitään.

Kaikki tahtoivat niin mielellään auttaa sairaanhoidossa, tytöt tahtoivat välttämättömästi valvoa, mutta äiti ei antanut, heidän täytyi levätä matkansa jälkeen.

Seuraavana päivänä oli pitkäperjantai. Se oli surullinen, synkkä päivä, taivas oli pilvessä, ja tunnelma yleensä surullinen tässä ennen niin iloisessa kodissa. Kun äiti tuli ulos sairashuoneesta, kokoontuivat kaikki hänen ympärilleen ja katsoivat häneen levottomin ja kyyneleisin silmin.

— Te olette tottuneet auringonpaisteeseen ja iloihin päiviin — sanoi hän hellästi — mutta älkäämme pimeinä hetkinä unhottako Jumalan hyvyyttä. Tänään Kristus riippui ristinpuussa meidän syntiemme tähden, oppikaamme Hänestä kantamaan ristiämme kärsivällisyydellä ja toivolla.

Illalla juuri auringonlaskun aikaan lensi tuo pieni lapsenhenki maallisesta majastaan. — Äiti, ota Lilli — olivat hänen viimeiset sanansa kuumehoureessa, ja suljettuna äitinsä syliin hän veti viimeisen henkäyksensä.

Kun siskot tulivat huoneeseen, makasi hän valkoisessa vuoteessaan, hieno poski keveästi leväten patjaa vasten ja kädet ristissä peitteen päällä. Siinä oli pieni uinuva enkeli, joka oli palannut ijäiseen kotiinsa.

— Herra antoi, Herra otti, siunattu olkoon Herran nimi — sanoi isä juhlallisesti, ja yksitellen he menivät sitte sanomaan hyvästi pienokaiselle.

Kodissa vallitsi suuri hiljaisuus koko pääsiäisaikana; Lillin iloinen hymyily ei enää luonut auringonpaistettaan sinne, mutta oli ikäänkuin hänen henkensä olisi levittänyt pyhän rauhan kaikkialle ja kaikkiin.

Pilvisen pitkäperjantain perästä muuttui ilma, ja pääsiäispäivänä aurinko nousi loistavana kirkkaalle taivaalle. Koko luonnossa oli kevättä ja uudistusta, ikäänkuin sekin olisi tahtonut yhtyä livertävien lintujen kanssa laulamaan pääsiäisvirttä.

Vaikka vanhemmat surivat pientä kuollutta, muistivat he kuitenkin rakkaudella elossa olevia lapsiansa ja koettivat kaikin tavoin lieventää heidän katkeraa kaipaustansa. Lotta täti tuli, hyvänä ja osaa-ottavana kuten aina, koristamaan valkoisilla ruusuilla ja kieloilla Lillin viimeistä vuodetta, ja pikku Jannen äiti laski kiitollisena poikansa tähden vuoden ensimmäiset sinivuokot pienokaisen jalkojen ääreen valkoiseen arkkuun.

Muutamia päiviä myöhemmin arkku vietiin pois kirkkomaahan ja laskettiin mullan poveen suuren koivun juurelle. Siellä kevään linnut lauloivat iloisia liveryksiään. Provasti puhui haudalla niin kauniisti ylösnousemuksen toivosta; nuorten kynelet vuotivat tulvanaan, ja myöskin isän silmät olivat kosteina, mutta äiti itki niin hiljaa kuin kaste laskee kesän kukkasille. Hän saattoi kesken surunsa kiittää Jumalaa siitä, että hänen pieni lapsensa oli päässyt "hyvän paimenen" helmaan. Sitte he läksivät kaikin kotiin, eivätkä lapset saattaneet ymmärtää, että heidän todella täytyi jättää Lilli yksin niin kauas; mutta pikku Ester kiipesi äitinsä syliin, painoi poskensa äitinsä poskea vasten ja kuiskasi ujosti: — Nyt minä tulen äidin pikku, pikku tytöksi enkä ole koskaan enää paha.

Äiti suuteli hellästi pientä tyttöänsä. Jumalalle kiitos, että hänellä vielä oli hellittävänä monta rakasta, joitten hyväksi hän saattoi elää.

— — — — —

— Tämä on ollut surullinen pääsiäislupa — sanoi Meeri viimeisenä päivänä, minkä he olivat kotona — mutta en kuitenkaan millään ehdolla olisi tahtonut olla poissa. Gerda raukka, joka ei enää milloinkaan saa nähdä Lilliä!

— Hän tahtoi lentää — sanoi Freedrik — nyt hän on saanut siivet.

Meeri itki katkerasti, mutta hänen äitinsä istui hänen viereensä ja silitteli hiljaa hänen päätänsä. — Olemme viettäneet raskaita päiviä yhdessä — sanoi hän — mutta minä toivon, että koetus ei ole mennyt ohitsemme jälkiä jättämättä, tuottamatta siunausta tulevaisuudelle. Suru vetää meitä ylöspäin, ja siellä on meidän päämaalimme! — Mutta katsokaa nyt, kuinka aurinko loistaa lämpimästi tuolla ulkona, menkää sinne ja kävelkää kauan raittiissa ilmassa, niin Marin mämmi maistuu teille oikein hyvältä. Se aivan loukkaa muijan hyvää sydäntä, ettei teistä kukaan tänä vuonna ole siitä välittänyt. — Hän noikkasi lempeästi hymyillen heille, ja äidillisessä huolenpidossaan heidän hyvästään hän unhotti oman katkeran surunsa.

Niin, siellä oli todellakin ihana ilma; lumi oli melkein kokonaan sulanut, ja umput puissa paisuivat auringon lämmössä. Nuoret kulkivat hitaasti puistoa pitkin ja hengittivät leppoisaa ilmaa syvin siemauksin. Kaukana metsässä kevätpurot iloisesti kohisten virtailivat alas vuorten rinteitä, ja korkealla taivaan kannen alla liiteli leivonen liverrellen riemulaulujaan.

Siellä täällä mäenrinteillä pistäytyi jo esiin joku ruohonkorsi menneenvuotisten ruskeitten lehtien lomista. Nuo pienet esikoiset kurkistivat pelokkaina esiin, sillä olivathan he vain rikkaamman vehreyden arkoja ennustajia, toivon kirkkaaseen väriin puettuja kesän sanansaattajia.

Freedrik kumartui maata kohti ja katseli miettivänä noita pieniä lehtiä, mutta äkkiä hänen muotonsa kirkastui, hän kohotti päänsä, ikäänkuin hän olisi unesta herännyt.

— Katsokaa näitä pieniä lehtiä ja umppuja! Ne ovat meidän kaltaisiamme, nämä kevään enteet — sanoi hän. — Me olemme vielä samanlaisia kuin ne, kevätkylvöä, isän ja äidin tulevaisuudentoivoa, mutta me tahdomme eteenpäin pyrkiä, eikö niin? Jumalan avulla tahdomme tulla heidän onnekseen ja ilokseen koko elin-ajaksemme.

— Niin, niin, sitä me tahdomme! — vakuuttivat kaikki.

— Me olemme nuoret ja raittiit kuin kevät. Katsokaa, kuinka se versoo ympärillämme; kuulkaa, kuinka ilmassa suhisee meidän päämme päällä! Se tahtoo muistuttaa meitä käyttämään voimiamme elämän työssä, jotta emme tuhlaisi aikaamme. Oi, ihanaa on elää! — Freedrik heilutti innokkaasti lakkiansa ilmassa.

— Minä toivoisin, että nyt jo olisi kesä — sanoi Meeri.

— Niin, sitte saisimme jo jäädä tänne — tuumasi Bruuno.

— Vielä täytyy meillä olla vähän kärsivällisyyttä — sanoi Freedrik. — Isä ja äitikin odottavat hiljaisuudessa hedelmää kevät-oraistaan. Kevät antaa niin monta rikasta lupausta; toteuttakoon kesä ne kaikki! — Katso, Helka, kuinka täällä on hiljaista ja kaunista metsässä! Oi, miten meidän köyhä Suomemme sentään on kauneudesta rikas!

Läpi vihertyvän puiston läksivät nuoret takaisin Kerttulaan.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KOTONA KERTTULASSA: KERTOMUS NUORISOLLE

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project

Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if

you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or

limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.